

MARIA DIANA POPESCU

**OMENIREA
ÎN PARAGINĂ SAVANTĂ**

EDITURA CONPHYS
2009

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

POPESCU, MARIA DIANA

Omenirea în paragină savantă / Maria Diana

Popescu

ISBN

Consilier editorial - Ion MĂLDĂREȘCU
Copertă, aranjament grafic - Ion MĂLDĂREȘCU
Imagini foto - Ana DOBRIN
Tehnoredactare - Maria Diana ANGKOR
Corectura - Laurențiu BĂNUȚ
- Claudiu POPESCU

OMENIREA
ÎN
PARAGINĂ SAVANTĂ

De același autor:

- LUMEA DINTRE GÂNDURI - poeme
-
- TRECUTUL DIN CLIPĂ - poeme
-
- URMA DE STEA - poeme
-
- ATINGEREA DE ÎNGER - poeme
-
- DIALOGURI PRIVILEGIATE- vol. I - interviuri
-
- VECHIMEA VEȘNICIEI - poeme
-
- CURSURI DE ȘANTAJ - poeme
-
- CAI CRUCIFICAȚI LA SIMPOZIOANE - poeme
-
- IMPERFECTUL PERFECT - poeme
-
- DIALOGURI PRIVILEGIATE vol II - interviuri
-
- DIALOGURI PRIVILEGIATE vo III - interviuri

- ...RESTUL ESTE LEGENDĂ - poeme

În curs de apariție:

CLOPOTE ȘI INCENDII
ANTOLOGIE LIRICĂ

„Pe glob viața își urmează cursul dictat, în război se mai moare și azi... Nu putem sesiza încă diferența între trăgătorii de elită și artileria crizei, ce seamănă cu jocul unor copii care-și aruncă de la mare distanță, unii altora, pietre în fereastră...!”

Maria Diana Popescu

MORALITATEA LUMII REVENDICATĂ PRIN ESEU

O nouă carte, o culegere care transformă eseu în parable liric-filozofice, semnată de distinsa MARIA DIANA POPESCU, poet, critic literar și jurnalist, îmbină în „compoziții simfonistice” note lucide de rafinată specificitate, de convingătoare demonstrații, de valențe ale sintetismului. Rigoarea, echilibrul, rafinamentul unității de idei concură la re-consacrarea unei personalități puternice și distincte a eseisticii și a jurnalisticii românești contemporane, aceeași Maria Diana Popescu. Descoperitoare de noi universuri umane, care se manifestă în mod vădit printr-o profundă percepere a realității, autoarea ne dăruiește o operă literară de valoare, un mijlocitor care stârnește, trezește, șochează cititorul, pentru a-l conecta la realitate.

Pe de-o parte cu importanță literară și cu una socială pe de altă parte, cartea **OMENIREA ÎN PARAGINĂ SAVANTĂ** este din perspectiva protestului implicat, reflexul unei năzuințe umane, care nu dorește să accepte realitatea decât în parametrii moralei, ai creștinismului și ai demnității.

Din punctul de vedere al realizării literare, eseurile plurisemantice și cu mare deschidere pot fi considerate remarcabile prin profunzimea acțiunilor de protest și demascare, prin temeinicia argumentației și prin credibilitate. Datorită talentului și a originalității dublate de

valoare, datorită viziunii sau/și altor calități care o individualizează, autoarea, editorialist, redactor șef-adjunct la revista „Agero” din Stuttgart, și mă refer la numele eseistei a cărei etichetă, ca gen distinct și elevat, a reținut atenția cititorilor români de pe meridianele lumii.

Cartea relevă fațetele ascunse ale haosului mondial și intern, condiția umană în început de mileniu trei, într-o vreme de criză economică, socială, politică, dar și neștiute unghiuri de umbră-penumbra, care evidențiază temele abordate: *„Numai în clipurile electorale muzicale politicienii ni se arată plini de patriotism, murind de grija săracului și a pensionarului, de grija celor defavorizați, de grila economiei, distrusă tot de ei, piesă cu piesă, utilaj cu utilaj, zăcămînt cu zăcămînt, pentru care promit a nu știu cîta oară un reviriment cu rețete europene.”* Lucrarea se vrea și reușește să se prezinte drept carte de identitate a autoarei. Ideea de manifest pentru sănătatea morală a omenirii, ca element de corecție a viitorului, este *motorul* eseurilor, ea validează un travaliu literar demn de apreciat, îi sporește verosimilitatea, reușind captivarea cititorului și crearea aceluși „vertij intelectual,” combinat cu un puternic șoc psihologic, dar și cu o invitație la respect. Moralitatea lumii revendicate prin eseu ar însemna intrarea în normalitate, știut fiind că două dintre calitățile *sine qua non* ale unei creații literare de valoare sunt deschiderea și posibilitatea comunicării, adică dreptul la interpretare ori re-semnificare și colaborarea între carte și cititor. Pe de altă parte, autoarea face un pas important în desprinderea de vechiul stil al eseștilor, banalizat prin exces de structurile închise în care se blochează aceștia, construind pentru cititor o lume de date reale și de avertismente, fapt pentru care îi datorăm consacrarea unor teme ce vor deveni reprezentative pentru gen și cu un succes stabil. Pe de altă parte, autoarea folosește

cadrul eseului ca element determinant în amendarea debusolării spirituale a timpului pe care îl trăim: *„Altele sînt problemele pe care le-a creat această europenizare falsă, nicidecum imperativul unității împotriva primejdiilor mondiale. Am aderat de fapt la un program care nu ne spune clar încotro ne ducem, cît ne costă mersul la acest circ de talie, nici ce se va petrece cu țara noastră, din perspectiva viitorului apropiat. Europa a impus o uriașă piață, un tîrg neloyal pentru fiecare stat, de la produse la producător și consumator, a creat un cadru legal mai puțin clar, dar pertinent instituțiilor sale, exagerat pe alocuri, deloc benefic progresului nostru economic și social. Sîntem o țară de hiper/supermarketuri, de moluri și de sedii ale filialelor băncilor europene; cam șapte filiale pe cartier. Potrivit acestor imagini artificiale, unul din cinci români ar trebui să fie miliardar, iar restul să trăiască bine, vorba dusă a campaniei electorale.”*

Propusă cu subtilitate, atitudinea autoarei, doar aparent jubilativă, se juxtapune cu descrierea unor *imagini* de maximă imunditate din realitate, ideile se rafinează și se trefilează, mergînd spre esențial, spre adevărul care nu mai trebuie eludat. Notele de profundă tristețe și dezamăgire, dar și sarcasmul asociat cu poziția caustic-protestatară, creează un monolog filozofic, care postulează adevăruri într-o epică fluidă, protestul în scris fiind un mijloc de depășire a absurdului existențial, iar finalitatea putînd fi măsura reparabilă atât în viață cât și în cultură.

Revolta împotriva excesului de știri senzaționale a mass-media este justificată: *„Îi poftesc la o discuție onestă pe ziariștii care trăiesc tensiunea marilor pasiuni pentru senzațional, cei care deformează cu artă sau potrivit unor rețete și scheme șablon realitatea românească, cei care se cred, cum spunea teologul-*

filosof Petre Țuțea, buricul pământului, cei care din furii inexplicabile șifonează imaginea românilor de acasă.”

Transformare elegantă a „lumii prea plină de posibilități care produc malformații”, în slove așternute pe hârtie oferă posibilitatea cititorului de a fi beneficiar al unei lecturi fluente, al unor transparențe inefabile, a unor subtile contraste de idei-expuneri. Câteva din tematicile abordate sunt efortul de uzurpare a societății românești, eroismul demagogiei, servilismul din strâmtoarea mondială și strâmtorările interne, prețul pe care îl plătește omenirea pentru a acoperi costurile uriașei destabilizări mondiale, episoadele penibile din cercul politic, din hoția de stat și de țară, din culisele puterilor lumii, agresive și distrugătoare, erorile și ororile prezentului, cursele de proporții întinse omenirii, legea ascultării aproapelui, impusă, sugerată (?) de prea puternicii *iluminați*, o lege cu mari controverse, generatoare și răspânditoare de teamă în rândul cetățenilor români, deconstrucția și „*regresul antiumanist*”, monitorizarea, subminarea gravă și flagrantă a integrității individuale, precum și a încrederii sociale.

Aparent antagonice ca gândire creativă, formele condensate de exprimare, distinse prin originalitate, sunt potențate de ineditul absolut al formulărilor. Notele șocante, tonurile de remarcabilă consonanță și naturalețea surprinzătoarelor tehnici mixte de expunere a opiniilor sunt puse față în față cu ideea contemporaneității „postmoderniste”, ele contrastând cu tonurile dezolante din „city-urile” cu arealuri vegetale, cu adăposturile improvizate, cu sărăcia, șomajul, cu violența, cu parvenitismul politic și social, pe care „ochiul magic” al autoarei le observă și le immortalizează în paginile cărții. O reală și complexă diversitate stilistică compozițională, poate dificil accesibilă la prima vedere,

este imperios necesară pentru afirmarea și cunoașterea multiplelor valențe creatoare ale autoarei, dar și pentru aflarea unor adevăruri neștiute.

Maria Diana Popescu generează o sarabandă expresivă a expunerii de motive, transpuse într-o savantă *policromie cuvântătoare*, marea temeritate a autoarei demonstrând că Occidentul este permisiv, nu din mărinimie, ci din interes, din scopuri mult mai meschine decât cele declarate, nimic altceva decât tribulații ale *democrației*. *„Cititorii înțelepți își vor da seama că multă vreme am dat crezare unui eroism al vicleniei, unor evenimente fără șanse de a fi verosimile, că am trecut cu vederea peste moravurile ce au îngrămădit spiritul românesc pe scena teatrului lumii. Nu mai există „în afară” și „înăuntru”. Ne-am amestecat și gata! Există Europa și atât! Și normele globalizante. Dar există și dreptul la liberă exprimare. Și, evident, nimeni, nici contextul vremii nu se poate sustrage observației de minima moralia.”*

Personalitate complexă, marcată vădit de metehnele societății postdecembriste, eseista reușește să dea în vileag, într-o viziune personalizantă și concretă, amestecul de aspecte destabilizatoare pentru țară, consacrate prin viclesuguri politice și prin corupție, cu cele de temeritate, care impun respect. În domeniul artei, autoarea avertizează că asistăm neputincioși la tăvălugul modificării de sensuri ale existenței, la acțiuni coordonate de și pe principii noi *imitative*, impuse experimental pe pielea românului: *„Abandonați unei beții ca unui dans, mînați spre gura de vărsare în haos, mulți creatori moderni întorc pe dos veșmintele și oasele actului de creație, iar opera lor ia forma unei hărțuieli a lumii. Plăcerea de a crea teritorii artistice, în care înțelesurile să fie schimbate, nu-i decît transcrierea a ceea ce*

societatea de consum îi silește direct sau indirect să recepteze pe parcursul existenței lor printre oameni.”

Autoarea trage semnalul de alarmă pentru sănătate, pentru educația familială și școlară falimentară, locul celei din urmă fiind preluat de instituții *prefabricate*, de modele din import, superficiale și neadaptate contextului nostru istoric. Registrul expunerilor consonant subiectelor abordate, uneori în tonuri parcimonioase sau, dimpotrivă, șocante prin evidența reală, reprezintă invazia realității asupra individului și modul sentențios al autoarei de a ordona haosul lumii.

Maria Diana Popescu este realmente o excelență a domeniului de gen, care se prezintă în fața cititorului cu eseuri de certă originalitate, decupate din faustica realitate contemporană a junglei citadin-umane din României începutului de mileniu trei, plină de moravuri și de mutații conceptual-morale. Sub efectul stării emoționale, protestele prin carte pe care le poartă cu prezentul și cu exponenții lipsiți de moralitate, pot fi redenumite generic **EXERCIȚII DE SUPRAVIEȚUIRE**, într-o perspectivă de „*sclavie futurologică*”.

Lucrare plină de dinamism epic, cartea eseistei Maria Diana Popescu este în fond o autentică operă de artă cu tentă filozofică, ce sfidează structurile clasice narrative. Declarațiile senzaționale adâncesc un disperat strigăt de neputință, pentru a ne convinge de ineficacitatea, poate chiar de inutilitatea societății de consum și a liberei exprimări, asemănătoare cu strigătul în pustiu, în fața opulenței potențailor vremii și a comediantilor fățărniciei.

Profund selectivă, autoarea abordează cu aplomb și cu har cvasitotalitatea aspectelor societății românești contemporane, aflată între cădere liberă și „prăbușire savantă”. Condeiuul său înnobilează slova cărții printr-un

subtil joc literar-eseistic-jurnalistic, o scriitură tonică ce incită la o lectură atentă și la decontări morale în plan existențial. Cartea este de fapt o radiografie, o scanare realizată printr-o expunere de motive vizând condiția umană, este o invitație spre reflecție și observație de bun simț.

Autoarea adresează o chemare către solidaritate umană, bazându-se pe faptul că ființa nu poate fi învinsă de vicisitudinile socio-politice, dacă se află sub protecție divină: *„Societatea modernă l-a acaparat aproape complet pe om și l-a făcut prea încrezător în forțele proprii, pentru a se mai raporta la un Dumnezeu al Bibliei, „un Dumnezeu simplu și perimat”, cum Îl numesc, neștiutori, unii atei contemporani. De-a lungul a două milenii credința simplă ne-a ținut aproape de Creatorul Suprem de care sîntem legați prin ontogeneză și prin iubire. Înregistrarea unui astfel de deficit sufletesc duce la permanentizare și nu se salvează prin împrumuturi rambursabile.”*

Mesajul de mare impact și harul evident o definesc pe Maria Diana Popescu ca pe un scriitor de factură originală, valoarea literară a cărții, prioritară cu un sens moral, fiind mult superioară multor scrieri de același gen, reconsacrând-o pe autoare ca eseist și jurnalist de incontestabilă valoare universală.

Ion Măldărescu

POLUAREA SPIRITULUI - DEBUSOLARE CVASI-TOTALĂ -

Aproape douăzeci de ani de libertăți și debusolare cvasi-totală, timp în care noi forme de poluare au *vindecat* pînă și urmele noțiunilor de respect, generozitate, demnitate, adevăr, compasiune, în locul lor fiind susținute altele, precum: vulgaritate, vedetism, prostie, violență, tupeu, senzațional, sexualitate. Cînd vorbim de poluare, nu ne gîndim numai la apă, aer și pămînt, ci la o gravă poluare a spiritului, foarte evidentă în ultima vreme. Lumea și poluarea ei se învîrt în jurul televiziunilor, a televizoarelor sau mai bine spus, televiziunile învîrt lumea pe degete, antrenînd în flux tot mai mulți doritori de macabru. Sîntem asaltați de imagini violente, cu caracter sexual, la ore de maximă audiență, interesele comerciale ale televiziunilor au redus la minimum sau au anulat cu totul orele rezervate culturii, educației și religiei. Sex cu minori, crime, cadavre, sînge, vorbim despre escaladarea violenței în aria vizualului și de efecte asemănătoare cu ale *wasabi-ului*. Faimoasele crime prezentate în fiecare zi pe ecrane pe un ton tragic și sobru, pentru o și mai mare gravitate, maltratează, schingiuie, timorează milioane de ochi, care vor rămîne cu sechele. Eventual, dintre ei mulți își vor găsi în aceste imagini modelul perfect pentru crimă, vor ajunge poate criminali.

Ori de cîte ori un act de violență devine public, comunitatea tinde să-l încadreze în termenii unei normalități, să-l asimileze ca pe o parte a cotidianului. Trăim cu impresia că cel care trece pe lîngă noi, deși pare individul perfect integrat social, e un posibil Jack Spintecătorul, cu o mîină vorbind la telefon, cu cealaltă lucrînd la procesul de zombificare al lumii. O, da, acestea

sînt adevăratele tragedii ale societății! Imaginile violente, acești monștri, ne-au invadat paradisul terestru în care trăiam pînă mai ieri. Aproximativ aceleași preocupări de a surprinde groaza, de a instaura și de a cultiva viziunea infernului asupra lumii, sînt întîlnite la majoritatea televiziunilor, de parcă nimic bun și constructiv nu se mai întîmplă pe lume. La antipod, ne sînt servite mofturile: un mare poet contemporan, care a făcut victime printre poetese, și-a șters nasul într-un aeroport și sute de camere l-au filmat cînd acestuia i-a scăpat batista; un fotbalist nu a reușit să doarmă în altă țară din cauza fusului orar; o *VIPĂ* a avut grețuri în luna a treia de sarcină; alta și-a cumpărat un ceas care costă cît un submarin. Parmenide are din nou cuvîntul! Haosul îngrozește existența, devine de la o zi la alta tabloul stupefacției, al spectaculosului și al spectacularului. Nicio particulă de ridicol sau de violent nu trec neexploatate și mulți sînt jurnaliștii care s-au pus de slujbași acestor vicisitudini și se găsesc acum într-o relație pasiv-agresivă cu cei de bună credință. Parcă ar fi creați din înverșunare și din venin, pentru că zi de zi ne scot ochii cu țepușe și, din păcate, cînd ți-e sete de liniște, moartea nu mai este de unică folosință, este și ea tot un VIP.

Și tot așa, spaima continuă... Privitorul care nu mai rabdă, schimbă televizorul cu ziarul, dar stupoare: moarte și criminali într-un tur de forță cauzalistă la toate tarabele, „natura își caută răzbunarea”. Nu fac aici inventarul părerilor potrivnice cu privire la mass-media, pentru că, la această mare cotitură de vreme, semnele sînt clare. Ea are marele merit de a învrednici teoria despre cealaltă față a sa, aceea de bielă-manivelă a unei flașnete cu melodii vulgare și zgomotoase, gros și îndesat căptușită prin adoptarea a tot ce este mizerabil în înțeleș. Violența se întîlnește la toate nivelele existenței. Nu trebuie

neglijat rolul imens pe care violența l-a avut și-l are în treburile obștești ale unui stat. Așa numita violență politică a devenit și ea un lucru aproape normal și acceptat ca parte a modului de a governa. Structura de putere actuală, intrată în contradicție cu evoluția economică, va fi dată laoparte de o altă structură, în pofida instrumentelor sale de violență. Acest lucru nu va produce mișcări mari, ci un joc de schimbări: cînd ceilalți, cînd ai noștri, dar toți cu același interes, adică al lor. Se bat cu cărămida în piept: „vom face și vom drege” - exact așa zic arondații la putere, dar practic își fură unul la altul căciula și discursul. Nu e om perfect întru totul, dar, domnule, fă ceva și pentru țară și pentru cetățenii ei, pentru că tare greu merg lucrurile în țară, iar ei găsesc explicații la toate. După ce se văd la putere, pun umărul din greu la dărîmat. Cărțile sînt făcute, oricum, mai rămîne să se facă cruce la toamnă.

La final, mă gîndeam mai în glumă, mai în serios, la profețiile indianului Sundar Singh, care afirma că țara noastră va fi noul centru spiritual al lumii, va fi o nouă Mecca. În mod sigur, potrivit profețiilor sale, abia peste o mie de ani, nu vom mai auzi de groază, de violență și de mitocănie, iar pe toate canalele de televiziune vor curge din belșug lapte și miere.

EXTENSII ALE FIRII UMANE

Mai multe scenarii ale oamenilor de știință merg spre concluzia că omul trebuie să se reinventeze, să născocască o artă și o cultură proprii timpului pe care îl trăim, scopul, afirmă ei, fiind acela „de a ne ajuta în lupta împotriva realității, percepută ca limită.” José Ortega y Gasset avertiza că o „lume prea plină de posibilități produce malformații”. Una dintre „malformațiile” care ar putea degenera într-o maladie universală este și racordarea omului modern la extensii tehnice sofisticate pentru firea umană, multe dintre ele în contradicție cu traiectoria sa naturală. Nu este o fărădelege în a ne ajuta existența cu realizările științelor moderne, dar nu trebuie lăsate să ne înfeudeze, ci să căutăm totodată și calea pe care un Angelus Silesius a căutat-o spre spiritualitate. Tocmai ca să fie ușor de stăpînit, omului i se atașează periodic diverse extensii cu grad înalt de inovație și de tehnicitate, al căror limbaj depășește pe cel al firii naturale. Știm bine, existența bazată pe principiul stăpînirii prin control îi transformă în același timp pe stăpîni și pe stăpîniți în victime ale unei dependențe vicioase, ostilitatea, supremația și nevoia devenind inseparabile. Chiar dacă vorbim de superioritate sau de inferioritate, în sînul acestei ecuații va fi mereu un lanț trofic vicios, iar ostilitatea refulată în slujba nevoilor de tot felul, va întreține stăpînirea și supunerea omului de către potențaii vremii.

Un alt fenomen care exploatează dintr-un unghi complet grav problemele omului contemporan este folosirea mesajului-șoc ca strategie promoțională a societății de consum. Mă gîndesc la Joyce, de pildă, un experimentalist repudiat la vremea lui, care, folosind un gen de mesaj-șoc, descria în literatura sa fapte

scabroase, demne de toată sila doamnelor din înalta societate. La fel s-au petrecut lucrurile cu câțiva reprezentanți ai teatrului absurd, cum ar fi Beckett, Adamov și Arrabal, ultimul de o violență artistică fără precedent, tăia gîște, în direct, pe scenă, în fața spectatorilor. Fie că vorbim despre televiziune, presă scrisă sau vorbită, despre teatru, film, literatură, muzică, arte plastice, dans, mesajul-șoc este actorul ispititor, acceptat treptat în arhitectura interioară a omului, pentru că îi oferă beatitudinea călduță a iluziilor, dar de fapt este vorba despre o extensie nefastă care îi devorează conștiința, precum în mitologia greacă timpul (Chronos) își devora copiii. Este bine cunoscut faptul că ni se dictează din multe unghiuri și cu aproape toate mijloacele, să nu mai vedem în Creatorul Suprem forța care acționează prin iubire și ascultare, ci un stăpîn de temut. Angrenarea noastră zilnică în multitudinea de microclimate virtuale ne rătăcește spiritul, ne depărtează de drumul drept și *uităm cine sîntem*.

Reduși treptat la o masă de consumatori supuși, vorbim la telefon pe două rețele deodată, concomitent servim prînzul frugal, verificăm corespondența electronică sau căutăm în același timp alte idei de lucru, părtași, independent de voința noastră, la o întregă conspirație de sufocare a personalității noastre. Refugiul în acest model de lucru *terapeutic* nu-i decît o alternativă la realitatea care ne închide ușa în nas, este o extensie a existenței amplificată negativist, o contradicere a firii umane, care mai tîrziu va distruge total libertatea firii noastre. Să nu trăim cufundați într-o lume a iluziilor, să ne concentrăm asupra realității evidente, sub semnul marilor problematizări de tip social și ontologic. Evoluția noastră nu constă numai în acumularea, prelucrarea și acceptarea informațiilor, ci și într-o trezire și creștere

spirituală. Singurul refugiu de folos este în rațiune, în adevăr și în „crediința care ne eliberează.”

Societatea modernă l-a acaparat aproape complet pe om și l-a făcut prea încrezător în forțele proprii, pentru a se mai raporta la un Dumnezeu al Bibliei, „un Dumnezeu simplu și perimat”, cum Îl numesc, neștiutori, unii atei contemporani. De-a lungul a două milenii credința simplă ne-a ținut aproape de Creatorul Suprem de care sîntem legați prin ontogeneză și prin iubire. Înregistrarea unui astfel de deficit sufletesc duce la permanentizare și nu se salvează prin împrumuturi rambursabile, de aceea, învățătura lui Hristos este acum mai necesară ca oricînd. În luptă cu globalizarea agresivă, dezumflată literalmente, creștinismul se apără cu propriile brațe, strategia sa fiind o „ofensivă a porților deschise tuturor”, prin reconcilierea inteligentă cu societățile moderne, nu prin compromisuri, ci prin apropierea omului de Biserică. În haosul și în violența prezentului, numai Dumnezeu poate netezi calea, poate *exorciza* spaima de dezastrele mondiale, pentru că El reprezintă drumul spre înțelegerea crizei morale în care este împinsă ființa umană.

SPECULAȚII DE LUX

Nu știu de ce, de această dată am încredere că electoratul va evita episodul penibil și dramatic și va pune ștampila pe demnități. Știu, este mai ușor să conștientizăm greșelile altora, decât să ne recunoaștem propria greșeală: aceea de a vota conștient erorile inițiate de alții împotriva noastră. Ca să nu mai fim obligați să facem penitență socială încă patru ani, putem corecta eroarea cu o simplă ștampilă. Electoratul e sătul de promisiuni, iar candidații care îi solicită votul insistă acum pe alte segmente de sensibilizare și, din perspective unor noi sloganuri, promit măsuri imediate de rezolvare a crizei, agentul acestor abuzuri fiind numai dorința de putere. Mai ales acum sîntem îndreptățiți să vorbim despre abuzuri, despre încălcarea drepturilor cetățenilor, să vorbim despre responsabilitate și chiar despre bun simț. Mult trîmbițata integrare nu a adus raiul în ograda românilor, deși poporul a sperat precum înaintașii noștri la Curtea de la Viena. Mai mult, țara a fost jefuită piesă cu piesă, utilaj cu utilaj. Industria pe verticală și pe orizontală, cea care ani la rînd a stat în picioare și a alimentat populația cu locuri de muncă și a menținut stabilitatea socială, profesională și echilibrul economic, a fost vîndută pe tichete veneticilor și hoților băștinași, care se luptă și azi, în platourile televiziunilor pentru rămășițele de la masa jafului economic, în timp ce justiția își aduce cu asupra de măsură *aportul deontologic* la trecerea cu vederea. Ordinea de zi a existenței este controlată de lideri cu dosare penale, după cortina partidelor politice stau baronii centrali, cei din teritorii și mogulii presei, care le asigură spatele. După 1989, s-au avansat tot mai multe încercări de a destabiliza țara. Ignorînd faptele istorice, ignorînd în fond realitatea

existentă, clasa politică nu a făcut decît să cadă în desuetudine, din simplul motiv că ea s-a raportat în mod prioritar la definirea intereselor unor grupări, nu la cele naționale, adică la ideea de lege și de aplicabilitate, ci, în principal în obținerea unor favoruri uriașe. Reperele istorice, dar și studiul temeinic asupra guvernărilor anterioare, ar fi fără îndoială de folos electoratului statornic, pentru că falsul tezism politicianist al arondaților la putere a adus nenumărate deservicii cetățeanului român.

În grija pentru ei nu pentru țară, politicienii zeloși de la vîrf își joacă uneori excelent rolul, dar de cele mai multe ori, lamentabil. Se pot formula serioase rezerve asupra sănătății lor comportamentale. Nu e vorba numai de nepricepere, ci de lipsă de profesionalitate și de implicare, de violență și demagogie, de indolență și de tot ceea ce îi situează departe de modelul unui serios aparat politic. Promisiunile electorale nu au corespuns niciodată stării de fapt ulterioare, ele sînt niște speculații de lux. Atît. Unde este simțul diplomatului de carieră, pentru că, în teritoriul a ceea ce numim astăzi cultură a diplomației, găsim mai mult un halo mediatic, creat și întreținut cu iluziile induse de presa aflată în slujba politicului, de vedetismul care îi face să uite conținutul de drept al răspunderii patrimoniale și penale. Nu înseamnă că nu înțeleg drama lor, pentru că înainte de a înșela istoria, ei sînt primii înșelați.

Efortul lor de a uzurpa societatea românească a fost unul simplu. Au copiat mostre din modelul societății americane de consum și cu ele au cîrpit gros părțile esențiale de acasă. Nu au trudit ca să regîndească din temelii condiția românului, ci au lăsat-o de izbeliște în favoarea unor programe cu arie de aplicabilitate restrînsă pentru momentul istoric în care ne aflăm ca stat. Grija

pentru soarta națiunii române a fost ștearsă din lista de priorități, ei sînt excelenți specialiști în sporirea averilor și în ridicarea propriului nivel de trai. Aceasta este subcultura diplomației noastre, impostura sau cultura alternativă importată, pe cale să se contureze din ce în ce mai pregnant și la noi. Pentru politicianul timpului nostru, preferat de electoratul ingenuu prin definiție, diplomația reprezintă ecuația lipsei de scrupule, premisa unei false deontologii, conform căreia interesul personal premerge celui al națiunii. O confirmă, printre altele și faptul că, grijulii cu națiunea, și-au preluat insistent și cu mult înainte sarcina minciunilor electorale, neduse pînă la capăt de actualii mandatar. Pe ici, pe colo mai taie cîte o promisiune, modifică, adaugă alta și gata programul de jupuit pielea românului în următorii patru ani. Cînd încep campania, măscăricii puși la patru ace, proaspăt frezați, preiau mina severă de oameni ai poporului și ai legii, hiperocupați pentru prosperitatea țării, dar a căror vignete deontologice contrazic flagrant demnitatea afișată în campanie. Imaturitatea cronică a unor candidați așteaptă ecouri favorabile de la electorat, sub puterea de influență și de convingere a unor apropiați iresponsabili.

Se întîmplă lucruri incredibile în toate structurile de guvernare, deși, iluzionate, puterile politice tratează problemele cu detașare, dîndu-ne de înțeles că mersul lumii este în esență un haos plăcut, pe care nu are rost să-l mai ordonăm.

OSCAR PENTRU DIVORȚ

Un an foarte agitat, au mai rămas încă trei luni de clocot, după semnele sordide și dezgustătoare ale spectacolului politic, eternul și fascinantul circ, de pe scena ultimilor săptămîni. Atitudinea pe care o afișează oficialii noștri în fața crizei și în prealabilul alegerilor este jenantă, scandaloasă, cu toate că de-a lungul mandatului actual au făcut afaceri împreună. Se derulează tot felul de reacții și de scenarii, excluzîndu-le pe cele ținite încă în fașă, politicienii de la vîrf se demolează între ei, iar președinția, îi trimite, citez, „să-și bage picioarele la apă rece”. Starea de necesitate declarată pentru grija propriilor averi îi transformă pe nomenclaturiștii democraturii în lei paralei. Zilele trecute, o ședință a Consiliului General al capitalei s-a transformat în ring K1, avînd în vedere că protagoniștii fuseseră sportivi de performanță. Scene de luptă de toată rușinea au avut loc între forțele de ordine și doi consilieri, reprezentanți ai unui partid de guvernămînt. Certuri atît de aprige indică faptul că mai sînt încă bucăți de țară de furat.

Problema gravă care dă de furcă acestui context fragil este absența unor adevărați lideri cu vederi reformatoare. Apropierea alegerilor a adus cu ea tot mai multă agitație în politic, implicit în social, poporul asistînd aproape neputincios la malversațiunile distrugătoare ale clasei politice. Cu alte seturi de promisiuni și de înșelătorii publice, candidații își vor pune șapca arivistului, se vor costuma cu salopeta traficantului de influență și vor apăsa pe butonul *start* al tabloului național de inducere în eroare, de comandă și de supunere a robilor. E atît de ușor, în fruntea țării fiind să te așezi de-a curmezișul binelui național, chiar împotriva revirimentului economic și social, folosind pîrghiile penibile și

incidentate penal, cînd toate, de la justiție la normă comportamentală, conspiră în favoarea lipsei bunului simț creștin și moral. Miniștrii actuali nu mai pot, nu mai vor să managerizeze criza, ei încearcă întoarcerea bugetul pe toate părțile, doar-doar vor mai găsi o soluție tot prin buzunarele populației. Deloc lipsite de incidente, protestele de tip social și electoral simulează procesiuni funerare, manifestanții aprind lumînări și arată cu degetul spre președinție. Deși jandarmii și poliția comunitară încearcă opresiunea, membrii mai multor organizații nonguvernamentale au adus pe străzile capitalei un coșciug și coroane mortuare, păstrînd un moment de reculegere.

În naivitatea lor academică, cred oficialii noștri, că măsurile anunțate la *asumarea răspunderii* vor crește PIB-ul. Așadar, instituția președinției hotărăște: consumul de droguri ușoare este dezincriminat penal, iar comerțul cu sex iese și el de sub incidența pedepsei. Cîteva mii de voturi în plus, cam aceasta ar însemna. Sau, știu eu, introducerea în schema de muncă a celei mai vechi meserii din lume va crea noi posibilități de finanțare a economiei, de reducere a șomajului, de ridicare a nivelului de trai și de cultură interumană pe teritoriului patriei noastre. Ironie amară, iată-ne ajunși în mod oribil în rîndul lumii, zeus devine îngăduitor, grațiază sacrificiul prin prostituție, sexul comercial intră pe scena politică, devine un mijloc de soluționare a sărăciei, iar eu am plecat de la ideea că toate aceste mișcări au fost calculate la sînge.

Șoc total pentru reprezentanții populației cu repere morale și creștine!, iar impactul asupra vieții sociale va fi imens! Ce se află în spatele acestor șmecherii politicianiste? Starea de prizonierat în antecamera unor strategii de circumstanță, necesare campaniei electorale,

strategii de furat căciula propriului popor. Trebuie să recunosc că în marele sfat, tehnocrații bine specializați îi servesc pe tavă zeului neînduplecat soluții diversificate și cu impact imediat. Este apanajul puterii, ca pe măsură ce se apropie alegerile să diversifice șocurile care să le aducă un capital electoral, scoțînd din mîneacă cîte un as de pică. Așteptăm reacția societății civile, a Bisericii și a intelectualilor. Nu, nu bat cîmpii. Dacă ar fi să se dea premii pentru scenarii dezastruoase, politicienii noștri ar lua periodic cîte un Oscar.

Greșeală după greșeală, criza politică este întreținută de interese personale și politicianiste, în timp ce peste treizeci la sută dintre români nu-și mai pot plăti creditele la băncile străine găzduite de stat pe teritoriul nostru, care au escrocat și au stors populația cu dobînzii mai mari decît rata propriu-zisă. Politicul are vocația autodistrugerii, numai în discursurile electorale poporul este prioritar, ca mai apoi, după alegeri, odinea de zi socială să-i strîngă și mai tare ștreangul în jurul gîtului. Disperarea politicienilor pentru acapararea puterii îi face vulnerabili. Promisiuni de tot felul, dar în mod sigur, reformele de care are nevoie poporul pentru depășirea crizei, nu vor fi puse în practică. Candidații, indiferent de apartenența politică își vor folosi capitalul politic pentru a-și proteja interesele private și pe cele ale încîrduiților.

Numai în clipurile electorale muzicale politicienii ni se arată plini de patriotism, murind de grija săracului și a pensionarului, de grija celor defavorizați, de grila economiei, distrusă tot de ei, piesă cu piesă, utilaj cu utilaj, zăcămînt cu zăcămînt, pentru care promit a nu știu cîta oară un reviriment cu rețete europene. Cam așa arată vederea și vedeniile războiului pentru primului fotoliu în stat, intrat în linie dreaptă și care calcă totul în picioare, de la protocol la lege, de la bun simț la constituție și

demnitate. Criza care adâncește tot mai mult populația în datorii nu a subțiat osul pentru care se luptă cei doi parteneri la guvernare, de logodna cărora am fost sceptică încă de la oficiere. Alianța lor fiind așezată pe principiul că în caz de forță majoră te aliezi cu dușmanul, ca să-l poți controla și distruge mai ușor, divorțul inevitabil s-a produs. Încă un Oscar!

DECLINUL AVÎNTULUI MONDIAL

Deși mulți analiști financiari ne asigură că economia mondială semnalează sfârșitul recesiunii, alta este realitatea. Vechile politici monetare nu mai au aplicabilitate, nu mai sînt sustenabile, industria financiară mondială se află la o răspîntie fără precedent, este asemenea unui balon uriaș, umflat fără control de fundamentalismul de piață, de expansiunea imperiilor bancare, a creditelor și a dobînzilor exagerate, stoarse de la clienții acestora. Alte voci vorbesc despre sfârșitul unei perioade care și-a luat startul după al doilea război mondial, perioadă fundamentată pe expansiunea dolarului ca monedă de referință internațională, dar și pe ascensiunea creditelor. Ca să înțeleg mai bine punctul culminant al crizei și declinul unui avînt mondial economic fără măsură, mi s-a părut destul de explicit George Sörös, în lucrarea „Noua paradigmă a piețelor financiare. Criza creditelor din 2008 și implicațiile ei”, București, Ed. Litera Internațional, 2008. Lucrarea vorbește, printre altele, despre „teoria competiției perfecte”, generatoare a proceselor „de tip creștere-declin, care la început se autosușțin, ca mai apoi să devină un fiasco”. Autorul afirmă că omenirea se află la finalul unei lungi perioade de expansiune a creditelor,

generată de lipsa măsurilor care au dus la această cădere bruscă și de fond. E posibil ca afirmațiile sale să nu fie decît simple speculații, care să distragă atenția de la adevăratele probleme.

Lăsînd aceste socoteli pe seama specialiștilor care se întrec numai în datul cu părerea, am ales să privesc cu scepticism în jurul lumii dar și în ograda noastră. Pînă și dezastrele naturale din ultima vreme dau sentimentul că trăim zile întunecate. La Luca 21, 25-26, spune: „Și vor fi semne în soare, în lună și în stele, iar pe pămînt spaimă întru neamuri și nedumerire din pricina vuietului mării și al valurilor. Iar oamenii vor muri de frică și de așteptarea celor ce au să vină peste lume, căci puterile cerurilor se vor clătina”. Forțele distructive abătute asupra omului, calamitățile naturale cu pierderi importante de vieți omenești, uraganele, inundațiile, tornadele, violența, terorismul, destrăbălarea și ieșirea lumii din matca naturală, dar și previziunile științei dau serios de gîndit. Iată cît de minunat ne vorbește Dumnezeu prin prooroci despre apărarea divină: „Dacă tu vei trece prin ape, Eu sunt cu tine și în valuri tu nu vei fi înecat. Dacă vei trece prin foc, nu vei fi ars și flăcările nu te vor mistui” (Isaia 43, 2). Oamenii trebuie să înțeleagă cît de mici sînt în fața pericolelor de tot felul, mai ales cînd nu mai au niciun Dumnezeu.

Mai aproape, la noi acasă, printre pericolele care ne pîndesc este și cel de a rămîne fără capetele luminate, care amprentează țara cu un anume grad de reprezentativitate, fără specialiștii din medicină, fără cei din cercetare. Cine, în haosul prezent, mai poate auzi alarma disperată din sistemul de sănătate românesc? Dezastrul este că tocmai medicii bine pregătiți, specialiștii de rang înalt părăsesc sistemul, îmbolnăvit de modul aberant al politicii de piață. La cheremul guvernanților,

domeniul sănătății a intrat de vreme bună în moarte clinică. Pentru că nu se rezolvă aproape nimic din ceea ce au sperat studiind și perfecționându-se, medicii caută disperată soluții, unii în țară, alții în străinătate pentru a se realiza profesional și social, fenomenul contribuind la înstrăinarea elitei românești. Posibilitatea unei activități și a unei vieți de calitate în România este din ce în ce mai mică pentru toate categoriile sociale.

Ar fi multe de spus, dar în context se impune să mai adaug: există un obicei dezgustător de a da publicității alte minuni decât realitatea, problemă pe care am tot subliniat-o, dar mă bizui pe forța și pe circumspecția românilor care nu vor lăsa țara din mână, și vor împiedica eventualele situații nedorite (?). Nu trebuie să ai doctorate în științe ca să pricepi că legile țării și Constituția sînt ignorate aproape cu maliție și că se conspiră de fapt la siguranța noastră socială. Guvernanții nu-și pierd deloc nărvul, se fac că nu văd, că nu aud semnalele care privesc siguranța socială și liniștea cetățenilor de toate naționalitățile, deși presiunile externe și cele ale unor forțe dinlăuntru țării, din ce în ce mai lipsite de bun simț, sînt de netrecut cu vederea.

În bătaia vînturilor dinspre Europa, e de dorit să nu ne mai însușim psihologia muchiei de cuțit.

EUROPA SĂ SE RUȘINEZE DE RĂDĂCINILE POPORULUI NOSTRU!

Ca să nu ramînem de căruță, imaginea noastră a fost transmisă deformat la curtea Europei, a fost scrobită la manșete și la gulere, a fost machiată și coafată. Pe lîngă alte argumente, istoria ne conferă poziția de stat european de drept, deși instituțiile europene se comportă cu noi la fel ca și cu o țărișoară din fundul Africii. De fapt, europenizarea noastră ar trebui să însemne o recunoaștere a statutului pe care l-am avut dintotdeauna, nu un pretext de cotizanță și de (re)activare a unor biruri mai vechi. Înainte de aderare ar fi trebuit să se negocieze la sînge toate detaliile de așezare la masa oficială cu Europa instituțională.

Altele sînt problemele pe care le-a creat această europenizare falsă, nicidecum imperativul unității împotriva primejdiilor mondiale. Am aderat de fapt la un program care nu ne spune clar încotro ne ducem, cît ne costă mersul la acest circ de talie, nici ce se va petrece cu țara noastră, din perspectiva viitorului apropiat. Europa a impus o uriașă piață, un tîrg neloyal pentru fiecare stat, de la produse la producător și consumator, a creat un cadru legal mai puțin clar, dar pertinent instituțiilor sale, exagerat pe alocuri, deloc benefic progresului nostru economic și social. Sîntem o țară de hiper/supermarketuri, de moluri și de sedii ale filialelor băncilor europene; cam șapte filiale pe cartier. Potrivit acestor imagini artificiale unul din cinci români ar trebui să fie miliardar, iar restul să trăiască bine, vorba dusă a campaniei electorale.

Sînt și inițiative bune venite din afară, dinamica lor este necesară, dar trebuie mare atenție ca să nu devină browniană, să nu fim călcați prea tare pe rădăcini.

Europenizarea nu a venit ca un factor procoagulant, care să regîndească, să reinventeze „socialul” bazat pe principii ale demnității umane, ci a venit ca un factor antiagregant, cu rețete legislative, economice și sociale gata plămădite pentru *bucătăria* românească, de așa manieră încît produsul lor să se coacă în cuptoarele noastre strămoșești. Noi nu mai avem niciun fel de merit, decît acela de actor pe piața care cotizează la coacerea colacilor europeni și de a avea relații oficiale cu ei, de fapt punînd umărul la o curea de transmisie, care se mișcă în sensul stabilit de Europa.

Și celelalte țări membre din Uniunea Europeană au devenit sceptice în autoproclamata capacitate a UE de a înlătura urmările dezastruoasei crize. Uniunea nu ne-a furnizat garanțiile sociale, nici bunăstarea materială promisă. Nu le pasă că ne hrănim cu iluzii, cu șomaj, cu tolerarea jafului la care este supusă economia țării, cu sărăcire, cu un ritm alarmant de degradare a vieții, cu politicieni incapabili de reformă, cu lipsa respectului pentru drepturile cetățeanului.

Așadar, *europenizarea* nu răspunde cu prioritate la nevoile sociale, nici nu oferă un model de salt calitativ al vieții. Direcția în care ne-am angrenat tot mersul nostru legendar trebuia bine gîndită și cu mult timp înainte, altfel nu am fi fost nevoiți să acceptăm viziuni libere și de suprafață. A trebuit să intrăm în criză și să constatăm pe visteria noastră ce înseamnă să accepți soluții haotice cu bătaie scurtă. În sînul societăților a avut loc un fel de implozie, omenirea trăiește în panică. Manevrele politicianiste - planuri păguboase ale puterilor lumii, au produs confuzii nu doar ideatice, ci și cît se poate de practice. Așa se face că în momentul de față am intrat în

criza de proporții care nu ne aparține. Nu mi se pare corect să evacuezi valorile spirituale naționale și să le înlocuiești cu cele ale altor popoare pentru că sînt considerate *cool*. Multe state din Uniune țin să-și conserve valorile de patrimoniu, să le promoveze cum știu mai bine, noi trăim încă euforia de după 1989, mergînd pe premisa că ce e de după graniță e mai bun. Fals, deși consider că e necesar să găsim o cale, pe care, noi, ca nație să ne deplasăm constructiv, dar să ne păstrăm identitatea, în contextul mondial, în care ni s-a dat brînci.

Nu putem trăi nici cu nostalgia trecutului, nici nu mai putem scoate costumele populare și opincile din lada de zestre a strămoșilor, trebuie doar să le facem să strălucească în muzee, să găsim modalități rentabile prin care să ademenim Europa să vină la noi și să se rușineze de rădăcinile spirituale pașnice și sănătoase ale poporului nostru, care nu ne împiedică să ne uităm spre viitor. Avem nevoie de programe de impact, dar nu e cazul să confundăm megalomania din afară drept realitate empirică. Singurul răspuns pe care Uniunea îl poate da este că nu reprezintă o șansă pentru popoarele Europei, ci un spațiu de confruntare și de exploatare, un uriaș aparat economic, menit să centralizeze controlul.

ÎNTOARCEREA OMENIRII ACASĂ

Cît de fericită va mai fi viața noastră, a sclavilor moderni, după devastatoare criză prefabricată, cum ne vom simți cînd căruciorul de cumpărături se va supune, a cîta oară, legilor comerțului, cum ne vom mai raporta la realitatea concretă a ghetoului consumist? Este greu de calculat prețul pe care îl va plăti omenirea pentru a acoperi costurile uriașei destabilizări mondiale. Ceea ce se întîmplă acum era de așteptat. Pe de altă parte, nu pot să nu precizez în acest context, că nimeni nu mai e capabil să pună stavilă înaintării în haos, pentru că de ordonarea lui nu poate fi vorba curînd. Anul care va veni va bulversa viața omului într-o asemenea măsură încît acesta va „capota”, fizic și psihic. Se știe, condiție esențială a vieții, munca este sfîntă ca însăși viața, ambele au origine în porunci divine. Iată, ce spune Luca: „vrednic este lucrătorul de plata sa”, dar omul nu a fost creat să muncească ca un robot „multitask”, zece sau douăsprezece ore pe zi, deșertificat de resursele de energie și branșat permanent la intensitatea șocurilor sociale.

Cine-a zis că evenimentele din 1989 ne vor elibera din strîmtori? Hoția înaltă s-a extins abia acum și are fani ca operație cantitativă care se joacă de-a șoarecele cu pisica. Venind de aiurea și hotărîți să ne arate ce pot ei, neavînd cum se strecura în alte domenii de vîrf printre roțițele democrației, mulți au dat navală în marele sfat al țării și au creat, pînă la cel mai înalt nivel, jocul de-a șoarecele cu pisica. Pisicile au devenit avare, nu mai sînt nevoite să alerge prin poduri după șoareci, șoarecii le caută pe ele. Astfel se stabilesc împreună în aceeași cușcă și cînd e nevoie de spectacol, sînt întăritați nițel și gata coloratura clasei politice, din care se aud surle și

trîmbițe haotice, încît nu se mai poate deosebi realitatea de ficțiune. Cei mai mulți au pătruns în politică din orgoliul de a face parte dintr-o istorie de moment, tocmai de aceea politicienii buni pot fi numărați pe degetele de la o mîină.

Cultura unui popor în sens patrimonial desemnează toate formele de expresie, inclusiv pe cea a politicului. Ori în politica țării noastre nu mai putem vorbi despre „cultura proiectelor sau despre cultura rezultatelor”. La momentul de față noțiunea de politică nu mai comportă o dimensiune patrimonială, patriotică; conceptele europene sînt din ce în ce mai mult utilizate pentru a defini anumite practici politicianiste, pentru a face uz de anumite competențe străine cauzelor interne. Puterile lumii experimentează cu noi de fapt punerea în valoare a unor strategii de supunere și de „plus valoare”, care nu și-au găsit încă un mijloc de exprimare în alte state. „De e vorba să mă laud, mă voi lăuda cu slăbiciunile mele”, a afirmat cu multă smerenie Sfîntul Apostol Pavel. Numai că cei care conduc destinele noastre au transformat propriile slăbiciuni în virtuți.

Nimic nu schimonosește mai mult decît minciuna, fățarnicia, servilismul înalt și pălăvrăgeala publică. Ca politician demonstrează mai întîi poporului tău că te interesează cauza lui și poporul te va aprecia, învață să îl ascuți și el te va asculta. Nu trebuie să îi aduci în curte prea multe produse din afara sistemului, pentru că le va respinge. Poporul devine obiectul și nu subiectul istoriei, el nu-și mai poate imagina viitorul sub forma proiectelor colective, istoria i se impune, i se dictează jertfe inutile și speranțe deșarte. Epoca noastră sau „modernitatea lichidă”, cum o numește Zygmunt Bauman, dorește fluidizarea societăților, adică instaurarea unei lumi a curgerii continue, dar în spații închise. Individul este

obligat să fie rob, este obligat să-și câștige existența prin corvezi, ba mai mult, să se conformeze tiparelor acestor spații de lucru și de existență, impuse de valul din afară. Marii dregători nu mai reușesc să facă sensul drept, în plus, abuzul de putere dezvăluie o tehnică tributară mai mult obscurității, a cărei consecințe se răsfrîng în mod tragic asupra socialului. Vorbim despre o totală repliere a omului față de societate ca *spectacol*. Visul alchimiștilor și al gânditorilor esoterici era acela de a căpăta puteri psihice asupra lumii materiale.

Societatea a devenit un biet cobai asupra căreia se experimentează de atîția ani, scopul intrinsec al fiecărui experiment fiind sacrificiul ei în schimbul demonstrațiilor economice și politice, de putere. Credința profundă în Creatorul acestei lumi dispare treptat, de aceea e nevoie de o idee universală, care să propună întoarcerea lumii acasă.

De notat că prin acest excurs nu am formulat decît neînsemnate fracțiuni care pot fi puse în legătură cu dezechilibrul politic și social și mi-ar fi necesară o întregă oaste, bine instruită, de cercetători, analiști și judecători ca să dau în vileag și să condamne realitatea, deși o mîină de politicieni au făcut și fac de ani buni incursiuni de mare jaf în bătătura noastră. Voi continua discuția pe acest adaos de aspecte adîncitoare în dizarmonii, menționînd că politicienilor de pretutindeni trebuie să le recunoaștem meritul de a fi făcut încă un pas în această direcție.

E NEVOIE DE STIMULI SPIRITUALI PUTERNICI!

Vremea pe care o trăim este o suită de erori obsesive, orchestrate cu virtuozitate, plonjonul în infernul globalizant aducînd tot mai multe traume în conștiința omului. Pentru că nimic nu este mai grav decît să iei parte la erorile comise de alții, cum spunea filosoful-teolog Petre Țuțea. Marșarea paroxistică pe noile strategii de guvernare ale lumii ne aruncă într-o stare de șoc, în care dispare orice fel de atitudine demnă. Imersați în aceste dune mișcătoare, hipersaturați de oceanul de impulsuri nocive, care au degenerat inevitabil într-o utopie totală, nu mai putem diferenția binele de rău, utilul de inutil. Gustăm fără să cîntim din borșul mondial acrit, cu bucăți pe jumătate digerate, acceptînd decorurile de groază și de cădere, pregătite de cei din turnul de veghere a lumii.

Trăim timpul unor mutații esențiale. Ordinea mondială nu va mai fi niciodată ca înainte. Societatea contemporană contaminată de automatisme, de imagini hiperviolente, de mașini și de pop-horror-uri, de monitoare, de instalații și de alte elemente din recuzita controlului asupra identității noastre, oferă o alternativă extrem de periculoasă idolatriei haosului și se răsfrînge indubitabil asupra psihicului uman.

Din toate părțile retina și auzul ne sînt bombardate de stimulii șocanți - șoc-terapie prin reclame stridente, teletexte verticale, orizontale, hipermagazine, portrete electorale etc. Oamenii aleargă de colo-colo, încercînd să îmblînzească rostul existenței, să surprindă o idee, un firicel de sens în toată această harababură socială, devenită centrul fantasmelor sado-masochiste ale unor

minți tulburate care guvernează lumea, de fapt o pseudo-inițiere a lumii în haos, la regizarea căreia se lucrează de mai mulți ani și care urmărește mumificarea ordinii mondiale, deja îmbălsămată și legată strâns cu feși negre. De la o așa zisă stare de libertate a individului, garantată prin lege, s-a ajuns la excitarea ei pînă la sinucideri și crime. Coșmarului din realitate îi corespunde un coșmar simetric, cel al reacției naturii: catastrofele generate de poluare și de încălzirea globală.

Vrem noi ori nu vrem, societatea trăiește un fenomen sociologic spectacular, un fel de uniformizare impusă, prea democratică, care dă fiecărui individ un mod de existență particular în libertinajul lui tematic și de participațiune totală. Sau mai degrabă vorbim, întorcîndu-mă la Țuțea, despre ceea el numea „sufragiul turmei”, la care aș adăuga „sufragiul turmei, dar conform planului elitei!”.

Fenomenul trebuie înțeles contextual și nu integrant, pentru că el reprezintă fatalitatea societății la acest moment dat, care trebuie trimisă cît mai repede la coșul de gunoi al istoriei, ca pe ceva expirat și dăunător. Situația pare o experiență filosofică din care nu e nimic de înțeles și cu atît mai puțin nu poate fi vorba prea curînd despre soluții de reanimare a unui model de societate demn și luminos. Pentru aceasta este nevoie, repet, de o idee valabilă universal, este nevoie de stimuli spirituali puternici. Semnele sub care stă guvernarea societăților în întreaga lume sînt interesele unor grupări, diletantismul și libertinajul total. Iată că și politicul continuă acest dialog devastator, pentru că pentru prima dată după multă vreme, în istoria lumii, mi se pare, raportul dintre calitatea politicilor practicate la nivel mondial și politicienii de serviciu se inversează, în sensul că politica a devenit din nou agresivă și distrugătoare. De

aici imposibilitatea sincronizării contextului intern cu iureșul internațional, el însuși depășit. Fascinația pentru utopia din care se hrănesc puterile lumii a creat un pisc negativ, un abis al demolărilor moralei, un nou model de societate, dar în sensul cel mai tragic cu putință, acela de film de acțiune macabru și grotesc, unde toate scaunele sînt ocupate și încă se înghesuie mulțimi de oameni în spatele unui cordon de pluș al iluziilor de lux.

Societatea se vede azi, în sens metaforic, ca un duel imaginar între puținii rămași iubitori de veșnicie și iubitorii de efemer, ca un dialog imaginar între Parmenide și Heraclit. Criticînd acid societatea, de cîte ori mi se ivește prilejul, nu voi face niciodată jocul sistemului, nu voi folosi niciodată comportamentele pe care le ridiculizez acum, fie că este vorba despre artă sau despre existența de zi cu zi.

CĂLCÎIUL VULNERABIL AL EXTRATEREȘTRILOR

Postmodernității i se dictează cu mult tact o schimbare totală de metaforă existențială, i se întind de fapt curse de proporții, prin încurajarea nepermisă a unor stimuli și parametri globali, care vulgarizează din temelii noțiunea de înțelegere a existenței. Omului i se sugerează direct sau indirect că nu mai este el punctul final al evoluției, că alte forme de viață inteligentă din cosmos îl pot concura, îl depășesc pe om, așa cum omul, la rîndu-i, a depășit presupusa verigă Australopitecus. Adică există alte creaturi asemănătoare sau înrudite cu Homo Sapiens, cum ar fi acea creatură ciudată (cît un fetus din borcanul cu formol al laboratoarelor și muzeelor), care nu pare să aparțină lumii pămîntene și a cărei descoperire, într-un sat din Mexic, în urmă cu doi ani, de către proprietarul unei ferme, a fost dată recent publicității. Neobișnuita viețuitoare (?) era prezentată de presă, prinsă într-o capcană pentru animale și, afirmă specialiștii, ar fi murit de teamă, fapt mai puțin caracteristic pentru o creatură foarte inteligentă, așa cum sînt considerate entitățile extraterestre.

În urma analizelor efectuate în laboratoare speciale, oamenii de știință au descoperit că avea părți ale creierului extrem de dezvoltate, că ea măsoară cîteva zeci de centimetri în înălțime și că are configurația asemănătoare cu cea a unei reptile. Ei se declară siguri că ciudatul corp prins în capcană nu aparține niciunei specii trăitoare pe Pămînt și că ar fi vorba despre o specie extrem de inteligentă. În prezent cadavrul ei se află, spre cercetare, la Universitatea din Granada. Problema este că nu toate marile trusturi de presă ale lumii s-au grăbit să preia știrea... Mai aproape de noi, pe

zidul exterior- stînga al bisericii Tutana din Argeş, există un desen vechi de patru sute de ani, adînc săpat într-o cărămidă, care reprezintă un extraterestru sau un cosmonaut (reprezentarea grafică fiind asemănătoare unei imagini din timpul nostru). Preotul mînăstirii a declarat că „desenul este acolo de patru sute de ani, de cînd e și biserica. Cărămida a fost încrustată în crud, cum se spune, înainte să fie arsă în cuptor. Dacă ar fi fost rece, cărămida s-ar fi spart, iar desenul nu ar fi ieșit cu o așa precizie. Nu știm cine l-a desenat, dar după cum se vede, este un cosmonaut sau un extraterestru”, a completat preotul. Mai mulți specialiști de la Academia Română, de la Culte și Patrimoniu Cultural Național, de la Monumente Istorice au cercetat biserica, dar niciunul nu a elucidat misterul desenului.

Astfel de știri pe care nu toată lumea le poate verifica, apar tot mai des în presa internă și internațională. Pînă acum, știința nu a reușit să-i localizeze pe „omuleții verzi” (cel puțin nu oficial), care rîd de noi din alte galaxii, dar mass-media realizează scenarii dictate ale existenței lor, plasînd cîte o verigă falsă la distanțe de mii de kilometri, cu scopul distragerii atenției publice de la gravele probleme în care este împinsă omenirea. Iată cum procesul de comunicare media nu mai este în sine o cultură, nu se mai poate vorbi despre o ordine și despre o coerență în cadrul acestor diversități de false oferte informaționale. Sociologul Mac Luhan afirma prin anii 60 că „esențial în procesul de comunicare nu este mesajul transmis, ci modul și momentul potrivit în care se realizează comunicarea”. Procesul insistent de asanare a conștiinței duce la epuizarea și la abandonarea identității creștine. Mondializată excesiv, ființa umană se transformă într-un pustiu, pe care politicile atee internaționale îl

depersonalizează, pregătindu-l totodată ca teren propice pentru implementarea unui cod ADN planetar, menit să controleze și să subjuge ființa umană. Se lucrează pe furiș la acest eșafod butaforic, la această „închisoare” mondială. Se adevăresc în parte prezicerile lui Luhan despre așa-zisul *sat mondial* și despre modificarea completă, prin intermediul mijloacelor media, a culturii comportamentale, dar și viziunilor omului modern cu privire la existență.

Ignorarea credinței, vulgarizarea științei, a cercetării, extrapolarea unor experimente de laborator, dar și rolul instituțiilor media în deformarea adevărului au devenit otrăvitoare în era internet-ului. Într-un model cu totul nou, noțiunea de cultură nu mai vorbește deschis despre dezvoltarea și netezirea facultăților spirituale ale omului, care să facă diferența între adevăr și fals, între politica informațională de context și cea științifică de supunere a omului. Astăzi cultura lumii ni se înfățișează ca o achiziționare de comportamente, avînd ca subiect propagarea violenței. Obișnuiți să se bazeze pe presă, pentru a beneficia mai rapid de cunoaștere și de reflecție, omul modern participă evident la susținerea controverselor legate de biotehnologii și de globalizare. Putem vorbi de instaurarea rapidă a unui anumit raport tacit al omului cu stereotipiile, cu himerele, cu lumile virtuale ale *satului global*, ale rețelelor sociale virtuale - ca spații de socializare, care poate pot mima același rol totalizator ca și religia, dar care anihilează progresiv viața particulară a individului.

Să fie aceasta noua cultură mondială, pentru care s-a găsit deja un limbaj tehnic, un sistem de administrație care realizează gestionarea vieților particulare și sociale a fiecărui individ?

SANIA MOȘULUI TRASĂ DE CROCODILI, NU DE RENI

Cînd totul în jur pare a fi ostil, hop, se sparge un uriaș balon și curg pe Pămînt o droaie de Moș Crăciuni. Rîndurile de mai jos n-au legătură cu strategiile tragi-comice ale crizei, sînt pur și simplu continuarea celor din decembrie trecut! Paharul amar al boom-ului va fi ciocnit, numai că raționamentul îi implică pe Moși Crăciunii care umblă de veacuri cu sacul plin de rețete fără parafă. Matrapazfîcurile de orice fel iau vacanță, adică intră în debaraua tăcerii, nici suficientă, nici măcar sigură. Despre zăbrelire nu poate fi vorba, decît vorbărie goală, vorbele au declanșat criza și tot ele ascund miza, deși nimeni nu s-a îmbogățit vînzînd vorbe, nici măcar felicitările nu se mai cumpără, pentru că circulă tot soiul de felicitări electronice. Acestea par a fi apanajul emblematic al sărbătorilor.

Balanța și-a făcut strigările, ne socotim mărunțișul care a zornăit tot timpul anului la șocurile din mediul extern și intern și constatăm că tot acasă la noi e mai bine. Deși nu-i nici alb nici negru, nici secret de stat că totul este relativ, așteptam mesajul ambiguu către popor, de la ceasul doisprezece, care ne va răscoli iar solidaritatea națională, adică ne va împărți în fani și dușmani. Vrem, nu vrem și discursurile sînt un produs, dar numai pentru fondul pieței interne, occidentalii serioși îl vînd la pachetul de sarcini, cu mult înaintea intrării noastre pe poarta UE. Ei s-au simțit bine la noi, în mediul de afaceri românesc, pentru că știu să aprecieze mult țeapa și cacialmaua.

Sînt și occidentali serioși și români foarte serioși, dar aceștia află prea târziu că Moș Crăciun le aduce un statut de victimă, iar sania bătrînului simbol e trasă de

„crocodili”, nu de reni. Dar și ironia cere economie, face parte din planul de afaceri. A fost un an experimental pentru toată lumea, am trăit disconfortul și ostentațiile crizei mondiale, însă românii s-au dovedit ași să absoarbă șocuri de intensitate și persistență. Atunci de ce să nu avem motive să fim optimiști cu anul viitor, măcar în ceea ce privește talentul inegalabil al politicianilor de a face și drege. Adică mai nimic.

Populația a consemnat ajustări semnificative coșului zilnic. Restul?, termeni tehnici și vulnerabilități ale analiștilor economici, care cresc riscul prinderii în menghină a „dinamicii accentuate a creditelor neperformante!”

Cine spunea că sectorul teoretic al economiei și al finanțelor nu este exprimat în metafore? Dar, oricît s-ar lăsa el poetizat, o vreme bună va merge tot în cîrje, șontîc-șontîc, sprijinit în cadrul metalic, dăruit cu teatrală cumsecădenie de tătucul FMI. Da, economia lui 2009 este un poem, care înobilează pustiirea scontată de regizorii pantocratori. Cine știe ce hibrid vom experimenta la anul! Și ironia cere economie. Nu mai contează ce a fost, se trage o linei groasă, se trage cortina și după ele începe să se manifeste marketingul de sărbători, care ne distanțează de falsul de zi cu zi, de prostul gust al ecranelor, de abuzivismul politic, de soluțiile de salvare de la înecul pe care ni-l profețește iarna. Și organisme internaționale care s-au jucat libere în ograda noastră, intră în pauză, viața curată ne cheamă acasă cu sunete de Stradivarius și Tiamat. Decembrie, de bine! Balul de sărbători își execută ultimile comenzi.

Dacă vă nemulțumește vacarmul orașelor, bunicii de la țara rămîn varinta optimă, cine îi are, desigur: foc de lemne, liniște, șorici, cozonac, sarmale, cîntat de cocoși.

Eu voi scrie și de sărbători, am mai mult timp liber, deși nimeni nu s-a îmbogățit scriind. Mi-ar plăcea să împart bani pe stradă celor care nu au, aș vrea să-i înțeleg pe politicienii noștri, dar cred că e nevoie să mă înscriu la o școală de înțeles. Am dubii mari în ceea ce privește capitalismul și doresc tare mult să-mi ajut prietenii când au nevoie de un calmant, așa cum omenirea are nevoie de un plan antiprăbușire.

Mi-ar plăcea să-mi petrec un weekend în Piramida lui Keops, să-mi cumpăr o casă veche cu păianjeni în colțuri, o lampă cu gaz și un câine credincios care să nu latre la lună. Urăsc jeepurile, sînt scundă și nu văd din ele, și mă întreb de ce nu am furat ca să-mi pot cumpăra o căruță. Rîndurile mele nu au nicio legătură cu politicienii tragi-comici, anul e dus și nu există instituții sau mijloace tehnice pentru verificarea bonității lor. Ei sînt, evident și de sărbători, decizionalii întristați, contaminați de gîndirea unineuronală, adică de șmecherii de import, de imaginea penal-ridicolă, ba chiar de sobrietatea cioclilor, care un an întreg i-au jupuit fără milă pe urmașii mortului. De la doi neuroni în sus există riscul unei sinapse, iar fără sinapsă nu există rîs.

Cum motorul iubirii este mai puternic decît al urii, acum se impune o tăietură apoteotică: sănătate și mulți ani, om bun, oriunde petreci sărbătorile !

AMOR DECLARAT CUMINȚENIEI LIRICE

În ultima vreme citesc cu voce tare cărțile pe care le primesc, în ideea că, poate pe undeva, în carnea, sub pielea poemelor, nevăzut, neștiut, vreun fior liric se ascunde cu intenționalitate de implicare. Tot mai rar dau de el și mă întreb unde a dispărut poezia aceea pe care citind-o să se înscrie în alcătuirea ta, vibrație cu vibrație? Mare parte din poezia prezentului este numai bună de lecturat la o ședință plictisitoare de guvern sau la o masa rotundă cu o temă a crizei economice. Nu la toți poeții vremii este vorba despre talent, ci mai degrabă despre un travaliu de consum, despre un „ciripit de păsărele” comun, uneori jenant. Iluziile multor poeți sînt fals alimentate de susținerea și de încurajarea unor scriitori cu ștate vechi. Pe considerentul că aceștia au în mîneacă asul de treflă, se erijează într-un fel de „guru” ai poezilor mai noi, care candidează, cu bună intenție sau fără, la titlul de cea mai trăsniță poezie care s-a scris pînă acum.

O poezie-șoc, care pare să mizeze pe exhibarea izomorfismului, pe exacerbarea sexualității, pe înnobilarea licențiozității. Iată numai un exemplu: „Băi, clarvăzătorule, nu te-ai/ săturat să îmi arunci combustibil/ în inimă,/ cu lopata aia a ta sterilizată în adrenalină,/ Las-o mai moale, o să termini motorul/ va sări cămașa de pe el”. Sau: „marea mă privește din ciorbă, ochii îi sîrîie în cutia de viteze”. Apoi pune punct și începe cu literă mică: „toate sunt curve și deștepte”. N-am înțeles nimic, versuri disparate, culese parcă de ici de acolo, din poeme diferite; crize de identitate adolescentină, consumată cu un teribilism deja convenționalizat: „apoi aruncam cu păianjeni/ transparenti/ să te sugă din sîngele meu./ cică acolo/ ești mai tare/ nu mai are nici o importanță./ oricum le-am ucis și/ le-am smuls aripile cu cleștele/ eram

obosite/ și nu se rădeau sub braț”. Temperamentalul poet pare un rocker care își concepe versurile mizînd pe efectul de zgomot special. Poeme voit-șocante, fantasmagorice aventuri literare, avînd ca motiv libera exprimare: „Și copiii dau țîța mamelor fierbinți/ și tot cu sfîrcurile din buric îmi/ despică,/ în dublu roșu-ncercănat, marea din/ priviri”.

Adolescentul avangardist Geo Bogza avea o frază care suna cam așa: „Eu, prea înalt pentru Calea Victoriei. De cîte ori trec pe Calea Victoriei, fie vară, iarnă, sau orice alt anotimp, de undeva din văzduh sau din mine, se aude o voce care mă înfioară, spunînd convingător: Eu, prea înalt pentru Calea Victoriei...”. Parafrazîndu-l, afirm fără sfială: prea înaltă Calea Poeziei pentru mulți dintre poeții prezentului, cum mulți încep să fie și cei care se dau în vînt după după astfel de scriitură. Nu mă număr printre ei, n-am cum, m-am gîndit eu bine, nu sînt de acord cu șocurile postmoderne, nici cu moda acestora. Dar nici nu le condamn. Înseamnă să mă opun noului val de poeți de după blocuri și aș fi taxată ca incapabilă de socializare. Le dau numai spre exemplu, ca să audă cine are urechi de auzit.

Ascultați o găselniță, a unui poet cu pretenții: „În loc să le telefonez/ Sau să le scriu pe mail,/ Iată că le... colofonez,/ Ca să le strig un „hail”/ (Întors de pe planeta roz/ Care ignoră versul/ Rimat, și unde-am fost matroz)”. *Genial! După aceste versuri nici nu mai poate exista poezie!* Dacă îl întrebi pe autor ce vor să însemne, ar răspunde simplu că îi este greu sa-și explice *inspirațiile*, ele vin din înaltul cerului, de pe „planeta roz”. Și, la urma urmei, așa-i, un *demiurg* nu se explicitează muritorilor. Nu e nevoie de inspirație, nu e nevoie de idei, nu e nevoie de trudă. E nevoie doar de cîțiva extaziați care să aplaude schimonoseliilor poeților, care adăugă, într-un fel

de joacă de șotron, tot felul de cuvinte la tastatură: „eu zic să rămânem în Biblioteca Roz,/ să mai citim din cartea bătrânului matroz,/ o proză (sau o poză)/ despre Planeta Roză”. Astfel de autori se iau mult în serios și vor să demonstreze (cui, nu știu) cât de important e ceea ce spun ei. În vacarmul făcut de pietrele aruncate în geamul poeziei postmoderne, e greu să mai auzi vocea inspirației adevărate. Urechile și, mai apoi, treptat, receptorii se sufocă. Poezia a devenit din ce în ce mai poluată. Asigurați-vă rezerve de lirism curat, va fi mare nevoie de ele!

Vorbeam zilele trecute cu un prieten bun despre amorul meu declarat cumișeniei lirismului, despre idealul de poezie și de presă culturală și am ajuns la concluzia că ambele trebuie să comunice măiestrit, să stîrnească interesul, să se dezgolească cititorului, dar într-un mod cult.

„OPERE” CU VENELE TĂIATE - CUVIOASA DARE PESTE CAP -

Cineva profetea că Pămîntul se va sufoca de atîta *vorbărie goală*, de atîta *zgomot*. Lumea arată ca „un copil descult, care dă de-a dura cercuri prin trunchiul unui pom”. O mare dezordine populează timpul, iar efectul este adăugat zi de zi. Mă întreb cu ce să încep, ca să nu dezechilibrez prea mult fragilul cîntar al vremii, pentru că și așa, asemeni păsărilor, trăitorii cinstiți întru creație „ciugulesc grîu din palma întinsă de sărac”. Bucuria mea, a spiritului de serviciu, este de a trăi creația ce mi se înfățișează dinaintea ochilor. Dar cum s-o trăiești, cînd drumul spre curățenie ei a devenit „o frînghie cu noduri multe și cu cît m-apropii de-al ei capăt, cu-atît mai anevoie le dezleg”?

Vrînd să pricep din ce alte nebuloase și prin ce „fisuri”, mai intră haosul în lume, m-am oprit la creatori. Și ei pot fi responsabili de „strălucirea” haosului. Cu ce ar putea fi comparat zgomotul pe care îl face opera unora dintre ei, arătîndu-ni-se? Cum ar putea fi reprezentat grafic mulajul acestui tip de zgomot artistic? Cu ce ar putea fi comparat? Mă gîndesc la femeia oarbă din poemul lui Rilke, care se plîngea că nu mai poate locui cu cerul pe ea. Acuma o pot mîngîia, spunîndu-i că mulți caesari moderni, dornici să șocheze, nu mai pot trăi cu pămîntul sub picioare, conștiința lor artistică măsurîndu-se după dilatarea cosmică a mesajului șoc.

Abandonați unei beții ca unui dans, mînați spre gura de vărsare în haos, mulți creatori moderni întorc pe dos veșmintele și oasele actului de creație, iar opera lor ia forma unei hărțuieli a lumii. Plăcerea de a crea teritorii artistice, în care înțelesurile să fie schimbate, nu-i decît

transcrierea a ceea ce societatea de consum îi silește direct sau indirect să recepteze pe parcursul existenței lor printre oameni.

În „Diary”, ultimul roman al lui Chuck Palahniuk, Misty, o femeie care și-a redescoperit la maturitate pasiunea pentru pictură, spunea că în zilele noastre mulți din cei care pictează sau scriu au început să folosească propriul sînge. Se pictează pe cîini vii luați de la azilul de animale sau pe deserturi de gelatină, tot mai mulți artiști îndepărtîndu-se de pînză și de hîrtia scrisă. Cam în acest mod de rană deschisă, sîngerîndă, de operă cu venele tăiate se înfățișează nouă, publicului, o parte din opera timpului.

Astfel de experimente estetice domină scena creației occidentale și au început să pătrundă și la noi prin poezii, prin artiștii dornici să-și scoată mădulele pe hîrtie sau pe pînză. Ele țin de conceptul șocului în artă, de capacitatea de a impresiona prin metoda de creație, nicidecum prin inspirație sau prin talent. Acum cel mai important este să șochezi. Această necuviincioasă dare peste cap, care l-ar deranja azi pînză și pe Freud, a devenit o alternativă perfectă, pentru că aduce imagine creatorului. Mulți dintre ei fac alegeri care le aduc beneficii de imagine, ticluiesc o creație a instinctivității, una de robi ai mesajelor șoc. Șocul ca mesaj creațional și existențial a devenind sinonim cu succesul. Acesta nu are decît funcția de a lua din ei ori de a-i lăsa goi, orchestrația șocului schimbînd centrul de greutate între impresie și normalitate. Și creatorul și consumatorul unor astfel de ipostaze artistice ar trebui să priceapă că piața de artă este deja suprasaturată de mofturile și de extravagantele lor.

Unde este pirueta de pe muchia dintre spiritual și laic, dintre sensibilitatea creației și cea a receptării? Noi,

cei cu credințe sănătoase, ne încruntăm, dar la ce bun? Pe o piață liberă, cât va exista căutare, iată, vine și oferta: nevoia de epatare, fără de care nici creatorii nu mai pot trăi. Conceptul de frumusețe în artă a devenit desuet, cine să se mai preocupe astăzi de frumusețe? De romantism? Majoritatea artiștilor vor să șocheze de dragul șocului, iar operele lor nu conțin alt mesaj. Șocul însuși este mesajul.

Contemplînd o astfel de operă, mărturisesc, mă încercă sentimente de revoltă și de jenă. Fuga de idei, refuzul creatorilor de a se concentra pe esență, reprezintă boala acestui timp. Din nefericire, percepția consumatorului de artă, suprasaturată de stimuli haotici, ajunge la un moment dat să se obișnuiască cu noile forme de terapie-artistică-șoc. Cam acesta ar fi noul de sub soarele prezentului: exacerbarea mărului adamic, pînă mai ieri interzis, acum vandabil în supermarketurile vremii, dînd frisoane unora, incitîndu-i pe alții.

SCARA DE ONOARE ȘI MANSARDA

Nu există pagină de ziar în care să nu dăm de proteste, de texte și de cazuri care frizează grotescul. Depinde din care parte privești muntele, cîmpia sau marea. Tot mai mulți slujitori ai condeifului scriu animați de dorința de a atrage o atenție tot mai mare asupra numelui lor, uitînd de împluternicirile speciale ale gazetăriei. O minune în presă ține cam trei zile și este dată uitării. Munca unui jurnalist, indiferent de cîmpul sau de relieful scrisului, deși se materializează într-un anume impact de moment, este efemeră și își pierde interesul odată cu ziua sau cu săptămîna pe care le-a oprit în loc. Niciodată să nu credeți că un articol poate provoca războaie sau poate schimba cursul istoriei.

Să nu credeți cumva că vreun articol de protest echivalează cu celebra telegramă de la EMS, din anul 1870, luată drept pretext pentru războiul franco-prusac. Nu vă dați singuri foc protestînd aiurea, nu vă transformați în sperietori de ciori. Un articol sănătos ar trebui să arate ca o Cleopatră dusă mereu la chirurgie pentru operații estetice.

Un articol trăiește, iar în orele sale de viață trebuie investite o parte serioasă a conștiinței celui ce-l semnează, partea cea mai valoroasă a acestei conștiințe, buna-credință, educația noastră, bunul simț, discernămîntul și mai cu seamă talentul, inteligența și extraordinarele calități. Sfidarea lor descalifică din start ziaristul, iar cititorul neinformați preia din altă perspectivă tonul evenimentului. Pentru că mai puternică decît mărturisirea scrisă este strădania de a-i șterge urma. Nu trebuie să fim doar la curent cu tot ce se petrece și apoi să succumbăm odată cu știrile. Se pare că mulți jurnaliști

au uitat marile lecții prin care se separă esențialul de perisabil sau ceea ce este menit să reziste, timp îndelungat, la aceeași sau la aproximativ aceeași temperatură, de tot ceea ce are impact meteoric. Așa se face că mulți combatanți inabili pier înecați în banal, păcăliți de cotidianul fără rezonanță, dar și de *nobila* lor candoare și naivitate. Implicați de bună voie, dar descoperiți într-o veșnică linie întâi a unui război de hărțuială și de uzură, fără altă apărare decât aceea a condeiului, tot mai mulți trăiesc ca într-un samovar sub presiune sau în bătălii dramatic pierdute.

Gazetăria nu este o profesiune a firilor pline de slăbiciuni. Aceste categorii se vor situa mereu pe o platformă îngustă, incomodă, instabilă și veșnic în mișcare, de unde nu pot niciodată vedea bine ambele capete ale situației. Din cauza deplasării perpetue, a veșnicei schimbări de perspectivă și de optică, niciodată nu vor ști la care din cele două capete e prins adevărul.

Pe fața cea de toate zilele a presei nici măcar ochiul de spațiu nu mai este folosit rațional, iar titlurile sună zilnic a goarnă de război. Pe aproape nicăieri, în nicio redacție nu mai găsești ziaristul acela atent nu numai la ceea ce spune publicului, dar și cum spune, ziaristul acela de o alertețe permanentă, ziaristul altruist și dezinteresat, lipsit de ambiții și de vanități, ziaristul care să ducă modestia cu el sau să se lase dus de ea pînă la smerenie. Ziaristul care să adulmece noutatea, gata să arunce la coș un articol scris, dacă o altă știre sugerează un subiect decent și interesant. A dispărut aproape cu totul instinctul opiniei publice, care să atragă pînă și pe cititorul inert sau mediocru și să-l îndemne să citească o presă de nivel superior.

Sînt pe piață o droaie de reviste și de ziare, dar puține sînt atente cu mintea, cu ochii și cu sufletul lor la

ÎNTREG. Spun suflet, da, sigur o publicație are suflet, nu unul oarecare, ci unul de arhitect pentru care edificiul ar trebui să însemne deopotrivă subsolul și acoperișul, scara de onoare și mansarda, saloanele cu tablouri de viață și oglinzi, dar și scara de serviciu și dependențele. Epoca aceasta de slobodă manifestare face prezent dictonul: „Le journalism mène partout, à condition d'en sortir” sau comenzi de genul: „Băieți, dezlănțuiți pe toate tonurile atacul împotriva acestui OM, a acestui proiect!”.

Este momentul ca ziaristii să discearnă, în imensul material democratic, elementele care le-ar putea reda credibilitatea și care nu, iar când închid ochii în fața unor informații de interes, trebuie să facă acest lucru conștient, cu deplină luciditate, pentru că primejdiile care îi amenință nu sînt cîtuși de puțin mărunte. Din păcate, definiția presei care se scrie la acest moment reflectă starea de spirit a vremii: utopie, incoerență, vorbărie.

PAȘAPOARTE ÎN REGIM DE URGENȚĂ

Pentru a fi un vîrf de lance în literatura prezentului, pentru a fi original, după atîta „originalitate” existentă, trebuie să îmbrățișezi opinii opuse. Într-un cuvînt, ca scriitor, trebuie să-ți schimbi rătăcirile. Adică poți să falsezi în orchestra scrisului ce partituri dorești, pentru că scrisul e uman și permite. Literatura n-are vină, ci mediul social în care s-au modelat autorii și contextul în care este scrisă. Adevărul despre literatura prezentului nu prea mai e pe nicăieri. Cam tot ce se scrie seamănă cu un fel de consemnare binevoitoare, uneori tandru-ironică, sentimental-lacrimogenă, alteori vulgară, șocantă, o scriitură dezumflată și bășicată literalmente, una lipsită de alchimie. Se merge pe considerentul că literatura îngăduie mult și aceasta conferă mare îndrăzneală.

Unor astfel de autori le respect văicăreala publică și sensul a *scrie* de dragul de a scrie. Cînd nu mai au cu ce se stîrni în ochii vremii, mulți dintre ei se apucă și leagă pietre de Instituția Literaturii, legîndu-și de fapt pietre de picioarele lor. O altă mare problemă ar constitui-o nominalizații la tot felul de premii, asupra cărora am avut întotdeauna dubii. Îmbulzeala de la podiumul premierilor mă încredințează că mulți scriitori pătrund prin efracție pe arondismentul convenit altora, pe considerentul că poate beneficia de *uzul fruct* pînă la o nouă premieră. Cît de validă mai este astăzi instituția premiilor literare, știm cu toții, se vorbește destul de des pe la colțul breslelor.

Nu mă interesează prea mult eticheta pusă pe anumite cărți. Acest lucru nu înseamnă că nu doresc să știu ce se întîmplă în instituția literaturii: cînd apare o carte, la ce editură, a cui este și ce tratează. În ce măsură cărțile premiate sînt cu adevărat meritorii? Dar

criteriile de selecție a titlurilor și modalitatea de alcătuire a juriilor? Cam acestea ar fi întrebările ale căror răspunsuri sînt chestiuni de dosare clasate, arhivate cu mare grabă. Însă provocarea mi se pare foarte interesantă pentru unii premiați, cît și pentru o parte a juriului. Autori mititei au nevoie urgentă de pașaport valoric, deși știu ei bine că nu-l merită. Cum e oare să știi că locuiești ilicit în casa altuia? Pentru că, pînă la urmă, valoare are casa ei în care locuiește.

Or, atîta timp cît premiile literare vor constitui pașapoarte în regim de urgență, cît timp vor fi o punere în literatură a unor teritorii inexistente valoric, vor avea de suferit scriitorii cu adevărat buni. Premiile literare și-au pierdut greutatea, instituția premiilor s-a banalizat. Explicația ar fi că mulți autori slabi sînt premiați, iar premiarea se face prin rotație, an de an. Anul acesta iei tu, la anul iau eu. Cam așa stau lucrurile. Juriul se alcătuiește uneori la repezeală. *Nimeresc* în componența lui și abonații la jurizare și care, evident, au acolo un rol cheie, dar neprofesionalist, în sensul diluării actului de jurizare. Circulă și o glumă răutăcioasă pe seama premiilor literare, care spune că a devenit mai anevoios în ultimii ani să eviți premiarea, valoroși fiind cei care n-au luat încă premii.

Avem o grămadă de premiați, dar cărțile bune pot fi numărate pe degetele de la o mîină. Starea de „underground” în care a eșuat, prin multe părți, tradiția premiilor, trimite valoarea în derivă. Revin la întrebarea inițială: mai este validă instituția premiilor literare? Mulți spun că nu, din moment ce numărul cărților valoroase este mic, iar cantitatea de premii este foarte mare. Asupra premiilor literare planează o imagine de improvizatie, de unde și senzația că oricine va găsi o potecuță tainică spre podium, numai să *cunoască* pe

cineva din juriu. Cam peste tot membrii unui juriu dispun de o anumită aplecare în teritoriu și de o anumită influență. Această rudenie de interese nu are nimic de a face cu ierarhizarea corectă a valorilor, acțiunea de jurizare și de desemnare a premianților fiind clar compromisă, credibilitatea juriului e pusă la îndoială și, mai grav, cărțile de pe podium vor dispărea în abisul din care au căzut.

Premiile literare au devenit o chestiune de negociere și trafic de influență, au creat întotdeauna tensiuni, intrigi, polemici și au zdruncinat credințe literare. E drept, nu peste tot. Presa culturală nu are interes să reflecte fenomenul, scriitura de calitate rămîne la colț, pe coji de nucă, atunci când e vorba de promovare, în timp ce o altă formă de scriitură deformează fața și așa palidă a literaturii. Iată de ce unele reviste nu mai sînt credibile, nu mai pot recomanda un produs literar, nu mai contează din punct de vedere valoric, cititorii și istoria nu mai cred în ele. În mod normal, un premiu literar trebuie să însemne valoare și adevăr, iar în spatele acestor premii ar trebui să stea instituții solide. Scriitorii buni se află de veacuri în postura unor cerșetori, cărora li se descalifică imaginea în contextul social.

Chiar și finanțatorii cu o ținută demnă trebuie să înțeleagă că a sponsoriza literatura de calitate înseamnă a-și asigura și lor imagine și respect. Pentru că cel care publică o carte s-ar putea ca mâine să devină un mare nume în literatura, în cultura națională, să ilumineze locul din care s-a ridicat.

O RISCANTĂ ÎNĂLȚARE PE VÎRFURI

Piața literară este inundată de ghiozdane, începînd de la cei care învață alfabetul, pînă la puberii care nu mai așteapă debutul în publicațiile școlare. Să ne mire precocitatea debutanților? Ei sar direct în revistele cu tradiție. Au acolo uși deschise cu bastonul și li îngăduie să publice direct în franțuza scrisă de părinți, pentru că, la nouă ani, abia pot pronunța franțuzismele, darămite să le versifice. Dacă sîntem destul de înțelepți, socotim ca îngrijorătoare aceste semnale sau încalcări grosolane ale canoanelor, pentru că ele survin pe fondul de declin al timpului nostru. Ce se va întîmpla dacă cercul genialității precoce va transforma spațiul literaturii într-unul al viciilor plăcute? Mutațiile apărute pe acest teritoriu provin din sechelele societății în care domnește mirosul greu al climatului degradat și degradant și unde condiția umană este dirijată exclusiv de piața arbitrarului, pentru că doar astfel, susțin unii, se poate oferi oricărui individ un maximum de libertate. Libertatea publică, ca de altfel și cea literară, a devenit neselectivă, ea pretinde resurse pentru consum, pretinde sisteme propriu-zise de exprimare, uneori de-a dreptul excesive.

Motivul, observă sociologii, ar fi acela că nu mai există bariere de niciun fel. Au fost sfărîmate de masele concurente, care nu se mai pot diferenția prin performanță concurențială în cercul acesta vicios, preocuparea majoră fiind numai arendarea căilor de acces spre pîrghiile și locurile calde ale spațiului cultural, și așa suprapoluat. Noțiunea modernă de cultură, de literatură a fost radical revizuită și amendată. Instituțiile în speță au deschis ușa la perete și au creat extincții pentru juniori, atunci cum să nu intre și ei să se joace în ograda

maturilor? Unde s-a mai pomenit ca juniorii să aibă o instituție a scriitorilor? Spuneți-mi, a fost transformată în slujbă de masă și nu am eu cunoștință? Conținutul legislației actuale pedepsește exploatarea minorilor. Pot fi ei scriitori? Categorie, NU!, chiar dacă ar plesni lumea în bucăți. Ca să poată reda, mai întâi trebuie să acumuleze. De unde atîta „genialitate” de masă, înregimentată contra unei taxe? Specialiștii confirmă că geniile apar sporadic, la un interval de o mie de ani. Nu poate fi vorba despre un salt uriaș, ca cel de la maimuță la om, care de altfel nu există, dar despre o mare și nocivă ruptură, da. Sînt convinsă că Pronia cerească are alt plan cu generația tînă și nu poate să o mîne, ca pe o turmă, spre creația literară. Modul deviat de manifestare, maturizarea forțată spre care au fost împinși de tutorii de drept, au dat de lucru pînă și antropologilor, nevoiți să procedeze la efectuarea unor măsurători speciale.

Problematica trebuie pusă pe tapet, nu ca să rămînă, ci ca să dea naștere unor puncte de vedere și/sau eventualelor măsuri adecvate. Pentru că au sărit direct din copilărie în maturitatea impusă, rezultă că literatura liberalizată este împovărată de producțiile unor copii agreați și incurajați sistematic de pîrghiile ei. Impersonalizarea profesiei de scriitor este percepută de bietul copil drept vedetism; *copiii-genii* au nevoie (musai) să ajungă vedete și „trebuie” să li se pună la dispoziție instrumentele de rigoare. Iată un motiv pentru care presa culturală și literatura poate fi falsă „*prin părțile esențiale*”.

Se cunosc multe cazuri de părinți-scriitori, nici aceștia cu prea mari afinități artistice sau cu respect pentru literatură, care scriu că nu au altceva de făcut la tastatură, și care își trimit școlarii la cazne, în amfiteatrul vieții literare.

Părinții încearcă pentru odraslele lor cea mai riscantă înălțare pe vîrfuri, convinși fiind că teritoriul creației le dă superioritate spirituală în fața „leatului”. Ei nu fac decît să înlocuiască șlefuirea naturală și didactică a copilului cu automatismul maturizării și cu cel al accesului la viciile de mai tîrziu. Nu se mai împiedică de nimic și uită să se întrebe ce e dincolo de marele „nimic” al gloriei false, timpurii.

Dornici de celebritate, încurajați de părinți, tot mai mulți copii/tineri se pleacă sub tăișul îndemnului, cad în pericolul comercialului, trecînd pragul copilăriei împovărați/îmbătrîniți de neîmplinirile părinților, numai pentru ei vor că vlăstarele să le calce pe urme, însă fără arderea succesiunii naturale de etape, întru cunoașterea, nu doar de sine, ci și a cunoașterii ca proces intelectual. Peste noapte, unii părinți își „fac” copiii scriitori, ba mai mult, scriu ei în locul lor, îi abonează la premii, îi „bagă” în Uniune, că de!, are „bătrîna” și generoasa Uniune secție de juniori. Uniunea este, așa cum afirma un poet, *„o instituție care conține toate condimentele necesare unei conservări de durată”*, dar, adaug eu, pe lîngă „pripeala de muștar” din birourile ei, se toarnă, metodic, în pahare „otrăvuri temporizate”.

Robinetul s-a deschis și curge apa proaspătă și tulbure, a școlarilor-genii, dar... curge pe lîngă garnitură. Cînd încă nu au învățat prea bine a scrie și a socoti, îi trimit la „cazne” literare și așa ajung bieții copii deținători ai unor cunoștințe formale, pe care, de regulă, timpul le golește de conținut, ajung prizonieri ai gloriei false și partizanii exceselor de mai tîrziu. În acest caz, nu mai discutăm despre valoare, ci despre contrazicerea și sfidarea adevărului.

Cum nici Dumnezeu nu-și alege întotdeauna sfinții numai dintre clerici, tot așa nu în toate familiile de scriitori

se nasc copii cu harul scrierii, nu întotdeauna odraslelele geniilor îi moștenesc. Manifestînd luciditate față de copiii cu un oarecare potențial, îi salvăm de flagelul maturității forțate, de căzutul în vîltoare, de pierderea credinței asupra priorităților vîrstei și asupra valorilor tradiționale.

E NEVOIE DE O IDEE UNIVERSALĂ

Pentru a salva omenirea și societățile de la o fatală cădere în gol e nevoie de o idee universală, recunoscută de bună voie, nu impusă, care să elimine primejdia unui amestec major în economia, religia și în politica altor state. Este nevoie de o împăcare universală favorabilă, care s-ar realiza pe fondul unui regim de religiozitate a lumii, unul care să arate intoleranță față de traiectoriile actualei utopii, față de multele rătăcirii moderne. E nevoie de regenerarea spirituală a lumii. Eu nu văd în stare niciuna din doctrinele politice actuale să realizeze o unificare spirituală a omenirii, politica a eșuat mereu. Experiența cea de toate timpurile ne arată că doctrinele politice ale marilor puteri, oricît de bine intenționate sau oricît de crude, au atins subtilități ce le-au condamnat la fragilitate, apoi au intrat în descompunere. Oamenii doresc schimbări de siguranță, doresc umanizarea doctrinelor politice și financiare și un garant al bunei rînduiei.

Democrația, în pofida virtuților proclamate, în pofida vitalității ei, a libertății excesive, aduce mult haos și violență. „Nu există decît violență în Univers; iar noi sîntem stricați de filosofia modernă, care spune că totul e în ordine, în vreme ce răul a întinat totul; într-un sens foarte real, totul e rău, deoarece nimic nu e la locul său

(Maistre). Toate dezvăluie un automatism al schimbării, nu unul al optimizării condiției umane cu natura și cu rapiditatea schimbărilor. Să încerci să analizezi acest aspect este ca și cum ai vrea să analizezi o furtună. De-a lungul istoriei, fiecare epocă în parte a încercat să se individualizeze, dar nu a izbutit decât sacrificînd anumite valori anterioare, autentice și de neînlocuit. Cei ce astăzi cos și descos lumea n-o pricep defel, iar cei ce într-un fel sau altul participă la schimbarea de interese sînt marii complici ai istoriei, marii amăgiți de mai tîrziu. Fiecare plan al lor de așa-zisă redresare, este o vicleană punere la cale, parafrazîndu-l pe prorocul Isaia.

Cei care aderă la dreapta cred că sînt mai deosebiți de cei care aderă la stînga, dar de fapt toți, din clipa în care fac politică, se aseamănă între ei ca picăturile de apă. Țin de aceeași natură a intereselor și se deosebesc doar aparent, prin masca pe care și-o asumă. Din păcate, peste tot în lume s-au scăpat din mîină standardele de morală și de exigență. Atrăși de dorința de a controla o parte din putere și din capitalul public, abonații la putere nu sînt preocupați cu adevărat, de fapt nu sînt capabili să dea soluții problematicilor sociale și economice.

Nu-i deloc ciudat că, după cîțiva ani de politică, toți se pretind mari diplomați. Cînd un regim dă faliment din lipsă de vitalitate, nu folosește la nimic să încerci resuscitarea lui. Trebuie să ne lepădăm de o realitate istorică care se năruie sub ochii noștri. Fiindu-ne imposibil să aderăm la un viitor care ni se dictează, ne lăsăm ispitiți de acceptare. Și nu e bine deloc. Ar fi necesar un proiect de viitor inedit pentru omenirea întregă, unul care să dea lovitura de grație; să facă să plece un regim cîștigat cu mult entuziasm.

Putem scrie la nesfârșit despre destinul răsturnărilor, despre cel al schimbărilor politice sau economice ale lumii, ele au numai o singură trăsătură comună: decepția pe care le-o provoacă acelor care au crezut cu ferveare în ele. O înnoire structurală, de esență, a omenirii este numai imaginabilă, dar irealizabilă. Acest gând mă face mai îngăduitoare chiar și cu marile puteri ale lumii, de care și-au agățat rostul și crezul mai mulți teoreticieni decît practicieni. Ei vor să eternizeze prezentul în care se află instalați, pentru că le este bine, înverșunîndu-se împotriva schimbării în bine.

Dar cum prezentul devine întotdeauna trecut, agățîndu-se de prezent, aceștia sfîrșesc prin a se alătura, de fapt, păstrătorilor tradiției. Tragicul oricărei doctrine politice, de dreapta sau de stînga, este că ea conține multe posibilități de dezastre. Nu pot să neg că o anume parte a puterilor lumii agonizează astăzi și că trebuie să vedem în aceasta semnul unui vast declin.

PRACTICA EXCESULUI - SCRIERI IMPRUDENTE -

Dacă și România, la fel ca toate statele lumii, străbate cu pas accelerat pe drumul împins înspre margini de hău, impus de cadențele politice și economice internaționale, apoi nu se cade, nu-i cuviincios față de poporul în care te-ai născut, să-i arunci în curte, îndoit, înzecit clișee ale unor poveri scrise și ilustrate cu asupra de măsură, de care nu se face responsabil poporul acesta, care a traversat întreg la trup și la spirit vicisitudinile istoriei.

Dar mai cu seamă, nu-i poți urca lesne și fără judecăți de măsură pe eșafodele piețelor publice ale lumii pe trucidatorii lui, cărturarii și pe cei care au pus cărămizi noi vechilor cetăți, pentru că de-a lungul veacului poporul nostru a stat pe locul pe care îl merită în rîndul popoarelor lumii și, în mod cu totul special în Europa. Să ne amintim numai de vremurile istorice îndepărtate și de lucrările unor mari învățați, cărturari și domnitori români, înscrise în istoria științifică a Europei: cronicarii Grigore Ureche, Miron Costin și Ion Neculce, stolnicul Cantacuzino, mare diplomat, istoric și geograf care a tipărit în Italia o hartă a Țării Românești, care aducea motivații convingătoare ale continuității poporului nostru în Dacia, apoi spătarul Nicolae Milescu, filosof și diplomat, domnitorul Dimitrie Cantemir, un savant al Renașterii, care a scris lucrări în franceză, engleză și germană.

Contribuția lor a fost una de seamă la patrimonial mondial al epocilor respective. Cam de pe-atunci noi sîntem mintea integrată Europei. Atunci, cum?, de ce i se cere, i se ia, i se dă puțin, i se nesocotește așezarea de-a lungul și de-a latul istoriei prezente. Poate și din

cauza unor fii risipitori în stare să-și nege ființa neamului din care provin, cei care-și construiesc pentru uz propriu tratate despre morală și despre adevăr, altele decât cele ancorate în universal, schițându-și de fapt imaginea „fugiților de acasă” în propriile granițe.

Îi poftesc la o discuție onestă pe ziarisții care trăiesc tensiunea marilor pasiuni pentru senzațional, cei care deformează cu artă sau potrivit unor rețete și scheme șablon realitatea românească, cei care se cred, cum spunea teologul-filosof Petre Țuțea, buricul pământului, cei care din furii inexplicabile șifonează imaginea românilor de acasă. Am dat întâmplător peste o serie de scrieri imprudente pe site-ul unei reviste care se adresează românilor aflați cu traiul și cu munca în afara granițelor țării. Lipsite de gramajul corect al adevărului, textele erau exclamațiile exasperate ale unui scutier prăbușit sub greutatea calomniei și atacului la persoană, niște ieșiri spectaculoase de sub carapacea deontologiei. Orașul de baștină, pe unde își plimbă anonim Iodenu de războinic, este scufundat de textele sale, precum un prunc la botez, dar cu dispreț în canalul unui serial insalubru.

De parcă nu ar fi fost de ajuns, ilogicul protest jurnalistic se încheia de fiecare dată cu formula, „vor urma și alții”. Aflat în eroarea și în pripeala senzaționalului, riscă și fixează capete de acuzații, întoarce roata lumii, supărat pe vecinătatea culturii, a religiei, dar nu se are părtaș decât pe sine atunci când sentenționează prefectul, primarul, ierarhul bisericii creștine (un cărturar de toată isprava), diriguitorii de instituții culturale, conducătorii de reviste, scriitori, poeți, ziarisți, filosofi, psihologi, un pomelnic întreg de nume, cărora le pune capul sub ghilotina semidoctismului. O probă de diletantism, o piesă la dosarul autoacuzării.

Cam peste tot întâlnești în media scrise, minciuna merge pînă la gesturi fundamentale. Ne confruntăm deja cu un olimpianism al minciunii. Adevărul și morala au devenit chestiuni de negoț. Prea multe comenzi pentru bieții scribi, prea multe urgențe. De unde și ridicolul situației: violenții, nebunii scriu despre minciună ca despre adevăr. Nu vă lăsați niciodată înșelați de eroismul unui astfel de senzational media. Nu-i decît o gravă deformare a imaginii noastre în lume, opera unor anonimi care vor să se ridice pe dibuite în lumină, întunecînd, ca o fatalitate, cu o imprudență care îi închide în cercul celor ce dau cu praștia în propria fereastră.

Ei nu sînt în stare să explice din ce se compune patriotismul, conceptul acesta de onoare, pe care nu l-am considerat nici măcar o clipă demodat după evenimentele din `89. Nu-mi dau seama cum ajung și prin ce oribile împrejurări li se scurge veninul pe fața intelectualului român și așa aplecată de umilințe, de atîtea agresiuni morale. Desigur, știu să tragă foloase din asemenea răspîntii. Arta de a trece de la o existență banală la caruselul amețitor al renumelui îi proiectează în ipostaze jenante și implică, așadar, și abilitatea de a se obișnui, fără să le tulbure echilibrul interior, cu slăbiciunile și cu tot ceea ce îi privează de conștiință. Și nu puțini sînt ziariștii care își arată țara cu degetul și o fac de rîs în satul lumii.

MAI MULTĂ DEMNITATE ȘI IMPACT

Vă propun domeniul culturii ca punct nodal pentru dialogul nostru. Ar fi util să „chestionăm” cu această ocazie orizontul de așteptare al cititorilor asupra modulului cum sînt regizate evenimentele, scenariile și ceremoniile, pe acest atît de sensibil tărîm. În plus, cred că ar trebui să vedem dacă instituțiile în domeniu mai sînt respectate și credibile în menținerea unei axiologii culturale juste în spațiul nostru. După atîția ani de libertate se situează, după cum ni se arată, într-o zonă gri: zona unor cercuri de interese, iar pîrghiile instituționale sînt folosite de cele mai multe ori ca să deschidă și ușile altor puteri.

Cultura se află într-o stare deplorabilă în ce privește impactul la marele public. Și mă întreb de ce instituțiile abilitate nu dau un mai mare ștaif galelor culturale, de ce televiziunea națională nu îi este parteneră fidelă, pentru că televiziunile private sînt arendate comercialului și senzaționalului grotesc și violent. De ce banii alocați culturii nu sunt folosiți pentru marketing spectacular, de efect, care să confere culturii noastre ceva mai multă demnitate și impact? Pentru că vedem cum în această perioadă de disoluție, statutul creatorului, al omului cultural s-a șubrezit complet, el a devenit un marginal și cu greu va fi readus în fața societății în ipostaza sa istorică și demnă. Drumul drept își pierde încetul cu încetul mersul, se încearcă înlocuirea lui cu o emblema estetică sau, într-un înțeles plastic, este ca și cum un sculptor bun își ucide modelul, numai pentru că sufletul modelului nu se mai simte bine în vechiul trup și se dorește în corpul nou, lucrat de sculptor.

Cultura, ca domeniu și ca act de responsabilitate istorică și educativă, cea care a slujit întotdeauna

adevărul, cade în sarcina vremii noastre, doar în măsura unei timide intenționalități, deși ar trebui să beneficieze de un culoar predilect. Mi se pare normal ca o perioadă de hiperinflație culturală să fie urmată de una de asceză și de conștientizare a unei realități scăpate de sub control.

Cultura trebuie să fie cuvântul de ordine într-un stat, trebuie adusă mai aproape de public, iar omului de cultură trebuie să i se redea statutul social pe care îl merită în societatea noastră aculturalizată. Creatorii de frumos, ignorați în calitatea lor, dezamăgiți de starea în care a fost adusă cultura, nu mai așteaptă de la liderii politici nu știu ce isprăvi revoluționare. Și-au început un fel de mers în nume propriu. Politicienii nu-și vor pune niciodată problema valorii unei creații, a rostului profesiei de creator, în calitatea lui de modelator de mentalități, a importanței creatorului de frumos în societate. Sîntem sătui de kitsch-urile, de serbările străine interminabile, de festivismul societății. Spațiile virtuale au devenit medii preponderent comunicaționale, chiar de comercializare a sinelui creator, oaze de întâlnire între creatori, singurele care nu le pretind nimic acestor *păsări mergînd printre oameni*.

Pentru că degeaba scriitorul tipărește cărți dacă nu le arată publicului, degeaba un pictor are atelierul plin de tablouri dacă nu le arată ochiului iubitor de frumos. Cultura are nevoie de forme noi de asociere și de prezentare în fața publicului, coroborate cu cele vechi, cărora trebuie să le dăm o altă dimensiune și o altă ținută cu impact imediat. Cultura trebuie să-și recupereze publicul inițiat. Mulți intelectuali, chiar filologi, studenți umaniști nu mai citesc și nu mai sînt interesați de viața culturală a vremii. În primul rînd acest public trebuie atras

și abia după aceasta să ne gândim cum să-i culturalizăm pe politicieni și pe oamenii de afaceri.

Miron Costin își sfătuia „cinstitul” și „iubitul” său cititor „să aibă vreme și cu cetitul cărților”, pentru că slova lor „ne învață, cu acele trecute vremi să pricepem cele viitoare”. Prea îngăduitoare, prea relaxate, instituțiile de cultură au fost silite să se dispenseze de necesitatea filtrului valorii. Nici măcar pe acest tărîm lucrurile nu au rămas la locul lor. Și dacă un organism de conducere cîntă la instrumentul nepotrivit, nu are cum să mai fie dirijor. De altfel, asupra dreptului la cultură, într-un stat de drept, adevărul este tot atît de vechi pe cît este el înfățișat în legile publice.

Cu toate acestea, cel mai adînc înrădăcinată în timpul nostru ar părea că este ideea potrivit căreia noțiunea de cultură se probează prin nonconformism și chiar prin ostilitate față de ceea ce ar trebui public recunoscut. Șicanele bunului plac au pus stăpînire pe numele culturii și au reușit să aducă un public numeros la credința că atare agitație ar fi cultură. A devenit aproape o dezonoare în a vorbi despre rolul unor instituții în domeniu.

Atunci trebuie să ne mire și mai puțin de ce guvernele își îndreaptă timid atenția spre învățămînt, cercetare, cultură, sănătate, domenii cheie ale progresului unei națiuni. La prima vedere, superficialitatea aceasta pare a fi perfect conciliabilă cu ordinea și cu liniștea internă. Ea ne duce însă cu gîndul la acele principii de suprafață, principii ale sofîștilor, care trimit valorile culturale în derivă. Să ne amintim, despotismul imperial al Romei, ajuns în faza decadenței, a pus pe același plan virtutea și viciul, onoarea și lipsa de onoare, cunoașterea și ignoranța, astfel încît conceptul adevărului, legile eticului deveniseră simple opinii și

convingeri subiective. Tocmai ceea ce vedem și astăzi: principii întunecate ne sînt prezentate ca fiind de aceeași demnitate cu valorile și legile. Creații șterse, imunde, plicticoase și vulgare sînt așezate pe aceeași treaptă cu adevăratele valori tradiționale. Să recunoaștem că numitele valori se măsoară doar în contextul comercial de tranziție, care nu mai are un atît de real sentiment al măsurii, încît să ridice valoarea pe rafturile cuvenite.

SERVILISMUL DIN STRÎMTOAREA MONDIALĂ ȘI STRÎMTORĂRILE INTERNE

Cu decenii în urmă, Nikolai Berdiaev consemna că, în epoca modernă, istoria va fi falimentară, pentru că „istoria a fost dușmanul omului pe care l-a strivit după bunul ei plac”. Dar să ne amintim de Herder, care nu dă vina pe istorie, el așează eșecurile omenirii în sarcina rațiunii umane, pe care o întrevește ca pe un „incontestabil har”, dar și ca pe „o povară” - prin rațiune omenirea făptuind „opere grandioase, dar și mizerii execrabile”. Mizeria morală, după cum se vede, a devenit axioma lumii moderne. Aceste precedente fac necesară prezența unui Dumnezeu personal. Sau, cum spunea, de bună credință, Voltaire: „chiar dacă nu există, Dumnezeu trebuie inventat”. Ba bine, „Dumnezeu există înainte de a fi”, citîndu-l pe Platon, dar noi ducem lipsă de dumnezei de carieră, de diplomați moderați pentru această sarabandă a politicilor mondiale.

Diplomați cu influență asupra factorilor decizionali în materie de relații intenționale, nu doar cu talent în conversații salonarde și replici insalubre; diplomați care să știe să obțină pentru țara lor, nu îndatorări de miliarde

de euro la băncile mondiale, ci garanții solide pentru cetățenii ei, pentru că multe rînduri de truditori au clădit această Țară Românească și prea fără milă este împinsă în direcții opuse, este lăsată în voia primejdiilor din afară, *care își dau mîna* într-o ofensivă ce vizează normalitatea și stabilitatea.

Actorii și martorii actuali ai diplomației ar trebui să tragă cu ochiul la istoria diplomatică românească și europeană. De ce? Pentru că este necesar acest „de ce” al evenimentelor istorice, al cauzelor care le-a generat. Contextul internațional și eclipsa în care se găsește societatea umană, ca *intenționalitate* a tratării ei de către marile puteri, pot vorbi de la sine despre imposibilitatea de a se găsi curînd elementele sustenabile ale unui echilibru real. Omenirea se află acum într-un moment de impas generat de o proastă guvernare. Victimă a ideologiei pe care o respinge, a conflictelor de idei mondiale, omul intră, vrînd-nevrînd în jugul iluziei, în jocul de-a realitatea, iar Dumnezeu nu are nici cea mai mică intenție să susțină acest Pămînt corupt. Și este de presupus că oamenii au nevoie de vederile Sale binecuvîntătoare, altfel marasmul închipuitei crize mondiale și reala criză a puterilor lumii va continua în mod fatal prăbușirea morală și socială.

Se va obiecta, probabil, că mă învîrt în sferile unui prezumtiv. Eroare! Nu am deloc în vedere un închipuit poem *suprarealist* despre condiția umană, ci, din păcate, tocmai realitatea numai piele și oase și cît se poate de concretă - realitatea în agonie. Întregind considerațiile, partea potențial primejdioasă a globalizării, acest sectarism politic și economic crud, va deturna în accidentă fundamentală condiția omului comun. Confiscată de „profitorii” interesați doar de reglarea marilor conturi globale, omului i se refuză recuperarea

propriei normalități existențiale. Ultima amanetare a condiției umane la scara mondială este înregistrarea *debitului* uriaș, rezultat de pe urma maladiei de criză, o criză închipuită, precum „bolnavul închipuit” al lui Molière. Lumea de azi aparține *aviatorilor și lăcătușilor politici*, nu profesioniștilor, iar încercările mele repetate propun, în ciuda stră-vechimei ei, o problematică totdeauna actuală: neterminatul protest istoric împotriva condiției umane, astăzi, împotriva modurilor moderne de a fi privată de demnitate. Uzura morală la care este supus omul comun, ca parte a automatismelor de relație cu societatea, reprezintă o gravă ruptură din normalul ariei spirituale și sociale.

Poți accepta strîmtorările cu nepăsare, cînd condiția umană se află într-un acut conflict cu degradarea, cu exploatarea și cu ignoranța? Triumful liberului arbitru asupra condiției umane este expresia unui grav eșec al soluțiilor de guvernare sau o soluție voită a repetatelor eșecuri. Acul cîntarului indică două formule aruncate pe talerele sale: servilismul din strîmtoarea mondială și strîmtorările interne, tot atît de insidioase. Asociind în context un mit biblic, mă întreb la ce fratricide politice și economice primejdioase îi pot îndemna dorința de stăpînire a lumii pe Cain-ii moderni? Ocolesc cu prudență pretextele unor astfel de probleme, nu născocesc scenarii, deși acestea sînt parte nelipsită a realității care ne trăiește și ne supune unei mașinării malefice, care și-a radicalizat puterea asupra realității prezente și viitoare.

ERORI CONSACRATE - EROISMUL VICLENIEI -

Începînd cu Revoluția franceză, pînă la cusutele cu ață albă revoluției ale vremii noastre, oamenii au luptat pentru drepturi civile și în toate epocile mai toate popoarele au avut de suferit de pe urma lor. Dar parcă mai abitur ca toți, noi, masa socială docilă, de aproape două decenii spectatori ai unui teatru de comédie, care refuză să se lase prins în vreo schemă istorică, pentru că rolurile îi sînt potrivnice, în parte. Și ne-am înfruptat cu de-a sila din toate *desfătările* și căderile bunului plac, nu al bunului echilibru necesar și eliberator. La ce slujește această îndelung viclenită lucrare, cu ce ne alegem din răbdarea și supunerea față de alte *înalte porți*? E vremea să cugetăm acum și la folosul pe care ar fi trebuit să-l tragem, noi, oamenii comuni, beneficiarii așa-ziselor libertăți democratice.

Cititorii înțelepți își vor da seama că multă vreme am dat crezare unui eroism al vicleniei, unor evenimente fără șanse de a fi verosimile, că am trecut cu vederea peste moravurile ce au îngrămădit spiritul românesc pe scena teatrului lumii. Nu mai există „în afară” și „înăuntru”. Ne-am amestecat și gata! Există Europa și atât! Și normele globalizante. Dar există și dreptul la liberă exprimare. Și, evident, nimeni, nici contextul vremii nu se poate sustrage observației de „minima moralia”.

Oricum ar sta lucrurile, termometrul social indică gradații înalte de temperatură, pentru că noile tendințe ale globalismului ne silesc să ne acceptăm condiția umilă ca pe o favoare, așa cum spunea ilustrul pesimist Cioran. O stare morală, o stare de patriotism sau una caritabilă, o stare lirică, o pictură, o sculptură, un templu, o compoziție muzicală, personajele unei piese de teatru au devenit

pretenții serioase, ele nu mai satisfac pe deplin gustul conducătorului democratic. Grav contaminați de modele din afară, liderii contemporani nu-și mai pot ascunde *profunda dragoste* față de tot ce e individual. Privită în întregul ei, evoluția umană a manifestat de-a lungul istoriei o susținută tendință individualizantă, în tot ce ea a întruchipat și a realizat. Această tendință a suferit când o întetire, când o slăbire, potrivit cu epocile, cu individualitățile și cu personalitățile care le-au marcat.

Să ne gândim la unele personaje, *singulare* pînă la ridicol, care circulă pe scena politică internă și internațională, cu aerul lor de bufoni, de lideri și de zberi, uneori pînă la exces, exploatînd contextul în favoarea lor, potrivit interesului. „Cea mai mare fericire a muritorilor e personalitatea”, afirma Goethe. În acest ideal goethean al personalității, dar conceput supra-dimensional, presupun că a luat ființă personalitatea multor conducători politici contemporani, care au fixat faimoasele lor imperative pentru viața morală a societății. Mulți dintre cei care se hrănesc acum de pe podișurile lor se vor simți înstrăinați în propriile graniți, ba chiar respinși de acest gol de istorie, de acest țepăn formalism etic. Avem nevoie de O CLIPĂ care să facă adevărată istorie pentru omenire!

Iar când o minte luminată, una singură, vine și-ți spune că unele monumente ridicate în memoria nu știi căror evenimente nu sînt dovezi ale faptelor decît în cazul în care faptele au fost consemnate de martori luminați, numai atunci trebuie să credem. Multe din edificiile construite după producerea unor evenimente istorice, politice și militare nu sînt decît mărturii ale unor erori consacrate. S-a întîmplat și în istoria noastră și în a altor state. Să luăm un exemplu la îndemînă: de pildă, englezii s-au lăsat înșelați de o știre falsă și au gravat medalii cu înscrisul „În cinstea amiralului Vernon,

învingătorul Cartaginei”. Dar în realitate, amiralul nu învinsese, ci își retrăsese flota pe coastele Spaniei. Cam așa se întâmplă azi. Nu există națiune care să nu își fi înzoronat istoria cu tot soiul de evenimente care să o facă mai sunătoare, mai arătoasă. Luate în ansamblu, istoria trecută, dar și cea a prezentului sînt fiecare o aglomerare de fapte verosimile sau nu, mărețe sau mai puțin mărețe, în care descoperim conducători incapabili, cînd asasini, cînd asasinați, dar și exponenți plini de virtuți, însă mai puțini, așa cum în pustie am găsi pe alocuri o colibă sau un firicel de apă. Chiar și națiunile care numărau mulți filosofi și multe capete luminate s-au încumetat să-și înșele posteritatea.

Ce mai putem spune despre vremurile noastre, în care nu se mai întrezărește dragostea pentru ordine, vremuri în care cuvîntează viclenia și ignoranța unor dumnezei pămînteni, care țin prelegeri pentru dezarmare, dar ei înșiși poartă războaie. Nici măcar morala nu-i mai îmbie pe oameni așa cum trebuie, ca să trăiască în bună înțelegere.

EXAMINĂM CU SMERENIE ȘI RESPINGEM CU OSÎRDIE

Îngăduiți-mi, vă rog, o digresiune, permiteți-mi să spun aceste cuvinte străine subiectului de mai jos, nu pentru că ar fi fost necesare, ci așa, pentru că singure se cer scrise. Iertați-mi sinceritatea! Un sceptic a spus că veacul nostru este veacul marilor orgolii. Circulă păreri și convingeri pe care contemporanii se tem să le recunoască și pe care, poate dintr-o teamă excesivă pentru adevăr, le resping în fața lumii, cu toate că în cercuri restrânse recunosc cum structurile de rezistență sănătoase ale societății cedează, cum nu mai prididesc, confrunțați cu problemele zilei, cu evenimentele care vin peste ei în avalanșă.

Dar mai grav, nu mai există nici măcar resurse pentru planuri de apărare împotriva grandorii inflaționiste a celui mai sfidător prezent pe care îl trăiește umanitatea. Se trec multe chestiuni sub tăcere, dintr-un fel de iezuitism lăuntric, al cărui resort este orgoliul împins pînă la trufie, dar mai cu seamă din lipsa principiilor morale. Și mă gîndesc să iau iarăși, spre exemplu, pe politicienii care ne îndeamnă să transplantăm alienări din afară, care foarte curînd se vor prăbuși, deși ei încearcă să ne convingă de trebuința lor, arătîndu-ne de zor spre Europa.

De fapt îndoindu-se de propriile îndemnuri, încearcă să se lămurească pe ei înșiși mai întîi, pentru că și acolo, în Europa, multe minți luminate nu mai cred. Se înflăcărează un mandat, două mandate, voind să convingă pe alții numai să se poată convinge pe ei, dar ajung să plece din legislativ tot neconvinși și aceasta dăunează mai puțin lor și mai mult cauzelor sociale. Ei

privesc viața în mod separat, au crezuri separate de cele ale mulțimii și socotesc că acest mod de a fi este o mare cinste pentru ei!

Și cum se mai fandosesc aceste naturi politice, cum se mai schimonosesc în fața noastră, a electoratului și vor să intre în conștiința europeană sub forma numerelor de înregistrare auto ale unor mașinării politice. Dar nu fac altceva decât să perpetueze, cu multă perspicacitate, un fel de rămânere în urmă a societății. Pentru că niciun aliniat și niciun paragraf din platformele-program nu amintesc despre creșterea bunăstării sociale, ci despre schimburile de avantaje dintre grupările aflate pe scenă. Tristul spectacol, îmbulzeala nerușinată, curajul de a ne vorbi despre recesiune de la microfonul „marelui ospăț” sînt acte cu destulă forță ca să afecteze înfățișarea națiunii, să o falsifice într-o manieră de substanță. Și nici nu-ți vine să faci pasul care ți-ar mai adăuga o șampilă grea pe *dosul* cărții de identitate socială. Noi examinăm cu smerenie și respingem cu osîrdie, silindu-i să rîdă de ei înșiși... Din cauza înclinației spre escaladarea moralității, conflictele de interese au devenit obsesii politice din sfera *artei*.

Nu mai poate fi vorba prea curînd de elite politice, cum nici omenirea nu va traversa prea curînd o perioadă unică de moralitate, de cinste și demnitate. Eu m-am convins definitiv, deși cam seamănă a adevăr comun. Istoricul onest nu va respinge extrapolările de mai sus, punctele de vedere putînd fi susținute cu argumente. O, domnilor, ni s-a făcut rușine de construcțiile teoretice derivate din interesele voastre; simptomele sînt îngrijorătoare, iar cu proptele corupte nu se poate salva *clădirea* unui neam! Ați adus între graniți tot mai multe instituții civice internaționale, tot mai multe patronate ca să ne stăpînească la fel ca pe niște robi! Numai niște

doctrinari înrăiți, ruți complet de realitate, ar putea crede în comedia unei comunități internaționale, ca formulă firească a comunității umane. Noi nu ne temem de deschidere, nu ne sfiim de ea, numai că nu vrem să fim părtași la neînțelegerile și contradicțiile pe care politica din afară ni le pune în față. Să se întrebe mult și bine Europa asupra idealurilor noastre sociale și civice! Ele sînt superioare celor comune europene, mai ferme, mai morale. Pentru că se trag din rădăcina neamului, nu sînt un transfer slugarnic. Iată-mă și deconstructor de utopii, sarcastică și necruțătoare, punînd în locul transplantului de edificii străine proiecția disproporționalului.

O maliție nu de circumstanță, ci de atenționare, una profilactică, pentru suferința mea de luciditate. Consecvența în acest viciu e partea vizibilă a protestului meu neîncheiat împotriva lucrului cel mai important, despre care unii aproape că au uitat să mai vorbească: degradarea morală a societății, care și-a pierdut reperul și oscilează de bună vreme. Istoricii, sociologii și cercetătorii pot cădea de acord.

CARACTERUL ROMÂNESC, VOCAȚIE A ÎMPĂCĂRII GENERALE

Nu vă mîniați dacă și de această dată revin la timpurile de lîngă noi. Omenirea se află, evident, în penumbră, încă nu a dispărut mirosul prafului de pușcă, nici praful mării prăbușiri economice mondiale nu s-a împrăștiat. Niciodată ca acum nu s-au pomenit mai mulți falși profeți despre trecut, prezent și viitor, mai multă minciună, mai multă pierzanie și distrugere, mai multă nesiguranță ca în mileniul acesta al progresului, al tehnicii, al civilizației, al ignoranței de masă și al înstrăinării în masă.

Prin urmare, multe categorii sociale resimt forța uniformizatoare a globalismului, dar tot atît de mulți *au posibilitatea să stea cu mîinile încrucișate* și doar pentru divertisment o fac pe-a vitejii cînd li se ivește ocazia. Și încep să îndemne poporul la muncă, la acțiuni folositoare. Uite-așa, din senin, poporul e vinovat că piața locurilor de muncă a intrat de tot la apă, că nu mai există producție românească. Încercați însă, domnilor, să faceți voi primul pas spre crearea de noi locuri de muncă. Nu ne arătați indicatorii din scripte care frizează cinismul cel mai necuviincios. Arătați-ne un șantier care construiește case accesibile pentru generația tînă, nu moluri și super-marcheturi. Treziți-ne interesul pentru lucrul bun, lăsați-ne să-l facem noi. Voi, decizionalii, puneți măcar în mișcare politici economice care să nu constituie sursă de caricatură. Sînteți sau nu în stare de aceasta, domnilor pricepuți la promisiuni și proiecte, la cuvîntări și îndemnuri la vot?

Dacă electoratul este nemulțumit, dacă nu are mijloace să-și exprime nemulțumirea, nu trebuie să se ajungă la concluzia nedreaptă, ofensatoare, că nu are

conștiința propriei sale demnități. De aceea uneori sîntem apreciați în afară ca un stat de nișă, suntem con/strânși cu ușa de organisme europene, sîntem bombardati cu sentințe, iar românul, se știe din istorie, nu a fost nici milog, nici laș, dar a fost mereu traumatizat... iar acesta echivalează cu sinuciderea socială. Europeanii merg spre unul și același ideal, zic ei, însă toți se rup unii de alții cînd e vorba de identificarea propriilor interese, ale intereselor strategice. Atunci statele devin intolerante unele față de altele, abătîndu-se de la idealul comun, în care dați-mi voie să nu cred. Iată de ce vă rugam la început să nu vă mîniați.

Eu nu mai dau crezare unor erezii care ni se flutură pe deasupra capetelor, cînd nevoie ar fi (și ar fi de ajuns ca învățătură pentru vremurile noastre) de o singură mare lecție de morală creștină, pentru că partea cea mai solidă și, poate cea mai importantă moștenire a omului, care nu și-a pierdut valabilitatea, este credința. Dacă tot am amintit despre o moștenire de seamă a umanității, la antipod, un prieten încerca să-mi explice cum că degingolada socială, economică și politică este *trista noastră moștenire...* Sintagma *trista noastră moștenire* este deja îmbătrînită și apoi... fiecare popor își are conducătorii pe care îi merită. Iar o țară, cu moștenirile ei, se vede mai nou ca un produs media. Dacă are în dotare diplomați buni de vicleni o poate scoate la *mezat* pe piețele internaționale. Mă refer la diplomații de carieră, care să nu vorbească în nume propriu, ci în numele poporului și pentru popor.

Publicitatea pozitivă este foarte importantă pentru țară, pentru că poate asigura vizibilitatea necesară și benefică. În absența publicității, nu putem fi cunoscuți decît prin fotbal și prin actele antisociale de care se face uz din belșug împotriva-ne, iar dacă nu este cunoscută

ca o forță morală și politică, o țară este un teritoriu șters, necesar tranziției îndelungate, tranzacțiilor și tranzitărilor de tot felul. Nu putem vorbi de forța unui stat dacă nu o construim și prin intermediul imaginii.

Vrem, nu vrem, România trebuie să se alinieze la standardele occidentale, trebuie să se adapteze la piața viitorului. Marketingul de țară este una din soluțiile viitorului. Organismele internaționale achiziționează realitățile unui stat, nu înaintea achiziționării imaginii ei. Imaginea unui stat în lume este foarte importantă. Diplomații nu pot eluda această realitate. Absența unei bune imagini înseamnă un impact internațional redus. Românii au înțeles europenizarea ca pe un element de civilizație, care nu trebuie să le dăuneze cîtuși de puțin, care să nu-i abată de pe făgașul normal, pentru că fiecare pas, fiecare drept l-a obținut prin luptă.

Și dacă acum are parte de acest haos greu de înlăturat, el nu are rădăcini în solul nostru. Pentru că în rînduielele poporului român există prin tradiție și prin spirit un teren pașnic, armonios, iar pentru un român cultura și calitățile morale determină cît de mult valorează un om. Oricine poate observa în caracterul românesc o deschidere pronunțată față de împăcarea spirituală, o vocație a împăcării generale. Românul se înțelege cu toată lumea, se familiarizează cu tot ce e omenesc, indiferent de naționalitate. El află neîntîrziat o rațiune în tot ceea ce prezintă un interes omenesc general. Pune numaidecît de acord punctele de unire și împăcare. Așa-i românul! Și acestea sînt garanțiile păcii noastre generale, a liniștii noastre. Tocmai de aceea duhul vremii țintește anihilarea tradiției, pentru că a înțeles că numai un popor deznăscut poate fi consumatorul ideal de marfă inutilă.

NEVOIA INFUZIEI DE CONȘTIINȚĂ

Mi-a reținut atenția, în mod cu totul special, lucrarea „Destinuri românești” (1936) a marelui român Mircea Eliade, în care se încerca configurarea viitorului națiunii noastre, gânditorul exprimându-și încrederea în capacitatea poporului de a traversa cu bine momentele spinoase ale istoriei, prin „evitarea maimuțărelilor europeniste”. Da, încă un motiv în plus ca să ne privim cu mai multă atenție, la fel ca un medic care diagnostichează o boală, locul și rostul nostru printre națiunile Europei. Pentru că, indiferent de momentul istoric al prezentului, de cel al viitorului, indiferent ce valuri se vor abate asupra României, dorim să rămânem tot noi. Analizând sistemele socio-umane ale prezentului, constat că acestea se află în proces accelerat de degradare și de aici, evident, se naște întrebarea: prin ce metode, cu ce eforturi ne putem păstra identitatea națională? Conservarea identității de neam ar trebuie să reprezinte pentru clasa politică unul din interesele majore. Tema interesului național, așa cum ne este ea înfățișată la acest moment, pare destul de săracă.

Nu numai economia, nu numai legile cu privire la finanțarea campaniei electorale ar trebui să intereseze, ci și sănătatea populației, învățămîntul și educația, securitatea socială, cercetarea, religia, istoria, etno-cultura, patrimoniul geografic, sistemul de legi, dar în mod cu totul special conservarea identității naționale ar trebui să aibă caracter de urgență pentru guvern în această tranziție lungă, de tip convulsiv, violentă și extrem de periculoasă, refractară la orice tratament. Evident, aceste chei admit un postulat de siguranță: munca și acumularea cinstită. În caz contrar, vor domina

haosul și forțele instinctuale, iar cele diletantiste vor continua distrugerea neselectivă a patrimoniului național, cum l-au distrus și pînă acum. Poate că niciodată nu a existat un mediu mai stîmjenitor pentru cultură și pentru artă decît acum, aici, la borna prezentului. Credița pentru valorile adevărate pare să îi fi părăsit pe mulți. Sistemul democratic, atrăgător ca un cîntec de sirenă, deși la vremea cîștigării lui părea a fi un mare succes pentru multe state ale lumii, se dovedește a fi incompatibil cu moralitatea, cu demnitatea umană. Se dovedește a fi un eșec aproape total în ceea ce privește aspectele sociale, morale, economice, spirituale și estetice, un eșec care hrănește deconstrucția umană. Climatul democratic, pare-se, așa precum profețiseră Platon și Aristotel, a fost favorabil pentru înflorirea unor *eliberări* brute, a unui estetism de viață extravagant, indicatorul de recunoaștere fiind decadentismul abundent și puternic al decorului internațional.

E clar că în această atmosferă a marilor semne de destabilizare și de haos general, se lucrează la o nouă conștiință a lumii. Mulți privesc amuzați, alții rămân indiferenți sau sînt ostili pe față. Tot atît de mulți aplaudă doctrinele tribunilor internaționali, dar dau înapoi în fața profundelor transformări sociale și economice ale lumii. Tot acest joc uriaș și descumpănitor are nevoie de o infuzie de conștiință, de o infuzie de forță spirituală, altfel civilizația noastră modernă e zadarnică și se îndreaptă spre același destin cu cel al damnaților mitologici. Similitudinile tulburătoare de problematici existente la scară mondială nu pot fi simple coincidențe. Zeul răfuielilor financiare și politice mondiale nu este același cu Cel ce reprezintă sursa și măsura armoniei universale, Cel sfințit și slujit de creștinism și împotriva căruia își agită pumnul zeii capricioși, corupți și nedrepti ai puterilor

lumii. Consecințele acestei afirmații situează umanitatea într-o zonă în care întrebările sînt mai prețioase decît răspunsurile: pînă cînd aceste acte de piraterie, pînă unde se va întinde sistemul coroziv de politici mondiale, care aduc un mare deserviciu cauzei umanității?

Înverșunarea mea împotriva haosului mondial nu mai are nevoie de argumentul citatului, de argumente probante. Pentru că aceste alianțe în numele haosului de interese au oameni bine remunerați, care trag cortina, oameni care joacă pe mai multe scene deodată. Au instituții și organisme special create ca să trimită în involuție, să reducă sfera de acțiune, capacitatea de intervenție și poziția unui stat în propriul stat, pînă la expresia deplină a acestora asupra dezvoltării economice, sociale, financiare, culturale a popoarelor unionante. Într-o zi (sper și va veni acea zi), rău va fi cînd prestigiul acestor instituții va începe să se clatine ca o biată corăbioară de hîrtie... pentru că principiile celor care le slujesc nu sînt înalte, ci sînt cinism autentic. Cam atît despre spectacolul grotesc care obligă la efort major de adaptare.

Aveam dreptate să mă tem de efectele pe care le va produce îmbrățișarea sufocantă a integrării, a globalizării. Iar dacă cineva se va simți îndemnat să propună viziuni diferite asupra aserțiunilor pe care le-am lansat, scopul scrierilor mele de pînă acum a fost depășit aproape în mod nesperat. A provoca o dezbatere pe seama unei teme arzătoare, în care partenerii să se poată defini și prin opoziție, mi se pare chiar misiunea dezbaterei.

PRIMELE UTOPII DIN AN

După sărbători ne-am trezit cu toții în fața unor perspective șoc. Devălmășia mondială, generată de lăcomia și de corupția care au dus la *celebra* și devastatoarea criză financiară, premeditată sau nu de unul din statele respectate pentru democrația lui, ne pune vrînd-nevrînd în fața primelor grave utopii din an. Într-o Românie tot mai europeanizată de la an la an, diferențele dintre clasele sociale se adîncesc și mai mult. Deși țara noastră nu are indicatori de măsurare a sărăciei, știm bine, sărăcia este una dintre problemele acute ale țării. Grav este că politicienii noștri nu încearcă deloc găsirea unor modalități viabile de protecție socială a tuturor cetățenilor. Unii dintre ei au intrat în politică doar ca să își sporească veniturile. Ne-am obișnuit cu averile lor considerabile, sporite pe parcursul mandatului, prin investiții în sectorul energetic, imobiliar și/sau bancar. Alții au intrat în politică pentru că au bani.

Mulți dintre politicienii noului legislativ figurează în „Top 300 cei mai bogați oameni din România”. Pentru multe familii de români însă noul an aduce cu certitudine mari dificultăți financiare. Mii de muncitori români vor deveni șomeri în această lună. Puținele fabrici rămase în picioare își vor închide porțile și vor fi vîndute la prețuri de nimic clienței. Conflictul dintre Ucraina și Rusia va reduce la minim presiunea flăcării de la aragazul europenilor, deși ministrul economiei, într-o formulă pur diplomatică, ne-a dat asigurări că țara noastră s-a gospodărit bine, și are resurse de acoperire stocate și neexploatate.

Punctele de pensie nu vor crește în acest an, așa cum a promis fostul cabinet, pînă cînd bugetul pe 2009 nu va fi definitivat. Și profesorii universitari trebuie să mai

aștepte încă un an majorarea salariilor, iar celelalte cadre didactice vor primi măriti doar pentru merite deosebite. Așa a hotărât noul guvern - făcut și desfăcut la colțul meselor din saloanele și din restaurantele de lux, în fața unui pahar de vin, care a mai înmuiat negocierile și a permis să se mai treacă pe cîte un șervețel numele unui politician *potrivit* pentru înscăunare. Și ca un fel de ironie amară, dincolo de valurile de proteste stradale împotriva taxei auto impuse de cabinetul Tăriceanu, peste automobilele de lux se așează praful, se fac reduceri în disperare, prețurile acestora scad de la o zi la alta. Așadar, ianuarie este cel mai bun sezon pentru cei care vor să-și achiziționeze mașini de *lux* la mîna a doua.

Să ne bucure sau nu?, dar, potrivit Ministerului Administrației și Internelor, România este printre primele țări din Europa care eliberează cetățenilor pașaportul biometric, la un cost de 60 de euro. Sumă rezonabilă, zic reprezentanții ministerului, în comparație cu alte state ale Uniunii Europene, dacă luăm în calcul Marea Britanie, unde un pașaport biometric costă 500 de lire. În caruselul primelor utopii se înscrie și amenajarea telegondolei peste Dunăre, la Giurgiu-Ruse, pentru oamenii care trec granița la cumpărături.

Războiul financiar mondial continuă, își etalează *răniții*, la fel și ofensiva israeliană, care a intrat în cea de a doua săptămână. Economia Statelor Unite ale Americii este în real pericol, noua administrație de la Casa Albă propune un plan îndrăzneț de reinvestiții și de recuperare care necesită costuri uriașe. Tragicomedia tratativelor clădite ziua poate să se dărîme noaptea...

SCRISOARE DE SFÎRȘIT ȘI DE ÎNCEPUT (DE AN)

E o scrisoare de acreditare. Să-mi răspunzi la post-restant. Ți-am păstrat o creangă de vîsc și o rază din soarele de alaltăieri. Pe aici e încă prezent, e decembrie, deși anul pare un călăreț ce-și îndeamnă calul spre cine știe ce depărtare. Ore albe și adînci ne despart de vîntul albastru sau biciuitor de artificii, de dimineța compactă, imensă a Noului An, cînd timpul se întoarce în sine, sfios, cînd Domnul își ridică privirea de pe noi și ațipește liniștit, într-un cot. Începutul e substanțial pentru unii, pentru alții o neutralizare absolută a sistemului de semne precedent, ori o incapacitate de transfer în noul sistem. Bătaia de ceas sărbătorească îmi pare o trufie în amorțeala iernii, dar ce trist ar fi pe Pămînt dacă sfinții n-ar face schimbul trei, alungindu-se, prelungindu-se fosforescent, pregătind în tăcere noul an pentru noi. Îi aud mergînd uneori pe podeaua cerului.

Domnul tace în împărăția secretă de atîtea veacuri. Nu știu nici azi cînd s-a născut, dacă-l copil, dacă a ajuns băiețandru sau a fost bătrîn dintotdeauna. Dumnezeu nu are buletin de identitate. Nu știu dacă în Lumea Lui răsare soarele, dacă săptămîna are șapte zile, dacă vine Anul Nou, dacă sînt arbori, dacă ninge. Dacă se ară, se seamănă, se merge cu plugușorul, dacă există tristețe, dragoste sau oamenii se continuă într-o inconștientă străvezie....

De anul nou, pînă și ninsoarea care a mai nins în alt veac, din alt cer și altundeva, a învățat pe dinafară Pămîntul, rodește acuma și-i cîntă. O țin minte din copilărie, mai sfîntă atunci, mai adîncă. Mai tristă azi, mai săracă, despletită în orașul de stîncă.

Unde mai ninge oare în Univers? Nu cumva în constelația Gemenilor? Sau acolo, eu cresc cu încetinitorul, am vârsta anului înverzit, iar pe marginea ferestrei mele s-a așezat ca o MINUNE sfioasă, nemărginirea... Da, mai există ierni, te aștept cu ele, să le beau mireasma cu palmele amîndouă.

Și mai cuviincioasă, îmi accept ca pe o favoare melancolia. E singurul meu viciu. Da, m-a ajuns dorul de zăpezi galbene de seară. Plîng pentru ele și mint că nu plîng. Numai timpul se face vinovat. Umbra lui ni se urcă an de an pe genunchi. Nu am decît să mă rog de TINE să-mi dai o busolă să circul printre oameni. Anul nou se aude respirînd ca un paslm de taină și mă pregătesc să mă reașez în suflet, ca păsările în cuiburi noi.

DEMNIȚATEA, ÎNTRE O PRĂBUȘIRE ȘI ALȚA

Trebuie să aducem vorba și despre acest subiect, fiți de acord! Nu este suficient să avem un bagaj de cunoștințe, un interes dominant pentru o arie a existenței, pentru una profesională, dacă nu știm destul despre demnitatea umană. Încerc, contaminată de ea, să conving că demnitatea e un fel de haină albă, chiar dacă trupul lumii pare să fi intrat în alt unghi la acest ceas de prezent și o tăvălește, silit, între o prăbușire și alta. Eu încerc din răspuțeri să o scutur, s-o așez în metafore, s-o mut în altă măsură.

Dar îmi scapă printre degete, ca o formă neevoluată. „Joc și disperare”, mi-ar fi spus Kafka. Cu cîtă resemnare acceptă omenirea că are nevoie de umilință ca să cadă, demnitatea fiindu-i numai o prelungire a vorbei! Cu toate acestea, eu sînt departe de a muri de rușine cînd afirm că mulți sînt cei ce au conștiința prinsă în haos, nu în adevăr. Singurul lucru curgător este suveranitatea haosului care mestecă mașinal rectitudinea din spiritul vremii noastre. Haosul acesta, despre care am vorbit de mai multe, ori are o coerență a lui, o coerență a impresiilor, pentru că nimeni nu mai cutează să îi tulbure vreun element al ansamblului.

Cine mai este capabil, să se apere cu forța lucrului său, altfel va deveni material de testare pentru darea în folosință a noii *demnități* universale, va deveni prototipul fără însușiri al omului robot, pentru care adevărurile au valabilitate numai prin comenzi enter-izate. Societatea mediată de repere externe a devenit spațiul viciilor nedemne, care nu numai că sînt ieftine, dar sînt și gratis. Omenirea ușor modelabilă, cu spiritul gîțuit, prins între

mecanismele determinărilor stricte ale puterilor lumii, nu mai poate slăbi prea curînd lesa aplicată demnității, care seamănă tot mai mult cu un dosar cu puține file și pe care puterile lumii îl vor tot mai subțire, precum un tăiș de seceră. În antecamera răspîntiei la care se află omenirea se lucrează la un soi de conștiință planetară, care să-l facă pe om supus, dar nu OM. Ce om este acela care, cînd îi cere trupul, execută fără șovăire? Prezentul se comportă cu omul ca un tată crud, marcat de tragedia existenței la borne marginale. Meseria de a trăi pe bordura împrejurărilor este o condiție de supraviețuire a omului liber, dar în lanțuri, precum spunea Montesquieu, în „Despre spiritul legilor”. Cu bună psihologie s-a aruncat anatema asupra ideii de demnitate umană, pentru că ea nu aduce niciun profit, este chiar un lux pentru care s-au aruncat bani pe fereastră în vreme de criză. Și pentru ce? Pentru salvarea unei tipologii umane demodate. Din perspectiva unei implacabile *legi* a profitului, demnitatea nu mai trezește aproape nicio luare aminte. E ca și cum un impieगत de mișcare ar fi interesat, să zicem de coafurile femeilor din secolele dinainte de Hristos. Iată de ce consider că drepturile omului trebuie căutate potrivit unor legi, adică evident cu lumînarea. Oricum ar sta lucrurile, demnitatea a devenit o formă de maladie, tratată, vedem, în consecință cu ignoranță, cu abuz de complicitate, cu tehnică, cu o gripă porcină, cu metodă, cu șomaj, cu una aviară, cu slăbiciune, nu demult cu boala vacii nebune. Deși criticile împotriva acestui tip de tratament s-au înmulțit, demnitatea nu va mai fi niciodată un concept respectabil. Omenirea n-are decît să-și mute greutatea de pe un picior pe altul, precum deținuții din romanul „Amintiri din cartea morților” al lui Dostoievski, care erau puși să mute nisipul dintr-o parte în alta pentru a-și ispăși pedeapsa. Demnitatea aparține

regizorilor de capcane selective, ei o transformă în preț. Prezentul degradat în mod speculativ este scenografie pentru spectacolul de circ. „Societatea spectacolului” pe care o definea Debord acum patruzeci de ani, în timpul crizei primei modernități. Cum s-a mai profețit, așadar, *trăim o epocă fără precedent*, ca să-l citez pe Malraux. Observăm cu toții, bătrânele structuri istorice înregistrează plusvaloarea excluderii lor, deși prin spațiile geografice esențiale ale globului se lucrează insidios *pe sub mustăți* la reanimarea lor; temutele structuri economice mondiale nu-și mai pot proba eficiența, e clar, sînt destrămate și se risipesc, iar cele noi, infinit mai complexe, au nevoie de o lungă perioadă de incubație ca să devină *organisme vii*. Am ajuns la punctul înțepenit, numit azi-mut, momentul în care trebuie să prevenim istoria. Încă o dată și încă o dată atenție! Îndoită atenție! Ar fi un pact poate chiar bun între noi și agresiunile care au ghemuit la polul opus demnitatea umană....

PS. Pe glob viața își urmează cursul dictat, în război se mai moare și azi... Nu putem sesiza încă diferența între trăgătorii de elită și artileria crizei care seamănă cu jocul unor copii care-și aruncă de la mare distanță, unii altora, pietre în fereastră...

LEGEA ASCULTĂRII APROAPELUI - WATERGATE-UL ROMÂNESC -

Deși publicată cu două luni înainte de sfârșitul anului 2008, după adoptarea ei în Parlamentul României, Legea ascultării aproapelui, cum am botezat-o eu, a devenit oficială. A intrat în vigoare anul acesta, pe 20 ianuarie - de parcă n-ar fi funcționat și pînă acuma neoficial. Coincidență sau nu, chiar în aceeași zi cu predarea ștafetei la Casa Albă primului președinte afro-american din istoria S.U.A., Barack Obama. La americani euforia s-a încheiat după 24 de ore de spectacol dedicat investiției, ei speră că timpul ratării plene a economiei lor a trecut. Ei vor fapte, nu vorbe. Revenind la România, în contextul european, mă declar român autentic, dar o eurosceptică. Am primit prin tratat de la Uniunea Europeană statutul de democrație funcțională, după modelul american, dar am primit și destule aberații. Iată, legea sus amintită reprezintă o sfidare la adresa întregii națiuni. Este inadmisibil ce se întâmplă în România. Deși în statele membre ale UE legea se aplică în sens strict limitativ, decît dacă există anumite indicii și numai cu avizul unui judecător. O fi directivă UE - și dacă nu o respectăm ne lingem pe buze de alte priorități și ajutoare, dar, nu se poate aplica o asemenea lege într-un stat care și-a obținut democrația cu sacrificii umane. Vorbim despre o lege neconstituțională, care restrînge dreptul civil al românului și care creează totodată premisele unor uriașe abuzuri. Oricînd se poate fabrica un dosar pe baza unor convorbiri telefonice înregistrate sau a unei corespondențe electronice, care atenție!, pot fi foarte ușor modificate și folosite ca instrument de șantaj. Cei care uzitează messul ca mijloc de comunicare cunosc aspectul.

„Omul s-a născut liber, dar pretutindeni se află în lanțuri”, spunea la timpul său Jean Jaques Rousseau. Mai e puțin și vom trăi vremea când ni se vor pune microfoane și camere video în baie, în bucătărie, în pat și cipuri în creier. Vorba Starețului Ioasaf cu privire la noile pașapoarte biometrice: „omul va fi controlat și subjugat pe baza unor astfel de monitorizări.” Constituția devine, se pare, o chestiune la mica învoială. Orice atingere adusă dreptului meu la intimitate reprezintă încălcarea flagrantă a dreptului constituțional, cel de „inviolabilitate a persoanei și a corespondenței”. Legile nu trebuie să ne sperie, ci felul cum sînt aplicate și respectate.

Un eminent jurist român, Mircea Djuvara scria la vremea sa că „prima sarcină a dreptului constituțional și a legiuitorului în materie este să țină seama în mare măsură de realitate”. Dihotomia între conținutul de drept și aplicarea sa poate duce, așa cum s-a întîmplat de nenumărate ori în istoria noastră, la disfuncționalități grave, nedorite. Știm cu toții, România a fost condamnată în mai multe rînduri de către Curtea Europeană a drepturilor omului, pentru ingerințe nepermise. Guvernanții, legiuitorii trebuie să conștientizeze mai întîi că omul se naște cu dreptul inalienabil la libertate. Că există și cazuri cînd oamenii sau unele state aleg să fie în slujba unor servituți pentru a li se asigura o bună stare financiar-economică, e chestiunea lor, noi sîntem români, nu trebuie sa uităm acest lucru.

E lipsit de umor, dar mă întreb dacă Legea siguranței naționale mai funcționează? Cine ne apăra de „teroriștii” care ne sfidează din funcții de stat? Doar nu sîntem naivi să credem că aceștia își vor perfecta marile afaceri prin telefon sau prin corespondența electronică. Deși nu pot proba, ca poet, mă frămînt, îmi imaginez un Watergate românesc, divizii întregi care se ocupă cu

monitorizarea cetățenilor, îmi imaginez vaste „laboratoare” dotate cu aparatură supersofisticată, demnă de filmele SF, care să controleze teritoriul de stat, cu specialiști pe sprânceană, bine remunerați, care se vor amuza copios, când mă voi adresa pe mess unei persoane apropiate mie cu apelativul „minune”. Interceptările telefonice au produs scandaluri de-a lungul timpului și mă îndoiesc că ar fi vorba doar despre o stocare a datelor pe termen limitat, cum se precizează.

În timp ce „gazarea” rusească se întoarce din nou în România prin punctele Isaccea și Medieșul Aurit, legea ascultării aproapelui, impusă, sugerată(?) de UE, o lege cu mari controverse, răspîndește teamă în rîndul cetățenilor români. Nu mai avem intimidare, siguranță, ci doar teamă. Teama este starea normală a românului la ora actuală. Mă întreb și eu, nu înjur cum des aud în jurul meu, și pe drept cuvînt, dacă împricinata lege era necesară într-un stat de drept? Oare vom deveni un stat polițienesc, din moment ce, deocamdată teoretic, legea pune marea problemă a graniței dintre legislație și încălcarea drepturilor în România?

În calitate de cetățean român, deplîng subminarea atît de gravă a integrității individuale precum și a încrederii sociale.

EXERCIȚII DE VIZIONARISM - TRATAT DE SCLAVIE FUTUROLOGICĂ -

Importăm masiv în ultima vreme, de la limbaj și cutume ale altor popoare, la tehnologie și zarzavaturi; importăm chiar tulpini de viruși, teoretic, și vaccinuri în mod obligatoriu, practic, pentru câte o comandă de gripă. Așa prevede protocolul între părți; importăm plăgi pentru structura de rezistență psihică a omului contemporan. Iată cum se produce o trădare, o falsificare spirituală a sa. Agresiunea, clar, se simte și se resimte. Importul de tehnologie este măcar inerent, necesar și benefic, pentru rațiuni de evoluție și dezvoltare, deși atrofia relativă a laturii tehnologice românești este o constatare tristă, în special pentru că pregătirea teoretică există, Slavă Domnului!, la noi. Mințile românești sînt la mare căutare în târgurile internaționale de sclavie modernă. Pentru că am adus vorba de sclavie, ordinatorul (sic!) nostru cel de toate zilele a devenit pentru mulți dintre noi teritoriul pe care evadăm ca stăpîni și sclavi din lagărul de tristă viațuire. Lui Platon nu i se mai poate reproșa aproape nimic, pentru că foarte mulți contemporani se folosesc de virtual pentru a evada din *Peștera* prezentului.

Cît de frumos descrie și Socrate firea umană în privința aceasta: „iată mai mulți oameni aflați într-o încăpere subpămînteană, ca într-o peșteră, al cărei drum de intrare dă spre lumină, drum lung față de lungimea întregului peșterii. În această încăpere ei se găsesc, încă din copilărie, cu picioarele și grumazurile legate, astfel încât trebuie să stea locului și să privească într-o singură direcție, fără să-și poată roti capetele din pricina legăturilor. Lumina vine de sus și de departe, de la un foc aprins înapoia lor; iar între foc și oamenii legați este un drum așezat mai sus, de-a lungul căruia, iată, e zidit un

mic perete, așa cum este, să zicem, paravanul scamatorilor, pus dinaintea celor ce privesc, deasupra căruia își arată ei scamatoriile”. Indispensabila utilizare la domiciliul nostru a ordinarilor, a camerelor video, căștilor și microfoanelor, care ne țin conectați prin cabluri și legături cu toate informațiile de pe meridianele lumii, mă determină să afirm că avem de-a face cu o nouă estetică de viață, care sugrumă realitatea, una profetită cu milenii în urmă. Sîntem aproape cu toții tributari realității virtuale, pentru că ea ne înlesnește o altă percepere a realității de afară.

Așa cum ochelarii, lentilele de contact sau cele cosmetice, aparatele auditive, protezele de tot felul, stimulatorii cardiace, stenturile, au fost asimilate de omul cu nevoi, tot la fel, nanotehnologiile și ingineria neuronală se vor constitui într-un viitor nu foarte îndepărtat în extincții ale inteligenței naturale a omului și ale libertății lui. Virtualul este, de ce nu?, un implant, o extincție atașată în nume propriu. Memoria ordinarului include, este inclusă și în memoria noastră. Este extinderea inteligenței naturale cu cea artificială. Iată-ne, deci, hibridi, încrucișări de biologic și tehnologic. Mai târziu vom deveni poate niște coduri genetice sau corpuri fără organe, potrivit imaginației lui Antonin Artaud.

Așa cum lui Heidegger nu-i este clară deosebirea dintre *peșteră* și lumea de afară, nici ființa *postumană*, proclamată de cercetătoarea și scriitoarea americană Donna Haraway, nu trebuie să se mînie pe Platon, care vorbește în „Mitul peșterii” despre „domeniul vizibilului și al inteligibilului”, despre „sucirea” sufletului în drumul său spre luminare și mai ales despre o „artă a sucirii”. Iată cum Platon a luat-o înaintea tuturor, cu proiecția unor viitoare perspective. Lumea virtuală ne face să uităm de omul clasic, și să acceptăm vrînd-nevrînd starea de „ființă

postumană”; să ne asumăm un nou tip de identitate postmodernă, identitatea cyber, care propune restrângerea elementelor de genotip singular, a capacităților intelectuale, psihice și fizice și înlocuirea lor treptată cu cele electronice, programabile, autoconfigurabile, chiar nemuritoare, afirmă autoarea. „Îl putem invoca aici și pe F.J. Tipler, cu a sa mult controversată dar coerentă carte „Fizica nemuririi” (titlu complet: „The Physics of Immortality. Modern Cosmology, God and the Resurrection of the Dead”) apărută în 1994 la editura Doubleday, New York, care „demonstrează” pe solide baze teoretice că viața eternă va exista în punctul omega din fizică, anume, în forma informațională, existențe virtuale în memoria unui calculator cosmic, infinit, în care fiecare om plus toate ipostazele sale posibile vor dăinui pentru totdeauna alături de toți cei pe care i-a cunoscut omul acela și de toate ipostazele lor posibile.

Nu-mi cereți detalii, am citit mai de mult timp cartea, la vreo doi-trei ani după ce ea a apărut, și m-a speriat, pentru că tocmai în vremea aceea apărea și conceptul de viață artificială, ca extensie a noțiunii deja clasice de inteligență artificială. Iar viața asta artificială (conceptul era lansat la Institutul pentru Studiul Complexității de la Santa Fe, New Mexico, SUA, și a dat naștere la reviste, serii de conferințe, grupuri de cercetare) nu voia altceva decât să simuleze viața (lasă că nici aici teoreticienii, ca să nu spun matematicienii-informaticienii, nu s-au înțeles: ce este viața, ce distinge viul de ne-viu, cu ce e un virus real mai viu decât un virus informatic, etc., etc.) pe calculator. O pregătire pentru popularea punctului omega? Pentru trecerea de la oameni-substanță la oameni-informație? Să convenim că poate fi și așa și să revenim la numere...”

Așadar se pregătește reinventarea omului și a inteligenței artificiale și, odată cu aceasta, perspectiva unor „hărți ale controlului și ale identității sale, prin proceduri și decizii electronice.” Adică se dă un *enter* acolo și gata am eliminat adversarul și l-am depus la banca de date a unui uriaș ordinator cosmic. Și timpul morții va fi scurtat, spun futurologii. Acestea toate înseamnă construcție, dar și deconstrucție, progres dar și „regres antiumanist”.

E hazardat să emit ipoteze asupra viitorului, pentru că viitorul omenirii este o chestiune științifică, ea depinde de contextul internațional, de ceea ce se pune la cale în laboratoare secrete.

MISIUNI FĂRĂ OBIECT - PROFESIONIȘTI AI DISPREȚULUI -

Nu mai avem demult o literatură *stăpînită și stăpînită pe ea*. Mulți dintre oamenii de condei au prins gustul și geniul provocărilor, alimentați cu speranțe false de paginile unor reviste, de parcă ar fi venit ordin de undeva, de sus, să scrie și cronici pe deasupra unei literaturi anemice. Ei îndeplinesc de fapt misiuni fără obiect, fac cel mai adesea apologia călăului, sînt profesioniști ai disprețului, care mînuiesc textele cu un amestec de cruzime și de entuziasm infantil, pentru că vor să se exprime, dar de fapt îngroașă rîndul prea aglomerat al exaltațiilor. Își detaliază convingerile cu acribie de funcționar, cum că unii autori ar fi depășiiți din punctul de vedere al resurselor spirituale pe care le posedă, ei criticii de ocazie. Încercînd să dea viață ideii proprii, din unghiul pauper al pitorescului lor moral, nu-și vor găsi niciodată reperul în peisajul criticii literare.

Aerul important cu care scriu, modul pueril în care își construiesc excursul acești critici din speța apocalipticilor, cvasi-necunoscuți, dar și teribilul cult al personalității de care suferă, ne vorbesc clar despre cazuri de imaturitate trenantă, cu o specială pretenție de comprehensiune și fără pic de predilecție. Au pretenția să fie ascultați, să li se recunoască necesitatea, însă mulți dintre ei nu creează decît niște însemnări abundente în enormități. Dacă nu sînt publicați, bat din picior și se socotesc victime ale cenzurii. Întîlnirea cu o scriitură de calitate le întunecă rațiunea, le produce iluzia atotputerniciei, îi face să-și dezvăluie slăbiciunile.

„*Scrisul te arată cine ești, fără cale de scăpare*”, spunea teologul-filosof Petre Țuțea. Invidia nu le dă pace, iar acești textieri contribuie după posibilități la aerul criticii

literare contemporane. Dezordinea în plan intelectual, amploarea înverșunărilor acestor pasiuni puse în slujba unor orgolii entropice, îndrjirea de a legitima propriile inabilități, precum și predilecția pentru eroarea consacrată, fac din ei spirite lipsite de măsură. Știm despre aceștia că ne sînt contemporani, doar prin aroganța prejudecăților și prin vehemența disprețului lor pentru ceea ce e autentic valoros.

Multe din textele lor stufoase și cu ritm defectuos, sînt scrise la comandă și nici măcar cu bucătăria criticii literare nu au nimic de-a face. Filosofi de ocazie, nu stăpînesc decît arta disprețului și nu vor putea vreodată să conducă un raționament pînă la capăt. Printr-o stîngăcie de limbaj care îi „onorează”, prin folosirea abuzivă a punctelor de vedere eronate legate de o cauză sau alta, de un autor sau altul, de o scriere sau alta, ei ne dezvăluie de fapt din secretul delirului lor. Deloc scutiți de naivitatea propriului dogmatism, acești critici se fac purtătorii de cuvînt ai exceselor, numai pentru că sînt preocupați de soarta unor autori prolifici și valoroși, însă din perspectiva unui egoism feroce, care îi transformă în furnizorii propriilor lor obsesii. Conștienți de luxul eșecului lor, recurg cu tot disprețul la răzbunare și acest lucru ne încredințează că aparțin acelor familii care își vor pierde urma, imediat după ce moda va trece.

Ca să exprimi neînsemnate opinii sau acte de bravură textuală, e necesară o anumită capacitate de nesăbuiță, dar revistele îngăduie orice. Literatura, așa cum se prezintă azi, este un cîmp mănos, lăsat să treacă prin ciurul cu găuri mari al tranziției sau e un soi de alternativă la existența scandaloaasă a vremii. Nu mai există o putere morală responsabilă de evenimente și de întorsătura pe care acestea au luat-o, iar beția libertății a început să împovăreze multe spirite. Libertatea nu e un

bun pentru toată lumea de condei. Puțini sînt cei care îi pot suporta virtuțile și utopia. În vechiul regim nu puteai scrie și nici publica orice, dar în această mult visată epocă a democraturii literare poți scrie orice, despre oricine, chiar și despre cum se trage apa la toaletă, și ești premiat.

Oricine poate fi critic sau cronicar de carte, ba mai mult, un scriitor, dacă se bate în piept că a salvat literatura de la regimuri ostile, obține statut de privilegiat, este cel care a pus umărul la marea răsturnare a regimului, inserat în organisme de măsură și de control, deși, cîndva, s-a plimbat cu carul alegoric în „cultura de masă”. Sînt destule figuri „ilustre” pe care evenimentele din '89 le-au azvîrlit la malul unor reviste literare și locuri călduțe, iar pe drumul culturii se plimbă *hăis* și *cea*, cu risc și ineficient, pretenționarii.

În vremea noastră, teoria receptării culturale înregistrează o gravă deviație, actul de creație, actul de comunicare artistică eludează fantast valorile culturale tradiționale. Chiar dacă adesea sîntem copleșiți de descurajarea provocată de spectacolul unei lumi fără viitor cert, să continuăm ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, să ne servim mai departe de distincțiile noastre tradiționale, fericiți că valorile născute în timp sînt, în ultimă instanță, neșantajabile.

UN ȘANTIER ÎN PARAGINĂ SAVANTĂ - APETENȚA PENTRU ADEVĂR -

Jurnalistul zilelor de azi trebuie să provoace, dar cu decență, trebuie să fie mereu în avanpost, expunându-și condiția vulnerabilă, vulnerată de conștiința propriei fragilități. Însă chiar și așa, e necesar să spună lumii mai multe adevăruri decît este lumea în stare să îndure. Trebuie să aibă întotdeauna suficientă energie pentru a reîncepe, nu o chestiune de negoț cu insolențele, ci o luptă cu ridicolul de lux. Pentru că, vă vine să credeți sau nu, dragii mei cititori, desigur știți, iată dezastrul situației: au mare trecere prin lume mitocanii, violenții, șantajisții, numai cei la locul lor nu au, pentru că sînt niște biete roțițe angrenate de uriașa curea de transmisie a devălmășiei sociale. Sînt ei, cei așezați la spirit, destul de puternici? Vor putea rezista pe acest șantier al prezentului lăsat anume într-o paragină savantă?

Pentru că așa arată omenirea la acest început de mileniu. Vorbim despre o luptă dură în condițiile unei societăți de consum, care a schimbat din rădăcini relația omului cu semenii (ridicînd grave probleme de morală), dar implicit a modificat și relația omului cu Supremul Creator.

În mult discutatul aforism 125 din *Știința veselă*, Nietzsche arăta cu degetul spre asasinii lui Dumnezeu. Gestul lui Nietzsche este cu certitudine unul de disperare, la fel cum noi astăzi sîntem liberi să-i arătăm cu degetul, ca un strigăt de disperare, pe cei care au dus la subminarea spiritului uman, la ruina societății. Ei, cei învestiți s-o guverneze, s-o consolideze, în majoritatea lor, și-au asumat, ba și-au cumpărat cu bani grei rangul, misiunea de gropari ai moralei. Să mai adăugăm pe aceeași notă importul masiv de morală occidentală,

coroborat cu „boom”-ul tehnologic al acestui început de mileniu, care a reconfigurat credo-ul mare al existenței umane pe alte fundamente, pe alte orientări. Așa încât oamenii au acceptat cu ușurință existența la vedere și cu voce tare, comportamentul de tip consumist, avariția barbară.

Preocupați mai mult de imaginea lor, oamenii nu mai sînt aproape deloc selectivi, nici critici cu ei înșiși. Au devenit confuzi și dependenți de „trend”-uri, de sistemele informaționale, de „fast food”-uri; nu merg la teatru, nu citesc decît fișiere electronice. Scara de valori este aceea pe care societatea modernă o întocmește în numele lor: scara unei societăți consumiste, consecință a revoluțiilor de tot felul, de la cele tehnologice la cele economice, politice și de interese; consecință a reșezării după standarde internaționale (unele total eronate) a noțiunii de familie, a sistemului educațional, a drepturilor și libertăților individuale. Din toate acestea și din alte revoluții la scară micro-socială au apărut și se profilează cele mai periculoase distorsiuni. Uriaș derapaj social, nu-i așa?

Miliarde de dolari se investesc astăzi în divertismentul societății de consum. Tehnologia modernă lucrează în favoarea acestui lucru, ea nu slujește scopurilor omului modern, ci a devenit modul său de viață, așa cum epoca lui Jim Morrison - a drogurilor, a băuturii, a sexului și a „rock'n roll”-ului devenise modul de viață al generației de atunci. Revoltele, grevele, infracționalitatea, crimele, sărăcia nu mai sînt incidente istorice izolate. Din sînul acestor fenomene antisociale au luat ființă generații care se autodefinesc negînd valorile morale tradiționale: generația rebelilor și maneliștilor sub acoperire, generația de după blocuri, care preia mecanic exemplul pseudo-modelelor din tabloide, din „show”-uri,

din rîndul fotbaliștilor, generația *emo*, practicanți, zic ei, ai unui nou stil de viață, de fapt o altă doctrină cosmopolită, o fantezie extravagantă a publicității, bazată pe ideea că o generație se naște negînd generația anterioară.

Astăzi tineretul se bucură de prea multă îngăduință și exces de libertate. Ei nu mai sînt exmatriculați din școli pentru absențe, pentru că au părul lung, pentru că fumează iarbă sau consumă alcool, pentru că iau anticoncepționale sau ridică pumnul asupra dascălului lor. Morala laică și religioasă nu mai prezintă niciun fel de interes pentru ei. Cam acesta ar fi progresul moral pe care *societatea eliberată*, liberă fără temeii, îl plasează pe primul plan: înregimentarea de bună voie a rațiunii și a sufletului generației prezentului în tot felul de doctrine care nu mai fructifică nici potențialul spiritual, nici potențialul de viață al tinerilor.

Pentru că odată prinși în sistemul de semne al libertinajului, în iluzia confortului, a luxului vor fi înregimentați de fapt într-o agreabilă sclavie colectivă. Li se va șopti mereu: „cumpără, cumpără!”. La fel cum cei care trăiesc iluzia și speranța că sistemele biometrice reprezintă soluția salvatoare a viitorului, vor trăi practic și ei marea ratare a libertății și intimității individuale.

Ca un spirit care obișnuiește să afirme: „Nihil sine Deo”, mărturisesc, tăvălugul amenințărilor care asaltează modernitatea cronofagă nu mă sperie. Pentru apărarea valorilor tradiționale culturale și morale s-au bătut mai toți marii intelectuali ai țării. Nicolae Iorga spunea că „România este o țară înconjurată de români”. Eu cred cu tărie în românii inteligenți de peste graniță și în cei rămași acasă. Dacă singurul domeniu prin care România s-a integrat onorabil în Uniunea Europeană este cultura, negreșit se cade să ne numim și pe noi, revista AGERO, ca fiind o utilă punte pentru dialog în folosul României, cu

românii de pretutindeni și nu numai, în sensul promovării „românismului și a valorilor naționale”, în sensul păstrării identității spirituale și culturale a poporului român. Fiecare din dumneavoastră care împarte virtute și lumină din flacăra spirituală a poporului nostru, face bine de fapt țării. Pentru că nu putem lumina în întunericul crizelor de tot felul, care vin spre noi din afara granițelor, dacă nu aprindem mai întâi lumina în lăuntrul nostru, prin iubire, prin cultură, prin credință, prin unitate.

Să rămânem uniți prin tot ceea ce poate înălța România. Numai așa vom putea depăși problemele grave ale societății contemporane, sau măcar să le rezistăm onorabil.

CĂDEREA ÎN REALITATE

Puțin cîte puțin, societatea a devenit un spectacol de pantomimă, un soi de haos suportabil, foarte important pentru cei care guvernează societățile, pentru că pe temeliiile lui își construiesc falsele, dar folositoarele edificii. Din haos își extrag exercițiile puterii. O capcană care duce la artificializarea excesivă a multor minți limitate prinse în ea. În mijlocul acestei vîltori supraviețuiește, cu modeste pretenții, omul cultural, ființa culturală pentru care haosul nu mai poate fi în concordanță cu propriile opinii, cu opiniile adevărului. Pentru că a devenit, independent de voința lui, omul care trage cortina la teatrul de păpuși al societății, folosit la îndopat personajele cu perle, condamnat să suporte ignoranța în mulțimea „surzilor” care nu vor să audă și a orbilor care refuză lumina.

De acolo, din spatele cortinei, omul cultural vrea să-i fie recunoscută identitatea și demnitatea, vrea să cîștige respectul și aprecierea celor din jur. De aceea poziția retrasă nu îl va mulțumi în aceste vremuri tulburi. Devălmășia lumii moderne nu cunoaște limite, iar o sabie a lui Damocles îi amenință perspectivele, oricît ar încerca să îmblînzească haosul prin îndelungate meditații și cu manualul perfectului gentilom sub braț.

Degeaba se încearcă netezirea problemelor de fond, discrepanțele se adîncesc și mai mult în societatea noastră. Totuși, nu ne putem încrîncena prea tare, dar nici nu putem rămîne detașați. Nu răsturnînd ierarhii, nu vociferînd neîntemeiat, nu aruncînd cu noroi vom reuși să punem lucrurile la punct. Așteptăm să treacă în față personalitățile culturale joviale, care știu să convingă asupra adevărului. Nu cu ură, ci cu înțelegere, nu cu disperare, ci cu toleranță, trebuie luați de mîneacă maniacii, frustrații cu duhul, orgolioșii care au devenit unelte de diversiune și de șantaj pentru

anumite grupuri de interese socio-culturale, și dați afară din lume. Lumea trebuie să aparțină profesioniștilor, așa cum spunea Petre Țuțea, trebuie să își reconstruiască (a venit timpul!) scara umană de valori, dar și împrejurări sănătoase de existență, bazate pe egalitate de șansă, pe respect și pe aprecierea valorii, pe recunoașterea ființei ca persoană, nu ca obiect.

Ne-am plictisit de discursuri diletante, ne-am plictisit de imagini frumoase, care promet doar. Este ca și cum, avînd nevoie de apă ca să supraviețuiești, primești în schimb băuturi de publicitate. Nu mai avem nevoie de himere, avem nevoie de realități constructive. Orgoliile nu au ce căuta în lumea culturală. Măsura oricărui lucru, așa cum se cunoaște din antichitatea greacă, este factorul uman, dator să vegheze pentru ca țărîna pe care el o poartă prin lume, cu miezul ei de foc, să nu fie străină în primul rînd credinței și moralei. Nu putem vorbi de forța unui climat spiritual, atîta timp cît frontispiciul lui este stăpînit de o coloratură de tipologii spirituale, al căror mesaj cu impact redus, de cele mai multe ori negativ, ne constrînge, ne izolează.

Astăzi cînd comunicarea rapidă este liantul mileniul trei, cînd se mizează mult pe comunicare, izolarea omului cultural echivalează cu sinuciderea lui. Să ne amintim numai de pierderile spirituale de proporții, devenite cap de acuzare, de care se face vinovată istoria antichității: cupa de cucută întinsă lui Socrate de către demagogia Atenei, Arhimede ucis de sulia unui mercenar, sinuciderea forțată a lui Seneca, iată doar cîteva ilustre exemple.

Apoi cazuistica din Evul Mediu și Renaștere: Lavoisier, al cărui cap a căzut sub ghilotina unei Republici care nu avea nevoie de savanți, rugul lui Giordano Bruno, supliciu focalizat care l-a amenințat pe Galileu. Mai înapoi, în timpul nostru avem cazul lui Sarahov, persecutat de imperiul sovietic, odiseea lui Einstein, surghiunit de nazism, și multe

altele din timpul prezent. Lumina noastră culturală o dau înainte de toate „morții ei, stăpînii de dincolo”, mai puțin postmodernii tocmiți să tragă la edec carele imperfecte, superficiale ale globalizării.

Zicînd odată cu Pascal, celebrul filosof francez de acum trei secole, „nu trebuie ca întregul univers să se înarneze pentru a strivi ceva”, vă spun, dragii mei cititori, sînt de ajuns otrăvurile noi, gustate metodic, luminile artificiale care ne orbesc cu încetinitorul. Și atunci cum să nu vin și eu și să spun: Prieten bun, măcar tu stinge becurile, ca să vezi mai ușor lumina!

VIITORUL SE JOACĂ CU NOI - COLONIZAREA LUMII -

Tot mai multe voci afirmă că civilizația umană va avea în față, într-un viitor nu prea îndepărtat, numai o singură realitate faptică: cea a contactului interuman fără contact fizic, întreținut de explozia fără precedent a tehnologiei informaționale, ai cărei autori se străduiesc încă de pe acum să ne convingă că este vorba despre cel mai de folos incontestabil progres înregistrat de știință.

Bun, de acord, în mod firesc orice progres științific a avut/are certe implicații pozitive în evoluția noastră, dar ce se va întâmpla pe termen lung cu realitatea socială și culturală moștenită, cu cea istorică și politică?, dacă lumii întregi i se transferă, cu voie sau fără voie, un strat/spațiu virtual suplimentar, care va anula treptat realitatea de facto – un spațiu virtual care nu servește timpul liber, ci îl consumă, nu sporește rațiunea, ci o condiționează. Să înțelegem dependența evidentă de spațiul virtual ca pe o nevoie de *loisir*, de evadare din cotidian a omului modern? Adevărul este că tocmai ceea ce individul a acumulat de-a lungul timpului ca normă de libertate va pierde neîndoielnic în libertatea controlată a spațiului virtual.

Specialiștii vorbesc despre una dintre cele mai mari răsturnări valorice din istoria omenirii, dar, adaug eu, într-o bună măsură, în stare să atragă după sine consecințe agravante, care vor bulversa însăși condiția umană. Rețelele informatice au pus demult bazele unui gen de comunicare mondială, iar invazia progresului virtual înlocuiește treptat tipologia omului clasic, cu cea a omului autosuficient. Omul viitorului va fi omul fără nevoia unor

relații cu societatea, cu semenii, prin urmare un amputat spiritual. Spre el și dinspre el va veni și va pleca existența, precum un mail sau un fax. Ne-am obișnuit cu sintagme de felul: cyber, cyberspațiu, cybertext, cybercultură, internaut et caetera. „Cyberii” experimentează de zor, se aude că vor să pună la punct medii virtuale afective, niște funcții electronice de mare finețe, care vor înlocui atingerea, mirosul și chiar funcțiile sexuale. Adică un *enter*, un clic pe maus și *sentimentele* vin pe rețea. Anumite trebuințe vor putea fi simulate în spațiul privat interior, prin extensiile tehnologice virtuale și prin cele ale percepției noastre corporale.

Viitoarele enclave de fericire din spațiile publice virtuale își vor spori forța de atracție prin attributele de gratuitate: accesul neîngrădit, fără coduri de conduită pentru înregimentați și pentru vizitatori. Aceste gratuități fac de fapt posibilă exercitarea noului tip de control social asupra individului, vor pune la dispoziție pentru timpul său liber, rețele intime perverse și vicioase. Dar să nu uităm, cu privarea omului de cele mai sensibile experiențe, cu privarea de intimitate, printr-un cip ascuns în pielea corpului, va veni cea mai mare zguduire socială pe plan mondial. Modificările, disoluțiile de la nivelul individului, ale familiei, ale întregii societăți, culminând cu schimbarea generalizată, vor instala ceea ce numim azi cu timiditate, globalizare, sau o nouă formă de colonizare a lumii, colonizarea prin sisteme informaționale, care probabil vor sluji unei forme unice de guvernare.

Semnele acestui proces la scară planetară sînt deja ușor recognoscibile. Așadar, vor avea loc dislocări de anvergură la nivelul contactelor umane și al intereselor, al relațiilor de muncă, pentru că și acest domeniu va dobîndi cu timpul o dimensiune virtuală. Omul va fi nevoit să suporte, pregătit sau nu, adaptarea din mers la

ciocnirile inerente dintre lumea virtuală și lumea reală, cu deja acutele probleme existențiale. La orizont se profilează o lume nouă, controlată și stăpînită dur prin parametri biometrici. Canalele tehnologice informaționale pregătesc omenirii o reformă de proporții, prin care vor fi reasezate (pe ce criterii?) sau vor fi instituite norme și legi de conviețuire străine rostului în care omul a fost pus pe Pămînt. Noile forme de guvernare internațională vor inocula individului dispus să accepte, un gen de nanoconștiință, ca bun participativ la noua conștiință globală artificială.

Revoluția/evoluția rapidă a tehnicii, care ia tot mai mult în stăpînire omul, a amorsat deja o parte a creștinătății, care s-a manifestat în repetate rînduri împotriva trimiterii omului în sclavia modernă. Pe lîngă evidentele progrese umane, tehnologia informațională a adus deservicii sufletului și individului, de pildă, perpetuarea sedentarizării ce produce adevărate epidemii de boli de inimă și de nutriție.

Să nu fim înțeleși greșit, orice progres nu este rău în sine, modul în care îl folosim și mai ales scopul pentru care este folosit viciază calitatea lui de unealtă.

BONJURIȘTII MILENIULUI TREI

Diversiune, șantaj, subminare: sînt cele mai subtile vicii de fond, predate/învățate la cursurile de „morală” postmodernă, pentru că deprinderile cu pricina au fost și vor fi întotdeauna o achiziție de folos celor interesați să dea de-a rostogolul mersul lumii. Trebuie să fii atent la toate, iar împrejurările vieții pot deveni componentele unui text ce ar putea trăda mecanismele necurate ale timpului în care trăiești.

Deși scutul de apărare propus de tine nu-i decît atenționarea pe care o pui în construcția textului ca revanșă psihologică, ca recurs la uriașele derapaje și rupturi sociale-politice, la scindările de tot felul, care au permis abolirea granițelor morale și au dus la schimbul vizibil de tensiuni ce nu poate fi stopat. Inevitabilele alunecări într-un plan sau altul al societății au dat naștere unui haos imposibil de oprit sau de controlat, pentru că face parte, el însuși, dintr-un plan bine gîndit și asumat, o permanentă punere în criză a condiției omului, redus, după cum se vede, la pierderea identității lui sociale, pentru că nu-i acordă altă autoritate morală decît acceptarea ca pe o favoare a tiraniei haosului.

Trebuie să te afli mai tot timpul într-o expectativă prudentă, ca nu cumva bancurile de pești carnivori din Amazoane să îți facă ordine în hîrțile spiritului. Trebuie să știi să fugi cînd îți-o cer împrejurările, nu cu fuga dezertorului, ci cu a celui care a deschis o ușă greșită. Astfel vei fi scutit de convenții sufocante, de toleranță suspectă, te vei lecu de patima excesului, la fel cum o iubire îți-ar oferi un alibi pentru deznădejdi nejustificate. Dar cine mai poate să fugă? Moralistul, afaceristul, politicianul sau exaltatul de drept comun? Mulți dintre

aceștia au veșmintele împărătești prinse în menghină. Mai înseamnă pentru ei ceva spiritul revoluționar? Poate doar un protest de fațadă, parafrazându-l pe Albert Camus; deja îl aud vorbind pe Malraux că ar fi vorba numai despre o revendicare împotriva destinului propriu. Cine să se mai revolte și cu ce rezultate? Pentru că revoluția vizează de fapt răsturnări de esență, țintește o dimensiune etică. Pe cine ar mai interesa revolta împotriva destinului individual? Din moment ce trăim individualitate lângă individualitate, totalitate lângă totalitate într-o lume care ne totalizează cu defilarea ei de echivalențe și simulacre, dar se și totalizează de-a valma în noi.

Resemnarea maselor guvernate de bonjuriștii mileniului trei, înduioșătoare la propriu, nu mai trezește din somn istoria, cum de altfel nu ar mai trezi istoria prezentului sute de tratate de etică, economice și de pace scrise și parafate pentru a aduce deplina ordine mondială. Ar fi pretențios și nu la îndemîna unui cronicar să mă dedau la profeții de tot felul; eu înregistrez numai ca ființă socială semne și urmări nedorite, și nu e nevoie să ai doctoratul în științe sociale ca să constăți că societatea contemporană nu mai e capabilă de mare lucru.

Mereu mă voi întoarce la marele teolog și filosof român Petre Țuțea: „Acolo unde a triumfat democrația te belește sistematic tot ea!”. Și nu trebuie să privim prin gaura cheii. Ieșirile din matcă se petrec la vedere, altfel ar da de bănuț mulțimii. Zgomotele contemporane, inventate anume ca să distragă atenția publică de la problemele grave ale omenirii, au loc în ateliere special amenajate și în lumina reflectoarelor. Mass-media, echipe întregi de ziariști și dregători de curte care lucrează în favoare lor, pentru că așa li se cere, fac și

mai auzit cirul cel de toate zilele. Ei nu se sfiiesc să dea pe față mizeriile, să se arate „contaminați” de influențe, sînt de-o „sinceritate” uimitoare! Meseriașii de circumstanță stau la pîndă și la momentul cheie aruncă în arenă carne de tun.

Apoi e treaba jurnaliștilor. Senzaționalul se umflă, ca spuma la halbă, vin mascații și toți ochii consumatorilor de grotesc se îndreaptă într-acolo. Între timp regizorii înregistrează, cu aplicație de contabili, alte victorii ilicite: terenuri și păduri de miliarde, diplome de mii de euro, hașurările plus-valorii naționale le umplu hambarul gospodăriilor proprii sau ale străinilor.

La imensa mizerie morală a prezentului, adaugă sistematic alte mizerii și fraude, adîncindu-ne și mai mult în mocirlă, în criză, susțin ei într-un mondial glas comun, că e gratis! În funcție de afiliere, lupii se îmbracă în piele de oaie și împing în față ba o rubedenie, ba un cumătru sau chiar ei primesc funcții importante de dat iama la stîni, ori cîte un post călduț pe lîngă pirații mioritici, mai mult sau mai puțin legați de dregătoria mare. Previziunile s-au adevărit, ei vînează în haită, se apără cu armamentul din dotare, se aplaudă reciproc.

Așadar, lupii sînt artiști, au mult talent. Și modul în care le cîntă oilor ca să joace, este un talent. Da! E suficientă melodia unui telefon de consul și te trezești cu ei peste noapte, în fruntea pășunilor naționale, atîtea cîte au mai rămas nedijmuite. Așa devin ei buricul plaiului mioritic, codrul trebuie să le fie frate, iar blana din arenă, zbîrlită de diversiune, de șantaj, de subminare, va fi scoasă la licitație. Banii vor fi vărsați, să zicem, în contul susținerii unui model de europarlamentar. Tu, cel de treabă și la locul tău, nu ai ce căuta la circ, te-ar costa scump renunțarea la credințe și la valorile morale...

(Acesta este un pamflet, orice asemănare cu personaje reale este întâmplătoare, dar de netăgăduit.)
Inteligența devine violentă, dacă e pusă în slujba răului

Criza financiară zguduie aproape toate ungherele existenței, numai piața literară mustește de experimente de tot felul, bazate pe metode și algoritmi de creație noi, care propun cu *sfiasă* nerușinare sensul ca un non-sens și, reciproc, non-sensul, un sens. Oricît de multe reviste și cărți ar apărea pe „piața” românească, acestea se vor lăsa manevrate de cercuri vicioase și mereu va fi nevoie de o altă revistă, care să strîngă toți scriitorii buni la un loc, mereu va fi nevoie de o altă carte pe care să punem bază. Multe reviste literare au creat și întrețin non-valori în cultura prezentului, atîta timp cît sînt afirmate cu nonșalanță ca modele, dar atenție!, lipsite de conținut.

Nevoia unor semeni de a justifica la alt nivel ideea de cultura liberă, eliberată, eliberatoare, a creat o „modă” care a molipsit o parte din cele mai bune, pînă ieri, reviste de cultură - pentru că numărul tot mai mare de reviste împiedică analiza și cuantificarea pe principiul valoric. Diriguitorii lor cred că vor edifica o literatură de largă respirație (cu specific *original*, balcanic), deși mulți dintre ei nu au prea mult a face cu literatura, poate, doar cu organizarea ei.

Ei au inventat pentru prieteni meseria de poet, de ziarist, de secretar de redacție, de realizatori de carte, de referenți culturali, care iau banii statului de pomană. Cu găștile din jurul principalelor reviste și edituri mari, nu e deloc de mirare să ne întrebăm dacă se mai face cu adevărat cultură, dacă se mai citește. Complexații aciuăți în literatura prezentului, cei care își măsoară forța spirituală după kilogramele de maculatură publicată și aruncate pe piața literară, ei, „filosofii” agorei postmoderne, ronțăie zgomotos și cu îndărătnică

încântare la ideea de progres cultural (de unde?), care iată, a făcut carieră nejustificată, ducând foarte rar la câte o reușită timidă, de cele mai multe ori, însă, provocând culturii românești crize de sufocare.

Printr-un favorabil joc conjunctural, se găsesc în poziții aducătoare de onoare, de falsă onoare, cei care, pe lângă lipsa harului, a inspirației, au din belșug nevoia egoistă de afirmare, jucându-se de-a ziarul, de-a revista, de-a centrul, mimînd de fapt activități constructive. În astfel de domenii cheie este nevoie de cunoscători, pentru că judecățile și acțiunile eronate, emise fără cunoașterea civilizației culturale în genere, sau fără cunoașterea profundă a celei românești, nu duc nicăieri. Românul are o vorbă cu norocul și alta cu lupul paznic la oi: acești indivizi, adesea frustrați, cu diferite grade de afecțiuni psihologice și de adâncire în idei preconcepute, se încoronează pe teancuri și mormane de maculatură și încep să ne învețe pe noi, cei care avem bunul simț și fundamentul cultural necesar, să ne recunoaștem incapacitățile. Omul de cultură modern are nevoie de posesia fizică a culturii, ca să fie pentru el, vorba lui Barițiu, o „cultură procopsitoare.”

Se spune despre români că sînt o nație mult mai inteligentă decît altele, sau cel puțin cu o cultură mai vastă. Dar, vorba filosofului Noica, „inteligența devine violentă, dacă e pusă în slujba răului sau a interesului personal”. Să fie atunci vorba despre vreo zestre genetică? Cel mai probabil că nu, pentru că dacii au fost războinici, nu gînditori ca grecii. Luminismul ne-a contaminat mult mai târziu, e drept, iar adevărata școală a fost oprimată mult de regimurile ostile.

Ce putem invoca, în schimb, este, la nivel cauzal, nevoia românului de a ieși din încurcăturile provocate de istorie. Întotdeauna, într-un focar de revoltă pentru

dreptate, adevăr și libertate, sau într-un climat de intensă trăire sufletească, mai degrabă decât într-o societate neamenințată, vor apărea vîrfuri și sclipiri. Pe lîngă continua urgență de ieșire a românului din impas prin creație, a conlucrat nemăsurabil harul lui Dumnezeu dăruit unui popor care nu L-a părăsit. În tradiția noastră, înrădăcinată în cea patristică, Hristos este trăit ca Mîntuitor, dar și ca Logos (Rațiune) creator.

La fel de aproape de realitate, putem adăuga discrepanțele alcătuite pe seama alterării societății apusene, care suferă de uniformizare, de abolirea simțului estetic, mistic sau, și mai grav, de cel al solidarității umane și în fața cărora românul și-a păstrat cel mai adesea statornicia. Așadar, cultura nu face excepție de (s`)răcirea generală a societății. Acolo unde ne așteptam mai mult să o găsim, fărîma de nepămîntesc, de spiritual, e absentă.

UN LOC ÎN ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU - CEA MAI PROFITABILĂ AFACERE -

Deși începutul mileniului în care trăim a invadat puternic cu ideologii atee și globalizante societatea și cultura noastră, cei mai mulți români, pe care vremurile tulburi nu i-au îndepărtat de esența existenței, aceea a iubirii și a păstrării identității de neam, au înțeles pericolul înstrăinării sufletului și au o atitudine de respingere față de *jucătorii* de la masa internațională a economicului și politicului, care încearcă să-i angreneze în haosul modern, în utopiile și în direcțiile stabilite de ei. Atragerea României pe scena internațională a unei altfel de *efervescente* nu-i face pe români să-și uite sau să-și renege tradiția și credința, ba mai mult îi solidarizează, îi alipește de moștenirea de veacuri păstrată cu sfințenie: credința în Dumnezeu.

Credința îi ține pe români treji, le oferă imunitate la toate încercările și contaminările fataliste care le-ar pune în pericol valorile în care ei cred cu tărie. Să lăsăm deoparte blestemata criză și ravagiile făcute pe seama omului, pentru că ne bate la ușă Învierea Mîntuitorului, eveniment creștin, unic în măreția lui, care a depășit veacurile, căruia niciun guvern mondial nu a reușit să i se ridice dinainte de-a lungul istoriei.

Niciuna din ideologiile politice, militare sau economice ale lumii nu va depăși, ca măreție și adevăr, învățătura pe care Hristos a dat-o lumii. Într-o formă de exprimare sau alta, toți cei care manifestă interes pentru exersarea vreunei facultăți nobile a ființei umane știu cînd, unde, cum și mai ales de ce a înviat Hristos, deși nu toți se chestionează dacă Hristos învie mai întîi în propriul lor suflet. Multă lume se gîndește patologic la cum să-și asigure traiul (forțat sau nu), se preocupă teribil

cum să-l facă mai bun, cum să avanseze, cum să-i depășească pe ceilalți; vrea respect, loialitate, confort, dar e nerespectuoasă, invidioasă și egoistă, nu caută viața la Hristos, ci în *pub* și în te miri ce plăceri și obiecte de pământ.

Mai are loc Dumnezeu să învie în atmosferele contemporanului? Dumnezeu este infinit, dar, așa cum poți ascunde soarele după palmă, tot așa homo urbanus se închină la materie. Și cum poți fi viu dacă nu cauți sursa vieții? Hristos nu învie „la biserică”, ci Hristos învie în Biserică. Hristos, care este dinainte VIAȚĂ și a înviat ca să ne facă pe noi vii, biruind păcatul, moartea și vrăjmașii, învie la fiecare Liturghie și cu fiecare om care ascultă de El.

Faptul că ești darnic, iertător și bun, faptul că cedezi locul în autobuz, că nu arunci hîrtii pe stradă, că nu te sui cu picioarele pe bancă în parc, că nu-ți urăști vecinul, că ești corect, pot fi semne că ești viu și nu ești doar o masă de carne care se crede deșteaptă. În lucrurile mici se văd cele mari. În dragostea față de om, în micile ajutoare de orice fel, se vede că sîntem fii ai vieții, nu doar viețuitoare bipede. E adevărat, suprapopularea orașelor inhibă dragostea de om (filantropia). S-ar putea spune că sînt prea mulți oameni de iubit: pe stradă, la serviciu, în comunitate, și că în mod repetat ne este suprasolicitată disponibilitatea noastră de a empatiza, intervenind falsul instinct de conservare care duce în cele din urmă la izolare afectivă.

Ceea ce ne lipsește și se resimte tot mai evident este lipsa iubirii aproapelui. Contemporaneitatea este atinsă dur de înstrăinare, de indiferență, ură și egoism, așa cum aminteam cu puțină vreme în urmă, considerate de către specialiști a fi maladii ale spiritului. Știm sigur, pe ură și pe fundamentul urii nu se poate clădi nimic trainic.

Măcar în preajma acestor sfinte sărbători ale Învierii să dovedim iubire semenilor, atît cît ne stă în putință, să dovedim că Hristos nu a înviat degeaba. Devreme ce El are încredere în tot omul, cine sînt eu să-i scot în față pe oamenii care merită două sau trei parale? Dar nu va fi mică mirarea bogaților cînd vor vedea că pot trăi foarte bine și fără banii pe care i-au dat săracilor.

Și că toți cei în nevoie de ajutor sînt cea mai bună poliță de asigurare pentru bogații lumii și cea mai bună bancă pentru ei: dobînda le e garantată, fondul spiritual al faptei este în siguranță absolută, nu poate fi furat, nu există inflație, nici taxe, nici comisioane, nu poate da faliment, nu ruginește, cu o condiție: actul de donație să fie creștinesc, secret, adică să nu dea cu laudă și cu mîndrie în lumina reflectoarelor.

Așadar, un loc în Împărăția lui Dumnezeu se rezervă cu puțin efort și devine în timp cea mai profitabilă afacere. Că doar nu este om care să nu vrea să fie viu, mereu! Iubirea de aproapele nu numai că trebuie să ne impresioneze, trebuie să ne îndemne la fapte, pentru că și judecată noastră de după moarte se întemeiază prin ea. În preajma Învierii Domnului să fim cu toții mai buni, mai generoși ! Din tot sufletul omenesc ar trebui să se înalțe spre cer, în limba în care se roagă, un sentiment de recunoștință sfîntă față de Mîntuitorul nostru. Mamele să-l strige să vegheze deasupra pruncilor, copiii să adoarmă cu numele Lui pe buze, omenirea să fie recunoscătoare pentru cele două milenii de statornicie în credință, care au dăruit lumea cu sfinți și martiri de ajutor nouă.

STAREA DE MORALITATE A LUMII

Ne punem cu toții problema tulburărilor acute ale timpului prezent, problema rănilor deschise de criza financiară, de violența care proliferază cam peste tot în lume, generate, fără îndoială, de o altă mare criză, cea a moralității puterii. Ambițiile, rivalitățile nu mai au nicio frînă pentru oamenii care dețin puterea. Noi toți sîntem atît de fragili, contextul social exercită o anume presiune asupra noastră, iar decăderea morală, devenită mijloc de îmbogățire pentru grupurile economice agresive, a făcut ca peste tot în lume corupția să fie la fel de funcțională. Lumea de azi, în care domnește o atît de flagrantă ignoranță față de OM, pare a fi lumea pe care scriitorul George Orwell a înfățișat-o profetic în celebra carte „1984” – lumea aflată la răscruce, parcă niciodată zdruncinată din temelii de-a lungul istoriei ca la acest început de mileniu.

Lumea ca loc de libertate care te pune în starea de front și de temniță deodată! O lume a concurenței acerbe între fascinație și revoltă, în care, evident, mijloacele educative, factorii educaționali au devenit oscilanți. Perioada în care trăim a despărțit brusc școala de morală, învățămîntul superior stă astăzi la dispoziția oricui, încît unii nu-și mai dau osteneala să-l recepteze conștient. Amintesc în context o anecdotă a unui profesor universitar, care îl atenționează pe unul din studenții săi că nu știe aproape nimic la vîrsta la care Alexandru cel Mare punea bazele unui imperiu uriaș. „Este adevărat”, i-a replicat studentul, „dar Alexandru cel Mare l-a avut profesor pe Aristotel”.

Nu încerc o trimitere în derizoriu a sistemului educațional, pun pe tapet eșecurile deja cunoscute ale răspunzătorilor de schimbările dese și de substanță, de

experimentele la care acesta a fost supus după evenimentele din '89. Mi se pare destul de clar, asemenea eșecuri vor lăsa sechele persistente în timp. Vorbesc despre ierarhiile artificiale ale acestui sistem, despre pseudo-criterii de selecție pentru funcțiile utile, pentru că despre meritocrație, despre ierarhii naturale nu mai încapă vorbă. Este evident, nu o întoarcere la sistemele apuse ar fi soluția, ci o minune de genul celei mitologice, când Minerva se naște din capul lui Jupiter.

Putem împinge și mai departe noțiunea de răscruce, amintind de cultură, de religie, de morală laică, unde bunul simț și respectul ar trebui trebuie de la sine înțelese. Mă întreb, însă, dacă nu cumva ar fi o dovadă de discriminare să te aștepti ca tot omul puterii să fie religios, sau moral, sau măcar cult. Dar care cultură, cea de sub ochii noștri, țesută din indexuri triviale, din show-uri dezagregante, din noțiuni pseudoștiințifice de nutriție (în felul: „studii au arătat că soia modificată genetic nu este bună”)? Nu, cultura este mai mult, cultura este ceea ce permite înțelegerea faptului că multe în existență ne sînt mijloace, nu scopuri, că ele au nevoie de fundament transcendent strict, că sînt secundare unei conștiințe care le depășește.

De cînd luminiștii L-au pus pe Dumnezeu între paranteze și L-au scos din creația Sa, așezînd Rațiunea umană în centru, și odată cu ea, Timpul, de atunci omului decizional i-a crescut progresiv miopia, ajungînd astăzi să fie așa de chior ca autorii de literatură pornografică, metrosexualii sau mîncătorii de burgeri. Ființa umană, chiar și înaintea intrării lui Hristos în timp, a intuit un principiu esențial stărilor de religiozitate, de moralitate și de cultură. Toate civilizațiile au avut, cînd venea vorba de cele ale spiritului, un principiu ascetic, un fel de abstenență, o formă de morală, de reținere, de respect.

Ascetica a culminat cu creștinismul. Degeaba se tînguie poezii că vai!, unde este libertatea mea și a omului în general?! Libertatea omului este acolo unde spune „nu” materiei și condiționării. „Libertatea mea se termină acolo unde începe libertatea altuia”, spunea Montesquieu în „Despre spiritul legilor”. Nu poți face cultură, filosofie, nu poți fi religios, moral și cult dacă nici măcar nu ai observat că ghiftuindu-te cu plăceri lumești și urînd pe aproapele tău, gîndești mai puțin.

Geniul principiului ascetic este măsura. Lipsa măsurii duce la deviere comportamentală, la clișeu, blazare, violență și urîțenie francă. Or, trebuie să ne aducem aminte că omul în mare cinste a fost pus de Dumnezeu, dar n-a priceput.

MODIFICĂRILE DIN SPIRITUL TIMPULUI TRIMIT VALORILE CULTURALE ÎN DERIVĂ

Calendaristic, am scăpat de avalanșa sărbătorilor laice, e drept, cu buzunarele mai goale, mai avem de la Sfinții Mucenici, de pe 9 martie, patruzeci de motive să vrem o intrarea în normalitatea spirituală pe care ne-o mai îngăduie vremurile, să ne reaşezăm în matcă la fel ca păsările în cuiburi noi, să încercăm a îndrepta câte ceva în sinusoida existenței.

Măcar noi cei care ființăm în cultură și avem la îndemână pîrghiile unei respirații curate, să nu lăsăm să se așeze toropeala, ignoranța sau goliciunea postmodernă peste climatul cultural românesc. E timpul să deschidem ochii mari, pentru că lăsată la urma celorlalte domenii, cultura nu trebuie să fie valoric nicidecum cea din urmă.

Cultura înseamnă rațiune, tot ceea ce ne alcătuiește ca popor de la unealtă la operă de artă. A valoriza lumea este în mod expres sarcina culturii. Acum, cînd peste tot în lume modificările din spiritul timpului au trimis valorile culturale în derivă, avem motive să ne simțim bucuroși, mii de cititori din întreaga lume ne-au descoperit, tocmai de aceea ne străduim să ne armonizăm cu factorii culturali și sociali care determină o anume stratificare a cititorilor, o legătură între orientările promovate de noi și public. Numai așa putem fi socotiți oglindă reală, prin ceea ce promovăm, prin ceea ce respingem, prin menținerea unei atmosfere echilibrate, ținînd seama și de tradiția noastră culturală - tradiția își are rolul ei, deși unii socotesc în mod eronat că se învechește periodic și nu mai răspunde realităților.

O revistă de cultură reprezintă cu adevărat un câștig metodologic de constatări, de evaluări, de așezare ca

model, care exercită un efect structural, un determinism de grup, în măsură să concilieze cultura cu socialul, deși în aceste vremuri ale prezentului, observăm cu toții, omologiile între structurile sociale și cele culturale nu mai reprezintă un imperativ. Omul cultural modern nu mai este considerat atât de însemnat ca factor istoric. De aici au pornit, drept manifestări ale unei mode culturale, cele mai nestatornice și mai lipsite de profunzime fapte artistice, și pe cale de consecință, au creat segmente și grupuri care le adoptă și le acceptă semnul superficial. Spiritul veacului acesta determină o orientare inconștientă, care a permis ridicarea porților în fața unor experimente instabile, iar ideea de noutate culturală încearcă să răstoarne definitiv formele tradiționale. Spre exemplu, în literatură, ca și în politică de altfel, s-a trecut la lecția trecerii în față. Piața literară a prezentului s-a umplut de cărți pe hîrtie scumpă, fină și coperti atractiv colorate. Unii au căpătat statut de scriitor, ba au fost și premiați pe deasupra, pentru că au povestit în versuri despre construcția unui bloc, descriindu-l șocant, cu tot cu groapa de gunoi din spate, precum o tînără din București, în poemul „Groapa”: „în spatele blocului e o groapă”, și dă un *enter*, „acolo” (cică e un vers!), și dă iar un *enter*. „se întâmplă cele mai tari partide de sex/ fiecare are măcar o amintire teribilă din groapă”. O mîzgălitură, un *enter*, altă mîzgălitură, alt *enter* și gata poemul!

Hiperrealism occidental, adaptat suprarealismului autohton, cuvinte care zbîrnîie incitant prin minte, decoruri șocante, limbaj de mahala, teribilism ieftin, *horror* umoristic, imagini ridicole, pentru unii poeți nu există deloc granițe. Și dacă ar fi numai acest poem, dacă ar fi numai atât, dacă ar fi numai ea! Nu mai citez, mi-e jenă de biata literatură chirchită de tot. Astfel de autori experimentează tendințe inconștiente, frustrări și

mijirii ale impulsurilor primare, exploatează idei obținute prin deviere și reinterpretare. Cauza? Absența unei culturi solide, lipsa cunoașterii modelelor literare anterioare. Contemporaneitatea literară osoasă se cuplează cu teribilismul favorizat de această neștiință, îngăduind autorului o mare neputință: violența verbală și de imagine. Cea mai fertilă arie în exprimarea violenței literare este sexul, actul fizic al dragostei. Asistăm cu dezgust și cu regret cum creatori tineri și bătrâni, cu oarece obsesii și neîmpliniri, întunecă și distrug fără jenă acest act firesc, bătîndu-l în cuie pe hîrtie.

Mă înfurie că astfel de exprimări vulgare sînt premiate, că li se face publicitate obstinată la fel ca unor produse de îngrijit tenul sau unor produse de vestimentație. Autorii textelor se cred diferiți, sînt generația *cool*, scriitorii vremii cu mausul de gît; probabil, acești mîzgălitori de hîrtie, care au și critici favorabile la cheremul lor, au și poarta deschisă, unde credeți?, la edituri de prestigiu, își fac planuri, îndrăznesc să creadă că istoria literaturii ar fi interesată de provocările lor ridicole. Nu se face literatură numai cu entuziasm, fără o cultură solidă, fără talent. În devălmășia vremii pe care o trăim se vorbește cu dispreț și cu ură despre valorile culturale.

Multe dintre cărțile care circulă pe piață se pot înscrie în rîndul broșurilor de *supermarket*, a tipăriturilor de reclamă pentru creme de față, saltele relaxa, unelte de grădinărit, pe care le primim în cutiile poștale. Ocupați cu luptele pentru putere, exponenții nu au observat cum generația, căreia îi dă teribilismul pe dinafară, a forțat piața cu o cultură de consum și ne cred pe noi cumpărători de paradisuri ieftine.

Într-un alt registru de idei, cum un individ este construit din nevoi ce țin de două planuri (material și

spiritual), oamenii își caută și-n alte teritorii decît cel natal un trai decent sau măcar iluzia acestuia. Mulți dintre adevărații intelectuali români – o realitate din păcate – nu mai pot gîndi culturalicește, ei trec granița în speranța de a găsi un climat propice afirmării condiției de viață. Statul român pregătește tineri pentru a deveni și... șomeri sau emigranți. Situația majorității celor care au absolvit o formă de învățămînt superior este îngrijorătoare. Mulți dintre aceștia au devenit hamali în porturile sociale ale lumii.

Clasa politică își experimentează utopia pe răbdarea lor, considerînd că nu mai e nevoie de cercetători dacă roata a fost deja inventată. Intelectualul român cîștigă prost sau deloc, renunță la o carte pentru plata unei utilități către stat. Iar cînd un intelectual își drămuiește cîștigul ca să-i ajungă pentru coșul zilnic, hrana spirituală trece pe plan secund. Dacă nu se va renunța la politica struțului față de cultură, față de demnitatea cetățeanului, mirajul occidentului va atrage tot mai mulți români.

Fuga *creierelor* către alte spații va continua și va da naștere altor modele umane, altor paradigme, într-o dinamică, spun eu, mai puțin selectivă și evolutivă pentru omenire. Totuși, pînă la o mutație de proporții, intelectualul rămas acasă trebuie să asigure prezența unei rigori, a unui echilibru necesar demnității. În cele din urmă Statul este lumea pe care și-o clădește spiritual, dar și material. Un veritabil stat de drept, cu o democrație reală, definit pe scurt ca o guvernare a poporului pentru popor, dar exercitată de cei mai buni din rîndul poporului, ar fi normalul, dacă s-ar ajunge (într-o bună zi, oare cînd?) la eliminarea diletantismului, a arbitrarului. Jean Rostand spunea că: „*se va elibera atomul, se va prelungi*

viața, dar nu se va găsi găsi secretul prin care vom putea fi guvernați de cei mai puțini nedemni”.

CRITICA LITERARĂ ARE NEVOIE DE DIAGNOSTIC ȘI DE TRATAMENT ADECVAT

George Barițiu, într-un articol din „Foaia pentru minte inimă și literatură”, spunea că lectura poate să fie de două feluri: una procopsitoare și alta desfătătoare, la care putem adăuga atitudinile postmoderne, consemnate de către specialiști ca fiind o realitate, adică polul practic al receptării și anume: lectura-uitare de sine, lectura-plăcere, lectura-mijloc de evadare din cotidian, lectura pentru trecerea vremii în tren, în metrou, în toate anticamererele așteptării. Niciuna dintre atitudinile menționate însă nu se referă la lectură ca la un act în primul rînd estetic. Era firesc pe vremea aceea, într-o cultură care se constituia și unde nevoia transmiterii de informații era mai importantă decît cultivarea atitudinii estetice, ca atenția să se îndrepte spre valoarea educativă, așa cum educative în intenție erau pe atunci și sfaturile de selectare a lecturilor.

În vremea noastră însă, cînd teoria receptării ar trebui să aibă o importanță egală, dacă nu și mai mare, fața de celelalte componente ale actului de comunicare, repunerea în discuție a noțiunii de lectură echivalează cu desemnarea statutului de existență a unei literaturi de calitate, dar și cu legitimitatea criticii literare. Critica literară a prezentului nu mai depune eforturi în acest sens. Se scrie din ce în ce mai puțină critică pe înțelesul publicului. Societatea culturală românească, reformulată și ea după modelul societății de consum, a schimbat identitatea criticului, implicit a scriitorul și a publicului

iubitor de carte, împușinat alarmant. Criticii se află și ei în tranziție, au nevoie de un diagnostic, ba chiar de un tratament asemănător celui care ar trebui administrat scriitorilor frustrați, autorilor de duminică, celor cu o conștiință estetică îndoielnică, premiații cu echilibrul fragil în multe dintre cazuri, ale căror producții literare, lipsite fiind de valoare estetică, posedă numai o valoare inventată de criticii care emit judecăți de valoare după unități străine de măsură.

Criticul contemporan, așadar, întoarce privirea peste pagini, atît cît prin întîmpinarea sa cititorul să-și dea seama că, de fapt el trebuie să fie ținta și calea întinsă de el sub picioarele autorului. Falsificați de un limbaj care nu li se potrivește, tehniciști și sofisticați pînă în măduva teoriilor de literatură (în sensul bombastic al analizei literare și stilistice), unii dintre ei nu au, de fapt, mai nimic autentic de spus, decît că își etalează încercarea disperată de a cuceri o identitate de zbir, de întemeietor de ierarhii, prin care să-i convingă pe cititori și pe autorii de carte că au un cuvînt greu de spus despre soarta literaturii noastre. Excizările registrului de teorie literateră, obsesia comunicării punctelor proprii de vedere, prea marea intimitate a criticului cu textele analizate sînt cele mai distrugătoare dintre mijloace. Pentru că reflexia unui scriitor în conștiința rațională a cititorului e forma prin care acesta și-l face înțeleș. Simbolurile, limbajele, codurile mentale ale criticului, abstracțiunile, întinderile la care un critic supune textul, în încercarea de a-l avansa ca pe unul de trebuință sau nu, sînt distorsiuni ale cauzei, cu impact minim asupra unui cititor neinițiat.

Alte cîteva consemnări amatoriste, m-au făcut să mă mir de un alt soi de convenții estetice și raționale. Instinctul unor autori de așa-zisă critică (a căror număr

crește văzînd cu ochii), pervertit de false postulate, se bălăcește în apele sfinte ale literaturii prin divagații aberante de ordin perceptiv, prin rațiuni de compensare asimilate organic, respectiv disimulate mental. În mod ridicol aceștia joacă pe terenul culturii înalte. Îngrădirile care cenzurează potențialul real al literaturii, rațiunile lejere amatoriste, revendicările unor obscure interese, misoginismul care a macerat deopotrivă condiția unor scriitori de certă valoare, au generat o prăpastie între adevăr și eroare.

Critica din afară folosește un întreg arsenal pentru promovarea unui autor, de la metodele de marketing, management la turnee și filme ale produsele lor literare, nu doar rațiunile unui exeget. Aspectele explică de ce anumite cărți de factură îndoielnică, propovăduitoare de întuneric, magie și vrăjitorie, au ajuns best-seller-uri și au coperțile bătute în pietre prețioase, iar autorii sînt printre cei mai bogați oameni din lume. Am în vedere paraliteratura Harry Potter și Codul lui da Vinci, care au stîrnit polemici la nivel mondial, pentru că autorii au nesocotit un sistem religios și moral fundamentat de mii de ani.

Nișa de interes deschisă în rîndul publicului vorbește indiscutabil că în vremurile pe care le trăim, vizibilitatea literaturii ține în primul rînd de marketing, de un studiu de piață în alegerea țintei de interes pentru public, de violența vizuală prin care acest soi de literatură pătrunde pe piața sufocată de tot felul de experimente noi, inutile.

IARMAROCUL AGRESIV AL PROPAGANDEI ELECTORALE

Se apropie cu pași repezi alegerile, „sezonul estival” e deschis pentru analiștii politici, dar și pentru vânătorii amatori de tot felul de prognosticuri și de sondaje. Sîntem dominați de agresivitatea vizuală a propagandei electorale. Iarmarocul a început de ceva vreme, iujul a devenit amețitor: afișe pe pereți, pe stîlpi, pe geamuri de bloc, pe hîrtie de ziare, panouri stradale, emisiuni tv, corturi colorate instalate pe stradă, chilipiruri pentru trecătorii amatori: găleți, lopeți, pixuri, lanterne, umbrele, brichete, calendare pentru 2009, imprimate cu fotografia ferchezului candidat, cu sigla și cu sloganul partidului - toată această paradă ilară urmărește o țintă comună: atragerea atenției electoratului asupra candidaților propuși de partide. Spectacolul grotesc, zgomotos și costisitor (după modelul american) a dat naștere și la scene ridicole. Niște cîini comunitari dintr-un cartier de provincie, scandalizați de porta-voce a unei caravane, au lătrat caravana și au mînat-o vale, așa cum propaganda electorală a mînat la periferia societății domeniul cultural, religios, moral, pe motivul că ar fi mofhuri de lux mai puțin necesare contextului. Aproape în întregime spațiul societății civile, bicsnic și așa, este pus în această perioadă sub semnele ocupației politicului.

Oscar Ameringer afirma că „politica este arta subtilă de a obține voturi de la săraci și fonduri pentru campania electorală de la bogați, promițându-le și unora și altora că îi va proteja de ceilalți.” Așa s-a și întîmplat dintotdeauna în istorie, mai nou și în prezentul nostru. Și tot analiștii politici sînt cei care susțin că „istoria l-a strivit în mod arbitrar pe om”, că istoria i-a fost de cele mai multe ori ostilă. Moral sau nu, cultural sau nu, colaborator sau nu

la actul de imitare al creației supreme, atenție alegător!, tragismul și nedreptățile vieții și ale istoriei continuă, se perpetuează neîncetat, urmare a politicilor amatoriste, nedrepte ale omului ales față de om. Nu este exclus ca multe din secretele perioadelor de decădere istorică, multe din „secretele politice vinovate” ale istoriei trecute, dar și prezente, să fie de fapt totuna cu secretele omului implicat/complice în politică, secrete bine protejate, ocrotite, în cea mai mare parte, de interese ascunse în spatele deciziilor politice ale aleșilor noștri, dar ostile nouă.

Adevărurile istoriei sînt atît de tîrziu aduse la suprafață, că nu mai ai ce să faci cu ele, cum de fapt azi, după atîția ani, nu mai servește multor cauze istorice sentința dată celor doi foști generali ai armatei române ca fiind singurii în sarcina cărora cad morții, răniții și eroii noștri, eroii evenimentului de la 1989. Unii păstrători ai secretelor istorice, făptași, autori, complici nu mai există, nu mai pot fi nici judecați, nici pedepsiți, nici glorificați (dacă e cazul) decît post-mortem, alții există, dar judece-i Domnul. Ei au construit marile cimitire ale istoriei, au îngropat și rămîn pentru totdeauna îngropate nenumărate suferințe, nedreptăți și revolte, au trimis după gratii „vinovații fără vină” pentru cauze drepte. Expresia „așa se scrie istoria, așa se face politica”, frecvent folosită *post factum*, mi se pare ridicolă. Intelectualii și-au abandonat statutul istoric, nu de teamă, ci din lehamite s-au lăsat convinși că nu mai au o prea mare putere și că e musai să se mulțumească cu regimul de austeritate și cu firmiturile care pică de la masa orînduirii.

E timpul să devenim o societate civilă puternică, să nu mai fim masă de manevră pentru grupuri de interese (partidele politice)! Ce ar fi ca intelectualii, oamenii de

cultură, artiștii, scriitorii, actorii, profesorii, cercetătorii, oamenii de știință să construiască o structură nouă, ca alternativă la sistemului politic actual, un partid cultural puternic, care să negocieze de pe poziție de egalitate(!) cu pîrgiile, cu factorii puterii, cu statul ca instituție în slujba cetățeanului. Un partid cultural de temut ar fi cea mai puternică ripostă la tratamentul de milogi enervanți și inutili aplicat de către autorități acestora. Forța lor unită ar da de furcă politicianilor diletanți, i-ar scoate poate din arenă. Cum ar respira oare o Românie condusă de un partid cultural? Să ne amintim, Polonia a eliminat un regim printr-un astfel de demers. Nu este un exercițiu de imaginație, este tentația unui demers, pentru că mă încăpățînez a mai lua act de sloganurile manipulatorii care afectează pe termen lung, structura, comportamentul, opțiunile civile, viața cetățenească, dar și imaginea țării în lume. Mă încăpățînez a mai lua în seamă afișele lipite nonșalant, agresiv pe garduri (mă rog, pe panourile domeniului public), pe rețină. Mă încăpățînez să mai accept regimul de clandestinitate în care este trimis cel mai adesea omul cultural.

UTOPIA POSTMOERNĂ, O CHIMIE PERFECTĂ, NECESARĂ, SOCOTESC UNII

Criza de identitate morală a societății contemporane și-a răsfrânt inevitabil corodarea și asupra culturii și literaturii. Criza este una mai acută decât cea a societății, pentru că nu e dată numai de lipsuri concrete, ci și de pretenții nejustificate, care îi aruncă pe mulți scriitori în dispute uneori violente. În ultimii ani cu precădere, constatăm că în literatură, ca de altfel în politic, social, în artă, lucrurile sînt întoarse pe dos, aproape orice este posibil, chiar și imposibilul este posibil. Lăsată în voia unei depline libertăți, literatura contemporană se mișcă precum s-ar mișca o grămadă de particule browniene. Tot mai mulți oameni, cărora capitalismul democratic le-a structurat existența după alte norme sau nevoi, s-au apucat de scris, știu eu?, poate dorind să evadeze din condiția personală.

Ei pretind nonșalant literaturii să le răspundă cu genuri adecvate arhitecturii lor interioare, iar aceasta, maleabilă și ductilă, cred ei, li s-ar conforma. Așa se face că răspunsul literaturii a luat-o înaintea pretențiilor, dînd naștere unui nou soi de scriitură - ca satisfacere a mașinării lor existențiale. Devălmășia misiunii de scriitor le aduce numai senzația falsă de confort sufletesc, nimic mai mult. Prin definiție, literatură a plăcerii și chiar a fericirii - produce în starea lor endorfine – mediatori ai fericirii. Oare nu și Huxley spunea că e de preferat fericirea înaintea artei? Utopia postmodernă o îngăduie fără rezerve. E o chimie perfectă, necesară, socotesc unii, fără urmări sănătoase pentru cititori. În afară, desigur, de dependența acestor scribi de scriitură și de plăcerea în sine care creează dependența. Cum să le treacă timpul

așa, degeaba, fără să scrie măcar un poem, fără să dea de-a dura cu sexul și cu derivatele acestuia pe hîrtie?

Spunea cineva că aceste aere licențioase sînt fanfaronade iscate dintr-o crasă incultură. Literatura nu a avut trebuință niciodată de o ideologie a șlițului desfăcut sau a poalelor ridicate. În ultima vreme mi-au căzut în mîină tot mai multe astfel de cărți care propun exhibiționismul unor literați apăruți dintre blocuri, cu limbajul trivial de cartier. Preocupările mele igieniste se traduc prin nevoia unui val de aer curat în literatura prezentului, nepoluat de scrieri precum: „Băgău”, „Ștrumfii afară din fabrică”, „Pizdet” și multe altele pe care nu le mai amintesc, mi-e rușine. Un bun prieten scriitor și critic literar îmi mărturisea că acest gen de literatură „balansează între impresionismul șocant, agresiv și franchețea nudă a hip-hop-ului grefat pe aborigene plaiuri mioritice”, dar care are efect numai asupra cititorului de ocazie.

E o perioadă cînd calitatea textului nu mai are importanță, autorii lor sînt promovați cu obstinație. Ne sînt serviți în doze greșit calculate scriitori prăfuiți sau nume noi apărute peste noapte pe frontispiciul literaturii, scriitori pe care nu i-au citit nici rudele măcar. Unele din textele lor anemice au nevoie de respirație frunte la frunte, altele, triviale, au nevoie de bulina roșie și de un coș mare de gunoi.

Așadar, o literatură sinistată, inundată pe latura sa postmodernă de valuri „underground”, cade în sarcina acestui timp pe care tot mai puțin reușim să-l ținem sub control. Cu cît acest gen de literatură e mai obedient față de canoanele scrierii, față de modele, cu atît este mai mult luat în seamă. Ispitiți și manipulați de această lichefiere frenetică a literaturii de după `89, unii

critici și-au asumat și ei un rol frumușel în spectacolul pornografiei postmoderne, ocupat încetul cu încetul de hedoniștii generatori de senzații tari. Eticheta aplicată de aceștia pe astfel de producții literare nu este acceptată decît de cititorul mediu, cel care nu prea înțelege cum stau lucrurile cu literatura, nicidecum de cititorul învederat. De aici conflictele de judecare a literaturii, falsele și ridicolele clasamente și premiarea unor autori de frontieră, care nu au nimic comun criteriului valoric, dar care colecționează diplome și imagine.

Critica literară a fost înlocuită treptat de publicitatea agresivă, aplicată unor astfel de autori. Printre protejați mai pătrunde cîte un scriitor bun, dar, oare, mai poți fi bun printre măștile de carnaval? Nu faci parte din nicio gașcă, nicio șansă. Aparent, avem o mulțime de scriitori, pentru că se publică anual o mulțime de titluri. În realitate, există doar o mîină de autori buni. Restul? Condeierii cei de toate zilele și de pretutindeni. Ei își dau cu părerea despre soarta literaturii române, întocmesc clasamente, dau premii, au reviste, se laudă și se nemuresc ei între ei și sînt, deocamdată, știm noi bine de ce, foarte căutați de edituri. Dar nu vor fi decît privilegiații (efemeri) cu tiraje mari și cu o bună promovare a cărților. Atît. Apa trece pietrele rămîn. Alți autori, mult mai buni, rămîn necunoscuți, au tiraje mici, scoase prin eforturi proprii. Dintre scriitorii cu ștate vechi, mulți și-au consumat muzele iar generației noi îi dă energia pe dinafară.

1- 8 MARTIE, SĂPTĂMÎNA PATIMILOR PENTRU BĂRBAȚI

Planurile vânzătorilor de măștișoare vor fi date peste cap în acest martie de mult trîmbișata criză financiară. Comersanșii de iluzii frumoase se plîng deja de vânzările slabe și cred că lucrurile ar fi fost profitabile, dacă românii ar fi avut mai mulți bani. Deși măștișoarele expuse pe tarabele, reduse ca număr față de anii precedenți, au preșuri pentru toate buzunarele, prognozele vânzătorilor arată însă că vremurile sînt în mare derută. Chiar și pe astfel de vremuri inventivitatea comersanșilor este la cote înalte, în ceea ce privește diversitatea ofertei, așa că nu mi voi pierde vremea cu ghicitul în zvonuri, al căror control îmi scapă. Înregistrez numai ca fiinșă socială reflexia în oglindă a crizei mondiale. Tragicomedia vijeliosului „Valentine’s day” abia a trecut, tarabele bieșilor comersanșii stăruie cu nevinovăție încă de pe 9 februarie prin piețele centrale ale orașelor, exponatele au fost doar puțin netezite, șterse de praf pe dinafară sau adăugite pe ici, pe colo cu simboluri ale măștișorului.

Împingînd reprezentașiiile comerciale spre limita mai puțin artistică, ofertele și imaginile de tarabă întreșes legături de simpatie și de interese, un fel de pseudo-rezolvare a unor probleme de suflet, de importanșă vremelnică, ce pot mulșumi, firește, cu inedita funcșionare periodică, în special pe noi, reprezentantele sexului frumos. Lășînd laoparte statisticile, pentru bărbașii săptămîna cuprinsă între 1 și 8 martie este declarată săptămîna patimilor și n-au decîșt să lăcrimeze în batistă prin somașie biologică. Furnicar de oameni mișună pe strășile orașelor pentru un măștișor potrivit mamei, iubitei, prietenei sau colegei, după buzunar. Doritorii de chilipiruri scapă ușor de cheltuială, apelînd la măștișoarele

electronice gratuite. S-a dus vremea trandafirilor, a mărtişorului prins cu bold la rever.

Potrivit izvoarelor, obiceiul mărtişorului ține de practica precreștină a anului nou agrar, celebrat primăvara și aparține în întregime tradiției românești, dar a fost preluat și în zonele limitrofe, de populații învecinate. Numele mărtişorului și al lunii Martie vin de la zeul Marte, care personifică renașterea naturii, dar și războiul, dualism prezent la baza mărtişorului: șnurul împletit în două culori, roșu și alb. Roșul simbolizează focul, sângele, soarele, fiind atribuite vieții, femeii care zămislește viață. Albul, asimilat limpezimii, luminii, semnifică înțelepciunea bărbatului, astfel șnurul mărtişorului devenind expresia inseparabilei uniri a celor două principii. Inițial mărtişorul era o monedă de aur legată cu o sfoară subțire răsucită din firul alb și roșu. Alte izvoare vorbesc despre firul tors chiar de Dochia în timp ce urca cu oile la munte. Vorbim despre zone carpatice, despre un obicei vechi românesc, atestat în zonele locuite de români și aromâni. În vremea romanilor, mărtişorul simboliza începutul de an, marcat la 1 Martie, când se dăruia o florică legată cu acest fir împletit din cele două culori, care simboliza dragostea, fertilitatea, puritatea.

De-a lungul timpului mărtişorul a fost îmbunătățit, cosmetizat, i-au fost atașate multiple accesorii, amulete aducătoare de noroc, în funcție de imaginația, de meșteșugul artizanului dar și de profețiile cititorilor în stele. Știu că nu voi pridi cu cititul mărtişoarelor electronice, deși mi-aș dori să bată la ușă un curier de la o celebră florărie cu un buchet uriaș de crini parfumate. Probabil că pe 1 și 8 martie, ca să se reînnoiască tradiția, femeile vor circula gratuit cu mijloacele de transport, conducătoarele auto vor fi scutite de plata taxei de

parcare, iar despre amenzi de circulație, nici vorbă pentru femei în aceste zile. Agenții de circulație le vor sancționa pe femeile de la volan cu ghiocci sau cu garoafe pentru micile abateri de la codul rutier.

Și uite cum vîntul crizei șuieră nestingherit peste sărbătorile postmoderne, peste cele creștine, povestind fabule cu tîlc despre viitorul program salvator al omenirii, pentru care nici măcar puterile lumii nu au găsit încă formule precise, pentru că abia încearcă oceanul planetar cu degetul. Pînă una-alta, asistăm la o recrudescență a crizei interne, față de care sistemul actual se dovedește inoperant, iar sînta mea prudență și circumspecție nu merge mai departe cu expunerea motivelor care fac ridicolă clasa politică românească. În definitiv, e al nostru acest tablou jalnic, atașat ambulant cu șnuruleț alb-roșu organismului anemic al societății, adîncită de vai! vreme în sufocantă tranziție. Cu gîndul din urmă depășesc însă marginea pe care mi-am propus s-o păzesc și chiar de aș fi învinuită de cochetărie cu pendularea între valoarea temporară și cea a tipicului, a absolutului, vă invit la tarabe! Hai la mărtișoare!

Deși patosul răscolitor al epocii contemporane are profilul unui mare nor de praf, cu toții vom gusta din tendințele ce se manifestă în tradițiile, îndeletnicirile, în plăsmuirile și în faptele ce au luat în stăpînire vremurile!

VALENTINE'S DAY, HOGAȘ AL GLOBALIZĂRII

Țara răsună de reclame comerciale, tradiția le pare un moft conducătorilor, iubiților conducători democrați, care au ridicat porțile de tot în fața invaziei străine, a libertăților anarhice în toate domeniile. Marfa scripitoare din afară, **Valentine's Day, Thanksgiving Day, Halloween, fast-food** (rapidă dar/și nesănătoasă), ne înghesuie cu o morală violentă, ne atrofiază românismul, ne aruncă peste bord, de la hore pînă la filozofie, noi mergem șchiopătînd la noi acasă, dominați de globalismul pan-american, remorcați de un Big Brother.

Valentine's Day nu-i decît o fotocopie a unei sărbători americane, venită cu tăvălugul hedonist, cu cel al dezvățului postmodernist în scopul cîștigurilor financiare. În cartea celor „322 de vorbe memorabile” ale lui Petre Țuțea stă scris negru pe alb: „americani n-au vocație, ei gîndesc negustorește”. Adevăr grăit-a teologul și filosoful român, americanii Îl invocă pe Dumnezeu ca să le binecuvînteze prăvăliile, „exercitînd stăpînirea lumii doar la casele de bani”. Astfel de platitudini globalizante au redus sărbătorile tradiționale românești la statistici ale vânzărilor, la statistici ale marcheturilor, ale molurilor, pentru că ele nu au cum să fie un bun conducător de cultură, nici de educație. Diferența dintre arta unei sărbători originale din cultură românească și arta comercială nu prea se mai face azi.

Sfîntul Valentin, la origini o sărbătoare creștină prăznuită mai ales de Biserica Romano-Catolică, dar și de Biserica Ortodoxă, pentru conotația profundă a vieții Sfîntului Valentin, ca protector al căsătoriei, este transformată în sărbătoare care propovăduiește deșertăciunea, amăgirea, libertinajul. Sfîntul Valentin, a

trăit în secolele II-III, în perioada împăratului Claudius al II-lea, care a emis un decret prin care respingea oficierea căsătoriilor soldaților, pentru a-și rezerva o forță militară puternică, pentru că, remarcase el, soldații necăsătoriți sînt mai eficienți, mai detașați de probleme, decît cei căsătoriți. Sfîntul Valentin, desconsiderînd decretul, i-a căsătorit în secret pe creștinii care urmau să fie înrolați, aceasta fiind o formă de luptă împotriva desfrîului pe care îl impusese împăratul. Așadar, este sfîntul rînduiei creștine, binecuvîntate de Dumnezeu.

Atitudinea față de sărbătoarea Sfîntului Valentin, așa cum se manifestă în contemporaneitate, mai cu seamă în viața tinerilor, este o reiterare unor obiceiuri romane păgîne. Pe la mijlocul lui februarie romanii sărbătoreau „lupercaliile” în cinstea lui Lupercus sau Faunus, lupoaică-lemă a Romei, care, spune legenda, i-ar fi hrănit pe Romulus și Remus (un simbol al lumii romane). La acea dată în lumea păgînă era un fel de purificare a așa-numitelor elemente feminine: ogoarele și femeile. Se aduceau jertfe lui Lupercus pe Palatin în Roma, la Peștera Lupului, un cîine și o capră drept jertfă de către cei care formau „Frăția lupului”, niște preoți tineri care jupuiau animalele, tăiau în fișii pielea și alergau goi cu pielea aceea muiată în sînge, lovind cu ea pămîntul și pe femeile întîlnite, încredințați că aceste practici le vor face fertile. Tot în această perioadă se scriau pe bilețele numele femeilor din cetate, iar burlacii din Roma trăgeau cîte un bilet, urmînd ca timp de un an să petreacă cu femeia al cărui nume îl extrăgea, după care hotăra dacă se vor căsători sau nu cu femeia respectivă.

Din acest context au preluat contemporanii o altă practică imorală, aceea a căsătoriei de probă, de petrecere în cuplu neoficial, nelegitim atît în fața lui

Dumnezeu, cît și în fața societății, nu în familii binecuvîntate de taina căsătoriei, așa cum o conturase Sfîntul Valentin. Din păcate sărbătoarea unui Sfînt binefăcător a devenit o zi a banilor aruncați pe hogașul globalizării.

Iubirea nu are nevoie de o dată calendaristică, dacă se respectă porunca iubirii supreme dată de Iisus Hristos.

SĂRBĂTORI DE SUPERMARKET

Pe parcursul unui an, românul de rînd stă, lună de lună, la ghișee să-și dea datoriile la bugetul de stat. Dă la lumină, dă la gunoi și la gaze, dă la canal și în gropile din străzile patriei, lasă vîrtos la sănătate, pe tot felul de taxe, pe impozite și dobînzii, lasă în super/hipermarketuri pe mîncare eurizată, iar „sărbătorilor de iarnă”, cu alaiul lor ispititor, vin ca tăvălugul peste bietul român și-l lasă de tot cu buzunarele goale. De pe 30 noiembrie pînă pe 6 ianuarie, teoretic, românul devine un chefliu.

Pentru puțini dintre români vine vremea unui armistițiu, cînd dăruiesc și nu dau. Vorbim despre cei înstăriți, care fac din umila lor milostenie spectacole de televiziune. Și-atunci cum să nu ți se pună de-a binelea un nod în gît, cînd pentru un ghiozdan de dulciuri, un amărît de ordinator, o proteză auditivă sau banii de pîine pe un an, cîțiva copii norocoși din rîndul nevoiașilor sînt aduși în platou ca să-și ștergă speriați lacrimile cu mîneca de la hăinuță în fața reflectoarelor? Sintagma „sărbătorile de iarnă” este o lozincă, dragii mei, o lozincă omologată de gîndirea de supermarket a postmoderniștilor occidentali, îngroșată de stimulația reclamelor comerciale luminoase; a trecut fraudulos granița și a transformat natura sărbătorilor religioase românești într-un fenomen privat de masă ce ține aproape în totalitate de cîștig, de consum, de distracție, de extaziere, de exhibarea idolatriei față de mondializare.

Contemporanii sînt ajutați să uite de tradiții, sînt ispitiți să uite de dragostea pentru curățenia sărbătorilor creștine. „Și-apoi ce este lumea fără dragoste, dacă nu o vizuină de înșelătorii?” Febra

cumpărăturilor a început, dar trebuie să fii cumpătat, să iei cât te ține buzunarul, chiar dacă magazinele frumos gătite, Moși Crăciunii vii sau împăiați, tinerele crăciunițe în minijup, îți fac cu ochiul. Te limitezi la câteva daruri mici pentru cei dragi, împingi prin hipermarket căruciorul mai mult gol, ascuți jingle bells-urile care au înlocuit colindele românești, tragi în piept aer de sărbătoare și îți spui în gând că, anul viitor, Crăciunul va fi mai bun.

Dar cine a fost Moș Crăciun, de ce și cum a ajuns azi celebru? Pentru copiii din România, figura lui Moș Crăciun s-a clădit pe imaginea Sfântului Nicolae, cel care la 30 de ani, devenise Episcop de Myra, un oraș-port la Marea Mediterană. Sfântul Nicolae se trăgea dintr-o familie bogată, dar era iubit pentru ajutoarele pe care le împărțea nevoiașilor. Îmbrăcat în roșu și alb (roba de episcop), călărea un măgar și ducea daruri copiilor. În onoarea Sfântului Nicolae, în Evul Mediu au fost ridicate multe biserici. În secolul XI, rămășițele sale au fost depuse într-o biserică din orașul italian Bari. Primii cruciați au vizitat orașul și au dus cu ei acasă povestiri despre Sfântul Nicolae. Aniversarea morții sale, pe 6 decembrie, a devenit ziua în care copiii primeau daruri. În timpul reformei protestante din sec. XVI, Martin Luther a interzis venerarea sfinților. În unele țări europene sărbătoarea Sfântului Nicolae a luat alte nume: în Germania, a devenit Der Weihnachtsmann, Père Noël în Franța, Santa Claus în Marea Britanie. Danezii, francezii și noi, românii, au păstrat pînă azi obiceiul zilei de Sfântul Nicolae pe 6 Decembrie. Copiii danezi îi spun Sfântului Nicolae Sinter Klaas. Și tot danezii care au fondat New York-ul, numit inițial New Amsterdam, au adus cu ei sărbătorea lui Sinter klaas

(Santa Claus), nume folosit astăzi în lumea anglo-saxonă. În 1822, profesorul de teologie Clement Clark Moore, a publicat poemul „Vizita Sfântului Nicolae”. Versurile îl prezintă pe moș într-o sanie în miniatură cu opt reni minusculi. Moore a dat renilor numele care circulă și azi și a sugerat modalitatea prin care Santa intră în case pe coș.

O importantă contribuție la imaginea lui Moș Crăciun a avut-o Thomas Nast. El publicat în săptămînalul „Harper” timp de mulți de ani, începînd cu 1860, desene și versuri cu Moș Crăciun, prezentat cu o tunică roșie îmblănită peste care purta o centură lată. Nast povestește cum acasă la Moș Crăciun, la Polul Nord, există un atelier unde se fac jucăriile, iar Moșul are o listă cu copiii cuminți și una cu cei răi. În 1886 scriitorul american George P. Webster a adăugat că fabrica de jucării a lui Moș Crăciun și casa sa, pe timpul verii sînt ascunse în ghețarii de la Polul Nord. Dar Moș Crăciun așa cum arată astăzi s-a născut abia în 1931, fiind creația lui Haddon Sundblom. El l-a prezentat în reclamele pentru o companie de băuturi răcoritoare ca pe un om rotofei cu o barbă mare. Pînă azi, la mitul lui Moș Crăciun s-au adăugat multe accesorii: el vorbește fluent mai mult de 2000 de limbi, inclusiv limbajul secret al spiridușilor; casa lui Moș Crăciun s-a mutat de la Polul Nord, pentru că nu existau reni, tocmai în Laponia, Finlanda. Așa a ajuns Moș Crăciun să locuiască în Munții Korvatunturi.

Or fi adevăruri care mint și minciuni care înalță. Dar după atîtea povești fantastice, tot mai fantastică rămîne realitatea: brazilii recesiunii sînt mai mititei în acest an, iar uninominalele ne-au dăruit cam aceleași fețe de politicieni.

SĂ FIE ACESTA ÎNCEPUTUL INVOLUȚIEI EVOLUȚIEI NOASTRE?

Vorbind despre invidie și despre răutate, gânditorul Rochefoucauld le înfățișa ca pe „o luptă cu niște idei smintite”, pe al cărei câmp de bătălie individul își pierde cumpătul, echilibrul și țintește în consecință. „Invidia este prima maladie a auto-estimației, o maladie cu un caracter patologic, o nebunie furioasă a individului”, care nu poate suporta binele, fericirea și virtuțile altora - afirma gânditorul. Filosoful Scheler, în lucrarea „Esența și formele simpatiei”, definește invidia ca pe un „sentiment de ostilitate față de purtătorul unor valori”, cum ar fi: inteligență, statut social privilegiat, bogăție, frumusețe fizică, sau față de alte elemente care generează puternice sentimente de inferioritate în sinele anumitor subiecți. În „Metamorfoze”, poetul Ovidiu descrie în mod excepțional invidia: „văgăuna murdară și dezgustătoare în care locuiește invidia, o gaură înfricoșătoare și întunecată, invadată de frig care-ți împietrește inima, fără a fi vreodată încălzită de focul vesel, veșnic învăluită în amărăciune.” Așadar, invidia are rădăcini puternice în internul ființei noastre, de cele mai multe ori aflându-și declanșatorul în starea de bine a altor semeni.

La antipod, Keiserling vorbea despre „setea de desăvârșire a omului pe pământ”. Potrivit ideii sale, dezideratul suprem al fiecărui individ ar trebuie să fie zidirea din interior, în chip organic, a unei personalități umane plăcute lui Dumnezeu. Cu cât ne vom apropia mai mult de Dumnezeu, cu atât ni se va arăta mai minunat, iar dorința noastră de îndreptare va fi mai puternică, astfel vom putea evita căderea în cele două extreme, invidia și răutatea. Ne-am născut într-un „imperiu creștin”, al cărui suveran este Dumnezeu, promulgatorul legii iubirii, de o

înțelepciune și de o bunătate fără precedent. Și filosoful Maistre, în lucrarea „Seri”, spunea că Dumnezeu „este mai înainte de a ști că este. Este pretutindeni! Este în noi și cu noi. Nimic nu este în afara Lui”. Dacă sîntem pătrunși ființial de dragostea pentru El, nicio umbră distrugătoare nu va pătrunde în lăuntrurile noastre. Un înțelept grec, privindu-și bucuros grădina înflorită, și-a spus ca pentru sine: „Doamne te-am văzut prin flori dinaintea mea!”. Iată, dreptate dăm afirmației lui Maistre, „Dumnezeu este pretutindeni”, înțeleptul grec mulțumindu-l prin convingerea rostită că EL ESTE răspunzător pentru rodul grădinii sale. Credința în Dumnezeu este sarea dulce a existenței, ea participă și dă sens acesteia, ca Semnificator.

În alt registru de idei, cel al științelor, psihologii din toate timpurile definesc invidia ca pe un afect nociv, o reacție violentă, capabilă să provoace tulburări nervoase, care pot aduce atingeri grave semenilor noștri. Ea apare și se manifestă fie din cultivarea fondului de natură descoperit, fie prin stăruința în slăbiciuni, fie din incapacitatea indivizilor de a se adapta unei conjuncturi, unui context și ține la fel de mult de tipul biologic, de cel spiritual al fiecăruia și cu precădere de educația lor. Pentru că omul este la nașterea sa pe pămînt o statuie însuflețită. Mediul în care trăiește, crește, învață, muncește îl modelează de așa manieră. Omul vetust este cel care adesea cade pradă răutății, invidiei, rîvnind la împlinirile, la salturile calitative ale semenilor, la bogății și gloriei pasagere. „Sic transit gloria mundi” spune un dicton latin.

În toată această grabă contemporană, marcată de un puternic egoism/egocentrism, răutatea și invidia au luat locul unor concepte sănătoase. Mulți dintre noi nu mai facem distincție între căderea firească a unei frunze

și căderea unei bombe. Am devenit victime de profesie ale deșertăciunilor. Trăim timpul cînd nimeni aproape nu-și mai face chestiune de conștiință, cînd ne întemeiem credo-ul mare al existenței pe false teorii. Credința, legile, marginile, normele, respectul față de om, sînt noțiuni perimate și mă întreb cum pe bună dreptate se întreba ilustrul pesimist Cioran: „Să fie acesta începutul involuției evoluției noastre?”

Golul interior neumplut spiritual de credință în Dumnezeu, în valorile și în legile sănătoase ale existenței, face din om un prizonier al și fățarniciei. Invidia, răutatea, cu toate acțiunile răuvoitoare și imorale urîtesc înfățișarea omului, dar îl și trimit la rătăcire. Invidia, răutatea, egoismul, abrutizează omul, îl lipsesc de demnitate.

Și ce mai înseamnă omul lipsit de demnitate, dacă nu tocmai ceea ce afirma marele gînditor și teolog român, Petre Țuțea, „un animal vorbitor”.

DUPĂ CRĂCIUN, ROMÂNIA VA INTRA ÎN CARTEA RECORDURILOR

Afrimam anul trecut, în editorialul de dinaintea Crăciunului, că sîntem demni de Cartea recordurilor, pentru că ne dăm în spectacol. România inaugurase atunci cel mai înalt, cel mai scump brad de Crăciun din Europa. Un brad de tablă, înalt cît hotelul Intercontinental și greu cît 300 de automobile autohtone. Un brad de fier. Un brad atît de mare măcar nu poate fi furat de la vîrf!, mi-am spus atunci. Ironie amară.

Un sait de mediu scria ulterior că bradul respectiv a produs pînă pe 6 ianuarie, prin consumul de energie electrică, 111 tone de dioxid de carbon. Monstrul din metal de la Piața Unirii era un instrument de propagandă al unei bănci comerciale și detronase cu un metru recordul deținut în urmă cu un an, de cel din Lisabona.

Megaconstrucția era echivalentul unei clădiri cu 25 de etaje, de 76 de metri, cu un diametru de 38 de metri, o masă de 290 de tone, cu 2,4 milioane de becuri și 144 de panouri cu lumini. Semnal de megalomanie de tip american, mi-am zis. N-am nimic cu americanii, dar ne-am pierdut de tot originalitatea și copiem de afară obiceiuri care frizează ridicolul.

Unde e mesajul sînt al sărbătorii Crăciunului, dar ocrotirea mediului? Pentru neutralizarea celor 111 tone de substanță toxică ar fi fost necesare 20 de hectare cu molid. De ce nu am avea cel mai curat aer din Europa, cel mai înalt nivel de trai din Europa?, mă întreb. Ei bine, pentru că ne străduim să avem cele mai mari kitsch-uri din Europa. Asta sună cam așa: „țara arde și cîrmuitorii se piaptănă”.

Am putea ieși în evidență cu lucruri mai importante, nu-i așa domnilor guvernanți? Europa se oțărăște la români să eutanaseze porcii, așa cum fac oamenii civilizați, „să nu-i omorîm ca niște barbari”.

Dar ce facem atunci cu tradiția Crăciunului românesc, cu mirosul de șorici, de sarmale?

CIRC DIN BELȘUG - PATRU MII DE MOȘI CRĂCIUNI NUMAI ÎN BUCUREȘTI

Sigur, în decembrie tuturor ne stă gîndul la cadouri, iar comercianților, la cel mai mare profit. Spun aleșii că pe fondul crizei internaționale, România va avea o creștere economică importantă în 2009. Așa că nu se pun la socoteală cele opt milioane de lei alocate de către edilii Bucureștilor pentru distracția cetățenilor, deși ei dau vina pe cumsecădenia unor sponsori. Pe străzile capitalei vor defila patru mii de Moși Crăciun.

Mă întreb dacă doar vor defila sau vor împărți locuri de muncă pentru șomeri, medicamente și hrană pentru sărmanii țării. Nu, nu se va da nimic din toate acestea în Piața Unirii, însă circ se va da din belșug. Crăciunițe în minijup vor vinde lenjerie intimă la lumina a peste cinci 5200 de becuțe; 240 de căsuțe vor fi instalate de-a lungul Dîmboviței; 1200 de artiști vor evolua pe scenele special amenajate. Bucureștiul va intra în Cartea recordurilor numai pentru cetățenii dornici de distracție, care vor gusta pe 28 decembrie din cel mai lung cîrnat din lume, dar și din cel mai mare tort din lume.

Tîrguri culinare, dulciuri ecologice, ciocolată care nu îngrașă și nu produce carii (are avizul stomatologilor), sănii pe roți, pentru că zăpadă nu va fi, profesesc

specialiștii în vremuri. Câte gesturi caritabile nu s-ar fi putut face pe nota de plată a acestui preafrumos circ? Pentru bătrînii care fac cozi la Casele de Ajutor Reciproc, să aibă o mîncare mai bună pe masă. Sau s-ar fi putut alimenta cu energie electrică sate din România, pentru că, dacă vi se pare incredibil, în acest mileniu mulți copii români scriu la lampa cu gaz, cu mîinile înghețate, fără să cunoască alte bucurii, fără să știe că mai există și alt mod de viață.

Aștept ziua în care vom intra în Cartea recordurilor cu cea mai înalt nivel de trai din Europa, cu cel mai scăzut nivel de corupție, cu cel mai bun sistem de protecție socială, cu cel mai eficient sistem de sănătate și de învățămînt. Deocamdată avem cele mai proaste drumuri, cele mai multe spitale fără dotări, deși medicii români sînt cei mai deștepți din lume, avem cele mai înțesate azile, cei mai corupți politicieni, cei mai mulți săraci. Nu încerc să demolez mitul megaspectacolelor cosmopolite, nici să le bagatelizez sau să trimit în derizoriu „operele mărețe” de scos ochii bieților români la sfîrșit de an. Cu maximă îngăduință, pot să spun: bucură-te române! De cîtiva ani, Moșii Crăciun au Crăciunițe! La anul vor veni pe piață și progeniturile lor, copiii Moși Crăciun. O, ho, ho! Nu vi se pare așa dintr-odată viața mai minunată, mai bogată? Daaaa! Uitați-vă la sutele de mii de beculețe! De ce nu sînteți mulțumiți?

Trăim în România și tot noi vom achita nota de plată a megaspectacolelor. Morala? Nu subestimați ciroul, fie el și de sărbători sfinte. S-ar putea să aibă creier. Pînă una alta, cel mai înalt brad din țară, instalat în piața din Brașov, s-a păbușit la cîteva ore de la amenajare. Să fi fost de vină cele 35 de globuri în greutate de 40 de kg fiecare, cei 30 de km. de cabluri folosite? Sau e un SEMN?

SEXUL A DEVENIT MESERIE ȘI ÎN LITERATURĂ

Mallarmé susținea că într-o societate fără stabilitate, cum este cea a prezentului, nu poate exista artă demnă, artă stabilă. Paul Valéry, una dintre conștiințele secolului XX, afirma în „Le Solitaire” despre poet că este „o specie dincolo de demență”. Să fie exemplul următor unul din cele multe cu puțință? Karen Manning, o scriitoare de 41 de ani din Anglia, mai puțin cunoscută în România, mamă a doi copii, și-a lansat cu puțină vreme în urmă „Dicționarul de orgasme”, o carte care descrie cu lux de amănunte modul în care autoarea a experimentat multiple plăceri sexuale... Peste o sută de tipuri de orgasm, de reacții diferite ale organismului, precum și indicații asupra locurilor, metodelor și factorilor favorizanți subiecților în obținerea unor rezultate spectaculoase. Textele sînt întemeiate pe bază mărturiilor din relația conjugală a scriitoarei, dar și altele, cercetate, documentate, ale unor femei apropiate autoarei.

Nu ar fi nimic nelalocul lui, vei spune tu, cititorule, din moment ce pe piața de carte a ultimilor ani trăiește boierește și nestingherit fenomenul literar de *underground*, de-a dreptul pornografic, fenomen generator de senzații tari, care – spun avizații – își trage seva cu o jumătate de secol în urmă din fenomenul beției care a dat naștere și a încurajat evoluția unei literaturi reacționare, a unei literaturi de scandal. Amintesc, în context, pe doi dintre promotorii ei, Ginsberg, și Kerouac.

Sexul a devenit o meserie și în literatură. În așternuturile unor cărți care eludează pudoarea și chiar bunul simț, se zvîrcolesc cutremurătoare, pătimașe, vocile multor postmoderniști. Multe texte șochează, în

primul rînd printr-o fiziologie supurativă, care pe unii îi incită, pe alții, cei mai mulți, îi irită. Efectul este adăugat, indus de către autor pentru a produce „orgasmul” comercial. Criticii prezentului nu-și fac chestiune în cauză, nu resping, nu amendează, ba mai mult chiar, se „extaziază” în fața textelor cu pantalonii în vine și, spuneam în precedentul excurs, le și premiază, așezîndu-le în loc cu verdeață și lumină. Deși resping mecanismul împărțirii literaturii pe generații, aceste stridente teribiliste, agreate de către unii ca fiind literatură „cool”, pot deveni un fenomen de generație, („generația beat second-hand”).

Vizez desigur cărțile de joasă speță care provoacă dezgust, silă (uneori milă), care deviază mintea de la cele de folos, cele care își propun să distrugă conceptele sănătoase de dragul „ineditului”, negînd scheme fundamentate cu pretenția mîrșavă că le pot depăși. Autorii lor se comportă ca „virusul troian”, pentru că dispun de „programele” de infiltrare ale unor directori de reviste literare. Făptașii sînt scriitorii tineri și de neliniștit sau maturii care au dat în mintea lor, cei cărora harul le lipsește, dar simt din belșug nevoia egoistă de afirmare, și care, printr-un favorabil joc conjunctural, se cațără în poziții aducătoare de onoare, mimînd – cum spuneam mai deunăzi – activități culturale constructive.

Românul are o vorbă cu norocul și alta cu lupul paznic la oi. Acești autori frustrați, acești teribiliști infectați la modul juvenil, cu grade relativ ușoare de afecțiuni psihologice, se încoronează pe mormanele de maculatură ale propriilor „manuale de plăceri” și ne vîntură cu nonșalanță pe sub nas scara lor mizerabilă de valori, acuzîndu-ne că – vezi Doamne! – n-am avea curajul să ne recunoaștem „incapacitățile” de adaptare la nou. Lipsa unui aparat logistic și publicitar competent

face ca literatură vermiformă să infecteze tabla de valori pe care spiritualitatea românească a desăvârșit-o în timp. O altă cauză majoră ar trebui căutată și la cronicarii senzaționaliști, care promovează, de dragul *ratingului*, liniile fierbinți ale unor astfel de scriitori. De ce literatura prezentului ni se înfățișează așa?

Pentru că și România de azi, și nu numai, arată la fel. Și „vai de acel om care nu a învățat în tinerețe să fie curat, să iubească și să creadă în valori” (Joseph Conrad).

PE LUME E NEVOIE DE TOT FELUL DE OAMENI

„Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! Că vă asemănați cu mormintele cele văruite, care pe din afară se arată frumoase, înăuntru sunt pline de oase de morți și de toată necurăția” (*Matei*, XXIII, 26 – 27). Noul Testament vorbește, iată, despre dihotomia între esența și aparența umană. Venind în timp, mai încoace, la Noica, citez: „Nu cine ești interesează, ci care-ți este sinele. Căci sinele tău e mai vast decît tine și adevărul tău devine, într-un sens, dezmințirea ta”. Prezentînd situația într-o formă nouă, raportată la realitatea actuală, atunci este adevărată afirmația statistică potrivit căreia fiecărui individ în parte îi pot fi aplicate scări specifice de valoare. Un exemplu: treptele, multele trepte care îl separă pe savantul Linnaeus de biologul Lâsenko („un celebru șarlatan științific”, privilegiat al lui Stalin), nu pot reprezenta o simplă distanță. Este o inegalitate care ține atît de diferența genetică dar și de cea educațională.

Un alt exemplu paradoxal, în sens de „inegalitate valorică”, din cele multe cu puțință: „Revelația” Dan Brown, un fel de alternativă de mătase cu buzunare *fantasy*, care în trei sute de pagini vrea să convingă cititorul din întreaga lume că adăpostește marea cultură. Un soi de *fast food* al Renașterii, rapid, cu trimitere spre același tip de public „inegal”, care pretinde că savurează scriitură „grea”, de top. Un „surogat valoric” pentru „imitații” de cititori. Cît despre individul rebel și contestatar, da, cred că nu mai are de ce să fie astfel. Globalizarea îi dă totul pe tavă, își poate cumpăra cărți „murdare”, în care se poate vedea ca-ntr-o oglindă cu fețe multiple. Poate scrie și el la fel,

are voie, așa cum adolescenții rebeli își pot cumpăra direct din magazie blugii deja peticiți, rupti, murdăriți. Ei, da, evenimentele din 1989 au adus pentru români ceva „bun”: două profesii, la mare modă azi: profesia de scriitor și cea de contestatar. Da, e o modă să fii contestatar, să demolezi „orice”. E profesia pe care Petre Țuțea o numea „aflarea în treabă la români”. Sau, cum spunea celebrul pictor al antichității grecești, Apelles, unui cizmar care-și permitea să-i critice opera, fără a avea competență în materie: „Cizmarule, nu mai sus de sandală!”... Culmea, tocmai în societățile culturale avem de-a face cu inadaptați, frustrați, complexați (fiecare de o altă factură), dar care se strâng laolaltă și formează (spun sociologii) un grup social în sine. Mai exact vorbind, o gașcă.

Jean Rostand spunea în cartea sa, *L'Homme*: „oare mai e nevoie să spunem că inegalitatea nativă a oamenilor nu corespunde inegalității aparențelor, nici celor de comportament și nici ierarhiilor?”... Cu atât mai puțin ierarhiilor prezentului, îmi permit să adaug. E absurd să obligi un contestatar să ia lecții de vioară, e ca și cum ai obliga un preșcolar să învețe sistemul matematic. Așadar, îi mai dau încă o dată dreptate teologului-filosof Petre Țuțea: „*pe lume e nevoie de tot felul de oameni.*”

ANGOASELE LITERATURII

Întrebam pe interlocutorii mei și mă întrebam la rîndu-mi cine sînt cei care dau tonul în literatura prezentului, dacă sînt ei cei în măsură să stabilească ierarhii, să încoroneze cu lauri. Întrebare întemeiată, zic eu, care așteapta răspunsuri pe măsură. Numai că a fost eludată elegant de către unii intervievați sau cu măsura celui implicat în „chestiuni delicate” de către alții. Un model relativ simplu (nu simplist) de răspuns ar fi acela al curenților majori, al marelor literare, pe care imageria și publicitatea violentă le produc pentru așa-numitele cărți de succes național și internațional, pentru *best seller*-uri, în spatele cărora stau autori cu o activitate constantă, lungă, plictisitoare, autori care nu mai au aproape nimic de spus, dar sînt stăpîniți de dorința de a-și păstra locul pe podium - o împătımire clasică, predispusă la incontinență creativă, și mai rar o pornire umană către artă.

Așa s-a întîmplat cu paraliteratura lui Harry Potter și „Codul lui Davinci” a lui Dan Brown ajunse *best seller*. La acest lucru au contribuit cel puțin următoarele: subiectul (prezentat tendențios și nerușinat); corespondența găsită în inima atîtor cititori (avizi de senzațional) care încearcă să scape de tăiosul cotidian, speculînd despre conspirații cu și despre Dumnezeu; interese economice vădite, care pot masca și un scop subliminal malițios (considerație făcută și din rațiuni matematice de inventariere); criza moral-politică pe care o traversăm de atîta vreme și, desigur, excesul de libertate. Iată cîteva angoase care și-au pus amprenta și asupra comportamentului literar al prezentului.

Curenții mici, marea docile se agită în provincii, sînt ale literaturii locale (ca extindere fizică și ca factură), alcătuită din mulți „scriitorași” care nu au de-a face prea mult cu arta scrisului, dar care au ocupat poziții cu otuzbirul, pe criterii politice sau că s-a întîmplat să nu mai fie altcineva prin preajmă. În mapele lor stau prinse în agrafe dezagreabile imbolduri ale mîndriei, ale aflării în treabă, dorința de glorie nemeritate. Mult mai rar și mai timid, simțămîntul nobil al artei. La nivel macro, oțelul diapazonului valoric a fost înlocuit (cel mai adesea) cu fier, nu fier, iar la nivel micro, cu entuziasmul celor care se erijează în exponenți. De aici și angoasele literaturii hrănite neparcimonial cu egoism - pentru că vorbim despre o activitate tipic umană care va conține mereu ceea ce îi este omului caracteristic, indiferent de natura nobilă-înaltă sau josnică.

Un alt exemplu ar fi infiltrarea în context a unui presupus artist/scriitor care înainte făcea gazetărie la comandă sau „cirișea” (metaforic), nu că acestea ar avea efect negativ asupra scrisului, ci pentru că, venind de *acolo* de unde a venit, nu a luat și har sau măcar pricepere, ci nebunie.angoasele din literatura prezentului, în sensul franțuzismului *livresc*, vin din frustrare, din incapacitate, din neîmplinire. Dacă vorbim despre angoasele existențialiştilor, atunci ele vin din moda actuală, hrănită cu preadulci desfătări trecătoare, cu imagerii mercantile. Și în fine, dacă este cauzată de un disconfort epigastric, atunci ar trebui să pună mîna pe un medicament accesibil, netoxic și foarte bine tolerat de către oricine: CITITUL.

ROMÂNIA VA ÎNGHEȚA BOC(NĂ) ÎN URMĂTOARELE LUNI

Clasa politică românească își merită oprobriul. România a intrat în această criză cu un decalaj major, și se pare că dregătorii au scăpat lucrurile de sub control. Criza actuală nu va fi doar una economică, ci una cu grave implicații sociale. Ea se adâncește de la o zi la alta, lasă în urmă mii de șomeri, aruncă în sărăcie cruntă mulți români. Se spune că există riscul ca două mii de firme să intre în faliment. Alte aproape șapte sute de firme au anunțat disponibilizări masive. Vom asista la concedieri în cascadă în industria prelucrătoare și în cea de construcții.

Tot mai multe companii străine cu activitate pe teritoriul țării noastre renunță la angajați. Pentru aproape zece mii de muncitori viitorul este sumbru. OMV Petrom va disponibiliza eșalonat pînă în martie trei mii de angajați, deși liderii concernului susțin că măsura de reducere a personalului nu vine pe fondul crizei, ci pe cel al modernizării și restructurării concernului austriac, început în 2007. La cei 51 de milioane de șomeri de pe plan mondial se adaugă și numărul românilor care vor fi disponibilizați. Românii își plătesc tot mai greu ratele la bănci, iar pe unii sărăcia îi împinge la sinucideri. România este singura țară din Europa cu cele mai mari taxe, multe dintre ele nejustificate. În anii de capitalism democratic niciun guvern nu a întreprins măsuri concrete în sprijinul cetățeanului de rînd. Ca măsură de protecție este aruncat în aceste momente în scenă conceptul de solidaritate socială.

Iată cum manipularea pe termen lung devine singura lege de care se face responsabilă clasa politică românească. Se încearcă și de această dată ameliorarea

crizei tot pe spinarea populației, ca întotdeauna. Realitatea postelectorală este boc(nă). Bugetul este mic, sărăcia este mare, deși pe 2009 bugetul este mai mare decât pe 2008. Avem un guvern bicefal, o căsătorie proaspătă, de circumstanță. Perioada romantică, de început, este una a năbădăilor, pentru că pedeul dorește, pedeul dorește, ambele partide sînt nemulțumite de banii alocați ministerelor lor, dar specialiștii în finanțe dau vina pe gestiunea nefericită, moștenită de la vechiul guvern, adică o gaură de vreo două miliarde. Tîrguieli ieftine!, nu ar trebui să existe o negociere pe două flancuri, ci în interiorul guvernului, iar într-o situație de criză, ne învață tot istoria, nu trebuie uitat socialul, cetățenii obișnuiți, pe umerii cărora cade curba de sacrificiu.

Un lucru foarte grav este că nu avem buget. De două luni guvernul adună și scade cifrele bugetului, un ping-pong politic fără niciun rezultat imediat. Mitologia grelei moșteniri care este invocată în context nu mai ține, românul s-a săturat de povești nemuritoare. Pentru că bugetul a devenit cadrul de luptă al celor două partide. Pînă vor cădea la învoială, românii își vor da duhul. Prudență și responsabilitate!, acesta ar trebui să fie terenul de lucru al guvernului, care iată, și-a ratat orice marjă de încredere, pentru că promisiunile electorale din start sînt înghețate.

Din punct de vedere politic și electoral cele două partide au mințit în campanie. Este știut din istorie, la vreme de criză trebuie luate măsuri de criză, adică măsuri imediate. Dar este atît de multă luptă politică și atît de puțină responsabilitate din partea decidenților! Se dă zor cu soluțiile, care se blochează la punerea în aplicare. Pe fondul crizei, după multe săptămîni de angoase, leul chircit aproape de tot, începe să se ridice

pe vîrfuri, doar cu cîțiva bănuți, în timp ce la stațiile de benzină carburanții s-au scumpit cu 9 bani. Criză și haos. Haos creat de furtul de arme de la o unitate militară de aviație a MAPN, ține trează toată suflarea presei românești...

Anul 2009 va fi un an foarte greu, nu numai pentru România, ci pentru întreaga Europă.

CULTURA FIECĂRUI POPOR ARE UN CEAS AL EI DE LUMINĂ - FI-VA CEASUL EMINESCU! -

Să ne aducem aminte de Eminescu nu doar pe 15 ianuarie și pe 15 iunie, ci în fiecare zi. Poetul “nepereche”, cum avea să-l numească George Călinescu, cel care a dat măsura geniului creației românești, ca valoare absolută, înscriindu-se, după aprecierea lui Tudor Vianu, alături de Dante, Goethe, Shelley, Hugo, în galeria valorilor universale, Eminescu este sărbătorit an de an. Cel mai mare scriitor român pe care l-a ivit pînă acum timpul – M. Eminescu – așa cum scria și Nicolae Iorga în 1909, se deosebește de toți scriitorii vremii sale și prin aceea că „opera lui întregă n-are nici cea mai slabă măsură și sub niciun raport caracterul local, provincial, ci numai caracterul general românesc”.

Poate cei care, în scrieri lamentabile, i se adresează cu „Badia Mihai”, de parcă ar fi tras împreună brazdele eternității literare, nu știu că Eminescu a intenționat să scrie o gramatică a limbii sanscrite (limba veche a popoarelor indo-europene), că a prețuit cultura și filosofia clasică, abordînd idei platoniciene. Că preocupările sale au fost să găsească cuvintele care

exprimă adevărul, iar creația lui să pună în evidență adevărurile vieții și ale sufletelor omenești.

Una dintre ideile frecvente în lirica eminesciană este aceea potrivit căreia, prin formele nepieritoare ale artei, omul reușește să învingă vremelnicia existenței sale și chiar eternitatea timpului: „numai poetul/ Ca păsări ce zboară/ Deasupra valurilor/ Trece peste nemărginirea timpului...” („Numai poetul”). Eminescu rămîne, în acest sens, ca un Orfeu modern care - prin cîntecul lirei sale poetice - însuflețește imaginea Euridikei dispărute în împărăția umbrelor eterne.

Cultura fiecărui popor are un ceas al ei, ceasul unic în care spiritul atinge lumina. Acel ceas este irepetabil, cum pentru noi este/fi-va ceasul Eminescu. Nu vom mai avea un Eminescu, cum nici celelalte culturi nu vor mai avea un Shakespeare, un Goethe. O sută cincizeci și nouă de ani de Eminescu înseamnă eternitatea culturii mari. Da, îl sărbătorim în fiecare an pe Eminescu, dar continuăm să rămînem descoperiți față de el. Cu toate reușitele în cercetare, critică și istorie asupra-i, sîntem vinovați în ceea ce-l privește.

Bunăoară nu-l cunoaștem în întregime, apoi nu-l facem cunoscut în întregime, pentru că nici măcar specialiștii nu-l cunosc în întregime sau nu vor să ni-l facă în întregime cunoscut. Ediția „Perpessicius”, interpretările de ansamblu ale lui George Călinescu, plus altele, oricît de strălucitoare însemnări, „sînt tot una cu a se reduce la cunoașterea *Mioriței* prin Alecsandri” (C.Noica). Nici manifestările mai mult sau mai puțin scolastice desfășurate cu acest prilej nu dezvelesc suficient personalitatea lui Eminescu și moștenirea pe care ne-a lăsat-o - un mare dar de care n-au avut parte alte culturi. Eminescu nu este numai un mare poet, este conștiința culturii noastre, care se înscrie de la sine în

fiecare vîrstă, în fiecare generație, intrînd în alcătuirea noastră pentru totdeauna.

Ce știe generația prezentului despre poetul nepereche, contemporanul nostru născut în urmă cu un secol și jumătate? Cîți dintre noi mai comunicăm adevărat și sincer cu Eminescu? Cum mai este receptat astăzi Eminescu? Dascălii mai trezesc destul interes pentru opera sa? Îl mai citim, îl recitim sau l-am părăsit în favoarea literaturii de conjunctură? Ciți tineri știu azi că Eminescu a tradus prima parte și cea mai grea din „Critica rațiunii pure”?

Eminescu trebuie cunoscut în toate ipostazele: de traducător și de om de cultură desăvîrșit, nu doar din comentariile învățate, din grabă, pe de rost. În cele de publicist și prozator, în dublă natură: de „gînditor la problemele ultime”, unde nu încapă loc decît pentru elegia mării poezii, dar și în ipostaza de om cu fața spre realitatea timpului său, cu interes pentru istorie, pentru limba noastră, pentru realitățile economice ale timpului, pentru statistică, pentru lumea în marginea ei, pe care s-a străduit să o lumineze cu Luceferii și cu arheii săi, încît Eminescu trebuie să fie astăzi mai actual decît oricînd. Trebuie cunoscut și adevărul despre „sacrificarea” geniului.

Întîlnirea cu Eminescu, „românul absolut”, cum îl numea Petre Țuțea, nu trebuie lăsată a fi numai o chestiune de exactitate anuală, ci una de vibrație națională. Să ne amintim nu doar în ceasul cardinal de „Atît de frageda Floare albastra” de pe „Lacul” infiorat de undele nemuririi. Să batem mai des „La curtea cuconului Vasile Creangă” în conștiințe cu ecuația elementară a „Dor” -ului de Eminescu, salvînd geniul de uitare, așa cum pe Faust îl mîntuise nu credința sau isprava științifică, ci îndurarea lui Greetchen. Pentru că trecerea

geniului prin lume a lăsat, ca și trecerea lui Hyperion, o dîră de lumină în „cercul nostru strîmt”.

POLITICA MINTE, ISTORICII TAC

Trăim într-o societate în care politica minte, istoricii tac, iar ziaristii, despre care unii politicieni zic că și-au uitat acasă cei șapte ani, sînt prea potoliți pentru secolul acesta. Iată de ce putem vorbi doar pe ici, pe colo despre atitudinea etică și civică a ziaristului și a cetățeanului, el, de drept, instanță populară, despre o conștiința civică și despre o deontologie impecabilă sau despre o concepție responsabilă și exigentă asupra misiunii de gazetar - punct în care cetățeanul și ziaristul ar trebui să se întîlnească cu majusculă. Tocmai de aceea politicienii, lăsați de izbeliște, își fac de cap, ne iau și ne dau dintr-o dată pe tavă tot globul.

Deși uzanțele de „stat totalitar” și de „societate închisă” au dispărut după 1989, România anului 2008 este vizibil condusă de grupuri de interese. Ceea ce mi se pare ciudat este faptul că toată lumea pare mulțumită, exaltarea specifică secolului în care trăim, minciuna și corupția au molipsit pînă și cele mai curate, pînă ieri, registre politice și economice. Un scriitor făcea afirmația că, în ansamblu, sîntem o societate vanitoasă, incapabilă de reacție constructivă. Are dreptate. E o perioadă cînd calitatea și nivelul de viață al cetățeanului nu are prea mare importanță. Scara de valori a fost înlocuită treptat de publicitatea obstinantă de care se bucură globalizarea.

Criza de identitate morală a societății noastre se regăsește în aproape toate domeniile, ea nu e dată numai de lipsurile materiale, ci și de pretențiile

nejustificate ale taxelor și impozitelor, de moneda neacoperită în aur, de utopia care guvernează instituțiile statului precum și pîrghiile puse în slujba cetățeanului. Cetățeanul obișnuit trăiește o criză de identitate socială, pentru că nu-și mai găsește prea ușor locul în context. Mai rău, fiecare are sentimentul că locul celui de alături e mai potrivit pentru el și i s-ar cuveni.

Cine să mai inițieze progrese? Politicul nu va fi curînd capabil nici măcar să amelioreze situația, pentru că privatul și conjuncturalul economico-social sînt deținute în parte de unii politicieni, de unii indivizi incapabili literalmente de grijă pentru onoare și cinste. Sărăcia multor români e o boală cronică. Trăim de prea multă vreme din „mituri”, din mize cu bătaie scurtă, săracii mor de foame și de sete între pîine și apă. La cine s-ar afla salvarea? E nevoie de OAMENI, de diplomați de profesie, de înțelepciune, nu (numai) de mecanisme, mașini și „market”-uri.

Atmosfera socială, secvențele pe care scena politică contemporană în ansamblul ei le provoacă se înscriu între ironic, grotesc și batjocură și agresează cum nu se poate mai bine națiunea română. Realitatea, acest carnaval continuu din care nu lipsesc salturile, jongleriile și luptele la scenă deschisă, trebuie analizat cu lupa, nu privit cu teamă prin gaura cheii. Sistemul sanitar e în moarte clinică, a mai căzut un cap la educație, politicieni poftiți în strane!, asistăm la un spectacol „live”: „România într-un șah etern”. Trăim timpul cînd nimeni aproape nu-și mai face chestiune de conștiință, cînd ne întemeiem credo-ul existenței pe firave terorii de tranziție. Respectul față de om, față de tradiție, credința, legile, normele au devenit noțiuni perimate și mă întreb, cum pe bună dreptate se întreba

ilustrul pesimist Cioran: „Să fie acesta începutul involuției-evoluției noastre?”

EXERCIȚII DE SUPRAVIEȚUIRE

Și de această dată savantul român Mircea Eliade va fi martor excursului meu și va pleda pro, cu magistralul studiu „Destinul culturii românești” (1953). Trecerea timpului nu a micșorat întru nimic valoarea și profunzimea pledoariei sale. Ea se dovedește valabilă mai ales acum, la începutul dramaticului mileniu trei. „Neamul românesc, ca și alte neamuri gata să se plece, riscă să devină, culturalicește, niște hibrizi”, afirma, pe atunci, cunoscutul gânditor român. Dincolo de simplul dezgust pe care tristul spectacol politic și economic îl provoacă asupra omului de spirit, ieșirea din scenă a multor intelectuali români este un adevăr.

Mereu la cheremul unei realități care îl depășește, rupt de obiceiurile sale, intelectualul dă un pas înapoi, sau devine culturnic de circumstanță. Cultura, literatura se pun de acord cu tactica modernă, când mișcările toate se fac cu repeziciune, când și omul cultural trăiește/lucrează în pas alergător... Iar a trece cu vederea acest aspect ar înseamnă să falsific realitatea. Instituțiile decizionale au la conducere intelectuali de circumstanță, marile decizii ale omenirii nu se mai bazează astăzi pe diplomația spiritului, pe principii ale moralei; tehnica de vîrf a devenit arbitrul destinului mondial, iar cultura și spiritualitatea lumii riscă să fie transformate în cauze pierdute.

Arta, morala și religia nu se mai întîlnesc în același perimetru. O operă de artă, un precept moral, o carte sînt fapte de spirit, cărora prezentul ar trebui să le acorde

credit pentru a intra în posesia deplină a sensului lor. Se știe din istorie: încercările de nivelare în planul culturii au generat catastrofe. Imaginați-vă că pe lume ar exista un genotip uman singular, că s-ar vorbi o singură limbă, ca am avea o arie culturală standard, că omenirea ar putea fi controlată, ghidată de la un centru unic de putere. Iar noi am deveni conștienți de nulitatea propriilor inițiative. Așa cum ni se arată, societatea umană este angrenată într-o cursă cu mari obstacole. Oamenii apreciază tot mai mult ceea ce aduce beneficii rapide, sistemul capitalist rămâne axat pe valoarea monetară a fiecărui produs. Nelegiuirile financiare, generate de un stat cu pretenții de respect pentru democrație, au dat foc întregii lumi; au făcut ca omul de pretutindeni, dar mai cu seamă omul de spirit, intelectualul, creatorul de frumos să devină „o divinitate înlănțuită de circumstanțe”, care nu mai are de ales, ci alege pentru că este nevoit, pentru că nu există alternative, alege pentru că vrea să obțină (supra)viețuirea.

Unii încearcă să desfacă aceste noduri gordiene, cu singurul rezultat de a reîncepe, iarăși și iarăși, aceeași tragică, măreață muncă de Sisif. Alții, prudenți, au rămas dependenți de momentele istorice, au devenit un fel de automate pentru uzul vremii sau au adoptat atitudinea individualului, cu exagerări și cu violențe vădite.

Omul de cultură modern acceptă cu ușurință devierea și reinterpretarea valorilor tradiționale, experimentează asaltul tendințelor noi, pe cel al frustrărilor și al impulsurilor nocive, al egoismului, fără însă activarea în prealabil a unui sistem de minime măsuri. Aceste surse a tot ceea ce este urât în om nu slujesc promovării valorii, nici conștientizării datoriei morale de apărare a sanctității lucrurilor, ci, potrivit intereselor, creează individualități și grupări pentru

satisfacerea nevoii de afirmare. În vechime oamenii alergau la școala unui înțelept, pentru că acolo găseau realizată armonia vieții. Astăzi colectivitățile sînt sfărîmate în individualități, ele însele fărîmițate în contradicții lăuntrice. Ce școli mai cizelează azi colțurile ascuțite ale individualității, în ce școli se mai învață virtutea și frumusețea gestului simplu sau superioritatea intereselor și însușirilor comune? Prin cultură, omul se creează continuu, creează o deschidere a sa către lume, dar și un mijloc de asumare a lumii. Șansa noastră, singura, pentru că vine din ceea ce ne definește ca ființă, este valorizarea lumii prin cultură. Pentru că spre deosebire de o piatră sau de firul de iarbă, omul este în stare să se sporească pe sine, nu prin adăugiri de materie, nu printr-un proces de asimilație cosmică, ci pe o cale proprie lui, cea a creației, a culturii.

CUPRINS

MORALITATEA LUMII REVENDICATĂ PRIN ESEU	9
POLUAREA SPIRITULUI	17
EXTENSII ALE FIRII UMANE	20
SPECULAȚII DE LUX	23
OSCAR PENTRU DIVORȚ	26
DECLINUL AVÎNTULUI MONDIAL	29
EUROPA SĂ SE RUȘINEZE DE RĂDĂCINILE POPORULUI NOSTRU!	32
ÎNTOARCEREA OMENIRII ACASĂ	35
E NEVOIE DE STIMULI SPIRITUALI PUTERNICI!	38
CĂLCÎIUL VULNERABIL AL EXTRATEREȘTRILOR	41
SANIA MOȘULUI TRASĂ DE CROCODILI, NU DE RENI	44
AMOR DECLARAT CUMINȚENIEI LIRICE	47
„OPERE” CU VENELE TĂIATE	50
SCARA DE ONOARE ȘI MANSARDA	53
PAȘAPOARTE ÎN REGIM DE URGENȚĂ	56
O RISCANTĂ ÎNĂLȚARE PE VÎRFURI	59
E NEVOIE DE O IDEE UNIVERSALĂ	62
PRACTICA EXCESULUI	65
MAI MULTĂ DEMNITATE ȘI IMPACT	68
SERVILISMUL DIN STRÎMTOAREA MONDIALĂ	71
ERORI CONSACRATE	73
EXAMINĂM CU SMERENIE ȘI RESPINGEM CU OSÎRDIE	77
CARACTERUL ROMÂNESC, VOCAȚIE A ÎMPĂCĂRII	79
NEVOIA INFUZIEI DE CONȘTIINȚĂ	83
PRIMELE UTOPII DIN AN	85
SCRISOARE DE SFÎRȘIT ȘI DE ÎNCEPUT (DE AN)	88
DEMNITATEA, ÎNTRE O PRĂBUȘIRE ȘI ALTA	90
LEGEA ASCULTĂRII APROAPELUI	93
EXERCIȚII DE VIZIONARISM	96
MISIUNI FĂRĂ OBIECT	100
UN ȘANTIER ÎN PARAGINĂ SAVANTĂ	103
CĂDEREA ÎN REALITATE	107
VIITORUL SE JOACĂ CU NOI	110
BONJURIȘTII MILENIULUI TREI	113
UN LOC ÎN ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU	119
STAREA DE MORALITATE A LUMII	122

MODIFICĂRILE DIN SPIRITUL TIMPULUI	125
CRITICA LITERARĂ ARE NEVOIE DE DIAGNOSTIC	129
IARMAROCUL AGRESIV AL PROPAGANDEI	132
UTOPIA POSTMOERNĂ, O CHIMIE PERFECTĂ	135
1 – 8 MARTIE, SĂPTĂMÎNA PATIMILOR	138
VALENTINE'S DAY, HOGAȘ AL GLOBALIZĂRII	141
SĂRBĂTORI DE SUPERMARKET	144
SĂ FIE ACESTA ÎNCEPUTUL INVOLUȚIEI	147
DUPĂ CRĂCIUN	150
CIRC DIN BELȘUG	151
SEXUL A DEVENIT MESERIE ȘI ÎN LITERATURĂ	153
PE LUME E NEVOIE DE TOT FELUL DE OAMENI	156
ANGOASELE LITERATURII	158
ROMÂNIA VA ÎNGHEȚA BOC(NĂ)	160
CULTURA FIECĂRUI POPOR	162
POLITICA MINTE, ISTORICII TAC	165
EXERCIȚII DE SUPRAVIEȚUIRE	167

- * -

Mulțumiri celor care au avut generozitatea
de a sprijini apariția acestui volum:

- DIANA - Dumitru Crăciunescu
- SUPCA - Constantin Popescu
- DACOS - Dan Petrescu
- NOIL - Ioan Nuică

